

(049.3)792: STI.85: 008: STI.854: 7/8 "1997/2000"
(992) = 60

96-326b

Een cultuur van verandering
Advies Cultuurnota 1997-2000

Theater

Boekmanstichting • Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel. 6243739

Een cultuur van verandering *Advies Cultuurnota 1997-2000*
bestaat uit 15 afzonderlijke delen:

Algemeen

- 1 Beeldende Kunst, Bouwkunst en Vormgeving
- 2 Musea
- 3 Monumenten en Archeologie
- 4 Archieven
- 5 Letteren
- 6 Bibliotheken
- 7 Media
- 8 Film
- 9 Theater
- 10 Muziek en Muziektheater
- 11 Dans
- 12 Amateurkunst en Kunsteducatie
- 13 Festivals
- 14 Bovensectoraal

Het algemene deel bevat een lijst met alle aanvragers per sector met daarin naam van de instelling en advies: +/- / ± / o. Deze codering vindt u ook terug boven elk instellingsadvies.

Het financiële kader onder aan elk instellingsadvies is gebaseerd op door het Ministerie van OCenW verstrekte cijfers.

Verklaring:

- + subsidie verhogen
- subsidie verlagen
- ± globaal huidige subsidie continueren
- o verzoek afwijzen / subsidie beëindigen

Indien een subsidie-advies niet van toepassing is, zal er geen teken zichtbaar zijn.

De tekst van Een cultuur van verandering is ook te vinden op internet:
<http://www.sdu.nl/overheid/cultuur>

Inhoud

Inleiding 6

Toneel

De Akteurs 12
Amai 13
Amsterdamse Bos, het 14
Toneelgroep De Appel 16
Art & Pro 20
Bonheur 22
Carrousel 24
Cosmic Illusion 25
De Gasten Komen 27
De Nieuw Amsterdam 28
Alex d'Electrique 30
Dogtroep 32
Dood Paard 34
ELS Inc. 35
De Federatie 34
Firma Rieks Swarte 37
Gezelschap van de Zee 39
Growing up in Public 40
Haarlems Toneel 42
Hesp-theatermakers 44
Hollandia 45
Kas & De Wolf 47
Laagland Amsterdam 49
Maatschappij Discordia - 50
Marcelle Meuleman 52
De Meeting 53
Mug met de Gouden Tand 54
Nationale Toneel 56
Noord Nederlands Toneel 58
Onafhankelijk Toneel 60
Oranjehotel 62
Orkater 64
PaardenKathedraal 66
De Regentes 68
Ro Theater 70
Softly Onwards 72
De Sphinx/El Amal 73
Theater na Water 74
Theater te Water 75
Theater van het Oosten 76
Toneelgroep Amsterdam 78
De Trust 80
Tryater 82

Turista 84
Het Vervolg 85
Het Volk 87
Werkteater 89
Zep 90
Zuidelijk Toneel 92

Productiehuizen

Productiehuis Brabant 94
Amphi Theater 96
FACT 98
Grand Theatre 100
InDependance 101
JeugdTheaterWerkplaats 103
Het Kruis van Bourgondië 105
Lantaren/Venster 107
Nationaal Fonds 108
Nestheaters 109
Soeterijn Theaterwerkplaats 111
Rotterdamse Schouwburg 112
Toneelschuur 114
Het Veem 116

Jeugdtheater

Artemis 118
De Branding 119
De Brandstichting 121
BURRP! 122
Compagnie 't Fortuin 123
De Citadel 124
De Zon 125
Delta 126
Hofplein, Jeugdtheatergezelschap bij Jeugdtheater 128
Huis aan de Amstel 130
Hussaarts en Van Lohuizen 132
Kalebas Producties 133
Maccus 134
Munganga 136
Muztheater 138
O'Mamaree 139
Rosa Sonnevand 140
Sirkel 142
Stella Den Haag 144
Tejater Teneeter 146
Wederzijds 147
Het Waterhuis 148

Mime

BEWTH 149
Carver 151
De Daders/Jan Langedijk 153
De Gebroeders Flint 155

De Generale 156
Griftheater 158
Harmonic Productions/Paul Clark 160
Karina Holla -161
Love & Orgasm 163
Made in da Shade 164
Mimetheater Kdijk 166
Nieuw West 167
Prisma/Martin Mens 169
Space 170
Suver Nuver 172
Tender 174
Vis à Vis 176
Feike Boschma 178

Objecttheater

Speeltheater Holland 179
Studio Hinderik 181
Studio Peer 182
Stuffed Puppet Theatre 184
Theater Terra 185
Trajekt Theater 187
Warner & Consorten 188
DASARTS 189

Festivals

Images 191
Internationaal Micro Festival 192
Internationaal Theaterschool Festival 193
Theater Kikker 194
Limburgs Straattheaterfestival 195
Theaterfestival 196
Datum 197

Ondersteunende organisaties/overige

Europese Mime Federatie (EMF) 198
The Informal European Theatre Meeting (IETM) 199
Moving Academy for Performing Arts (MAPA) 200
Notes & Nederlands Toneel Verbond 201
OISTAT Foundation 203
Schrijverstoneel 204
Opleiding Theatertechnici (SOTT) 205
Theater Instituut Nederland 206
Theater Netwerk Nederland 209
Vooropleiding Theater Groningen/Vooropleiding Producties 212

*Fonds voor de Podiumkunsten, zie voor het advies Muziek en Muziektheater.
De Utrechtse Schooll/Festival aan de Werf, zie voor het advies Festivals.*

Inleiding

Veranderingen, verruiming, verminderingen

Alle grote gezelschappen en voorzieningen in de theatersector vragen meer subsidie. Ruimte om deze wensen te honoreren is er echter nauwelijks. In geval van de voorzieningen in het Zuiden en het Noorden is die verhoging echter noodzakelijk en de Raad adviseert dat ook. Het Zuidelijk Toneel is uitgegroeid tot een volwaardig gezelschap met aantrekkelijke voorstellingen voor een avontuurlijk, breed publiek. Op de subsidie van het Noord Nederlands Toneel is bij de vorige cultuurnotaronde ernstig gekort vanwege disfunctioneren. Artistiek is het gezelschap aan de herstellende hand. Het is het uw beleid om de cultuurvoorzieningen in regio's en stedelijke agglomeraties buiten het westen te versterken. Het Noord Nederlands en het Zuidelijk Toneel passen in dat beleid. In beide gevallen adviseert de Raad dan ook subsidievermeerdering.

Theater van het Oosten heeft zijn draai nog niet gevonden. De Raad betreurt dit, maar hij adviseert niet de subsidie aan dit gezelschap in te trekken. Wel stelt hij de artistieke leiding ervan ter discussie. Hij beveelt aan de gehele theaterinfrastructuur van het oosten te bezien, in samenhang met die in het aangrenzende zuiden en noorden. Ook het Arnhemse Independance functioneert niet naar wens. Maar juist in het kader van uw streven de stedelijke cultuur te versterken is het moeilijk daarover ook negatief te adviseren. Het theaterklimaat in Arnhem zou daarmee helemaal op de tocht komen te staan. De Raad adviseert een betere oplossing te zoeken voor de artistieke leiding van InDependance, en de positie van InDependance te betrekken bij een algehele herbezinning op de theatersituatie in het noorden, oosten en zuiden.

Voor de Trust, het Vervolg, Huis aan de Amstel, Speeltheater Holland, Hollandia, DNA en de Paardenkathedraal is naar de mening van de Raad een verhoging van de subsidies onvermijdelijk met het oog op hun artistieke ontwikkeling en de publieksgroei. Orkater en Dogtroep maken naar de mening van de Raad gerechtvaardigde aanspraken op enige budgetverruiming, gelet op de financiële roofofbouw die zij de afgelopen jaren intern hebben gepleegd. Daarnaast zijn er tal van ensembles met uitstekende papieren voor een begin van meerjarige subsidiëring: Kalebas, Growing up in public, Bonheur, Delta, de Regentes, Made in da shade en Mug met de gouden tand.

Een aantal talentvolle makers werkt niet op zodanig constante basis dat zij zonder meer voor een reguliere meerjarige subsidie in aanmerking komen. Het kan zijn dat ze nog zoeken naar een ensemblevorm, dat ze werken met los-vaste medewerkers, dat ze vaker samenwerken met anderen of dat ze bewust per productie werken, zonder uitdrukkelijk een meerjarenstrategie voor ogen te hebben. Maar het gaat wel om makers die een zodanig artistieke lijn in hun werk vertonen, dat ze voor een vorm van meerjarige ondersteuning in aanmerking komen. Het betreft Space, Vis à vis, Het Volk, Karina Holla, Kas&De Wolf en De gasten komen. Overeenkomstig het voorstel van het Fonds voor de Podiumkunsten, dat u bovendien uitdrukkelijk aanhaalt in de aanvraag,

adviseert de Raad deze instellingen meerjarig onder te brengen bij het fonds, met medeneming van een vast bedrag uit het theaterbudget dat in principe toereikend is voor een middelgrote productie per jaar, eventueel naar eigen inzicht door de instellingen te verdelen over verschillende producties. Het fonds kan deze instellingen de komende vierjarenperiode beoordelen. Daarmee kan tevens worden bezien worden of deze indirecte vorm van meerjarige rijkssubsidieering bevalt. De Raad wil overigens initiatieven die op deze wijze worden gefinancierd ook in de toekomst betrekken bij de integrale afweging van alle meerjarig te subsidiëren instellingen.

Een aantal gezelschappen vraagt extra geld voor het aantrekken van educatieve medewerkers. In principe dienen educatieve taken gecoördineerd te worden uitgevoerd. Indien blijkt dat de coördinerende instantie haar taak niet naar behoren uitvoert, zal hiervoor een voorziening moeten worden getroffen. Gelet op de kosten die daarmee zijn gemoeid, dient te worden overwogen of en op welke wijze educatief medewerkers door gezelschappen gezamenlijk kunnen worden aangesteld.

Prioriteit geeft de Raad aan drie organisaties die zich inzetten voor internationale uitwisseling en de internationale positionering van het Nederlandse theater. Het betreft de Moving Academy of Performing Arts en de European Mime Federation, terwijl het International Theaterschool Festival ook in dit beleid past als internationale ontmoetingsplaats voor theaterscholen en publiek. De Raad adviseert ook positief over twee regionale theaterfestivals: het Micro Festival en het Limburg Festival.

De Raad heeft, conform uw aanwijzing, in de advisering geen rekening gehouden met prijscompensaties voor de exploitatie. Hij gaat noodgedwongen voorbij aan de eisen die de nieuwe werktijden- en werkomstandighedenwetten stellen. Ze komen neer op een aanzienlijke uitbreiding van technisch en technisch-organisatorisch personeel. Hij is van mening dat exogeen veroorzaakte kosten niet voor rekening van het cultuurbudget mogen komen. Ook heeft de Raad geen rekening gehouden met duurder wordende acteurstableaus vanwege klim in de salarisschalen. Hij brengt daarbij in herinnering dat de georganiseerde acteurs al jaren een loonmatiging betrachten, mede ten behoeve van werkgelegenheid (werkgelegenheidsfonds). Acteurssalarissen blijven sterk achter bij die van bijvoorbeeld orkest- en ensemblemusici; met de mimesalarissen is het nog ernstiger gesteld.

In uw beleidsvoornemens constateert de Raad een tendens om bemiddelende instellingen te steunen ten nadele van scheppende instellingen. In het vorige cultuurnota-advies is de stelling geformuleerd dat serviceverlenende instellingen moeten worden bekostigd door de instellingen die behoefte hebben aan die service. De Raad is het hiermee eens. Hij meent dat een zekere werking van het marktmechanisme op zijn plaats is, mede om belangentegenstellingen te voorkomen.

De afgelopen jaren vloeien gelden uit het theaterbudget naar Vlaanderen. De Raad verzoekt u na te gaan wat de omvang is van de bijdragen uit Nederland aan de Vlaamse culturele infrastructuur en of hier een financiële bijdrage van Vlaamse zijde tegenover staat.

Produktiehuizen en werkplaatsen, produktiehuizen en het Fonds voor de Podiumkunsten, ongebonden theatermakers

U stelt voor het onderscheid tussen produktiehuizen en werkplaatsen op te heffen. De Raad heeft geen bezwaar tegen het opheffen van het terminologische onderscheid, maar wijst erop dat aan het onderscheid wel een principieel verschil ten grondslag ligt. Produktiehuizen hebben tot doel incidentele produkties van onafhankelijke theatermakers uit te brengen die meedraaien in het reguliere theatercircuit. Produktiehuizen vormen een tehuis voor theatermakers die buiten een reguliere binding om een produktie willen uitbrengen. Met ensembles en werkplaatsen hebben ze gemeen de steer van het continue bedrijf. Uiteenlopende theatermakers uit uiteenlopende disciplines ontmoeten elkaar. De begeleiding en ondersteuning en een ook voor het publiek herkenbare signatuur onderscheiden produktiehuizen van zuiver incidentele subsidiefaciliteiten. Veel ensembles met eigen geld vinden het niet alleen efficiënt maar ook inspirerend bij een produktiehuis te werken. Produktiehuizen kunnen een belangrijke functie voor een stad of regio bekleden. De aanvragen vertoonden wat dit betreft een goede landelijke spreiding.

Een werkplaats is een laboratorium, in principe zonder produktiedwang, dat wel met zekere regelmaat geslaagde resultaten moet afleveren. Werkplaatsen zijn in sterke mate verbonden aan een bepaald theater, dat deze activiteiten 'erbij' doet. Omdat hun functioneren afhangt van de tijd die een theaterondernemer 'over' heeft, werden werkplaatsen tot nu toe uit de incidentele middelen gesubsidieerd. De Raad meent dat werkplaatsen ook in aanmerking moeten kunnen komen voor meerjarige subsidiëring.

Ten behoeve van de categorie ongebonden theatermakers zou aan het Fonds voor de Podiumkunsten een extra bedrag uit het theaterbudget moeten worden toegekend van minimaal 0,7 miljoen.

De bestaande subsidies aan produktiehuizen zouden moeten worden gecontinueerd en in sommige gevallen opgehoogd. De Raad adviseert ook over te gaan tot meerjarige subsidiëring van het produktiehuis Brabant, de NES-theaters, het Veem en het Utrechtse School/Festival aan de Werf. Zo komt in totaal via produktiehuizen en Fonds samen een bedrag van minimaal 3 miljoen vrij voor 'ungebonden' theaterprodukties.

De Raad is enthousiast over de bereidwilligheid van het Fonds voor de Podiumkunsten bij te dragen aan bijzondere produkties van meerjarig gesubsidieerde instellingen. Hij verwacht dat gezien de omvang van de middelen van het fonds, in de toekomst meer voor zulke produkties bij het fonds kan worden aangeklopt. De Raad is dan ook niet ingegaan op aanvragen van onder meer Art&Pro, Huis aan de Amstel en Onafhankelijk Toneel voor structurele subsidievermeerdering ten behoeve van grootschalige produkties.

De positie van kleinschalige instellingen

U stelt voor extra streng te oordelen jegens kleinschalige aanvragers, vooral als zij gevestigd zijn in steden met een grote concentratie instellingen. Produktiehuizen en kleinschalige meerjarig gesubsidieerde instellingen zijn voor de Raad juist een middel om een groot deel van uw beleid gestalte te geven: aandacht voor

avontuur, specialisatie ten behoeve van afzonderlijke publiekscategorieën, culturele pluriformiteit, regionalisering met de mogelijkheid afzonderlijke convenanten te sluiten en de mogelijkheid via een naam een band met publiek en binnen- en buitenlandse instellingen te scheppen. In het geheel van het aanbod nemen de meerjarig gesubsidieerde kleinschalige aanvragers een eigen plaats in, ondanks hun relatief kleine subsidie, in principe toereikend voor één middelgrote productie per jaar. De Raad maakt hierbij een onderscheid tussen instellingen die direct onder rijksverantwoordelijkheid vallen en instellingen die nog niet toe zijn aan volle vierjarige ondersteuning, maar inmiddels wel aan een meerjarig perspectief. Het onderbrengen van deze instellingen bij het Fonds voor de Podiumkunsten verandert niets aan het totale aantal en het verkleint ook niet het probleem van de doorstroming.

Wat betreft de concentratie van voorzieningen op enkele plaatsen stelt de Raad vast dat sommige steden, met name Amsterdam, nu eenmaal een inspirerend cultureel klimaat hebben. Instellingen nemen blijkbaar voor lief dat de spoeling daar dun is. Er is veel voor te zeggen instellingen die zich in zo'n omgeving bewezen hebben, te stimuleren om zich heen kijken en een meer permanente band aan te gaan met andere steden en regio's, ook al omdat daar soms meer artistieke en financiële ruimte voorhanden is.

Jeugdtheater

Jeugdtheater is een essentieel middel bij het in het zadel helpen. Niet zelden worden op het toneel kweekplaatsen van de interculturele samenleving uitgebeeld. Veel gezelschappen hebben een bijzondere verknochtheid met hun stad of streek, vooral als ze veel op scholen optreden. Deze ambities blijken goed samen te gaan met artistieke ambities, die soms te hoog gegrepen lijken voor de doelgroep. De Raad vindt dat echter moeilijk te bepalen. Kinderen zien nu eenmaal andere dingen dan volwassenen en ze zien dingen soms ook anders. Het gesubsidieerde Nederlandse jeugdtheater is hoe dan ook artistiek succesvol en ondervindt internationaal grote waardering. Veel gezelschappen leggen ook in hun beleidsplannen grote politieke en maatschappelijke betrokkenheid aan de dag. Ze stellen zich ten doel het kind of de jongere een instrument in handen te geven om zich tegen die niet zelden als boos afgeschilderde wereld teweer te stellen. Jeugdtheatergezelschappen zijn bij uitstek in staat gedachten over jeugdcultuur te ontwikkelen, maar als ze worden bejegend alsof dat een geheel nieuw terrein voor ze zou zijn, moeten ze zich in vele bochten wringen om met de geformuleerde vereisten om te gaan. Overigens staat het geenszins vast dat wie het allemaal toch origineel weet te formuleren, het in de praktijk ook beter doet, en andersom.

Enkele jeugdtheatergezelschappen melden problemen bij het afzetten van hun voorstellingen via bemiddelingsorganisaties. Het blijkt dat de regionale steunpunten kunstzinnige vorming en de gezelschappen nogal eens van mening verschillen over de aard van de voorstellingen en de prijs. De bemiddelingsinstanties willen bovendien een voorstelling meestal eerst zien. Dat levert voor de gezelschappen problemen op, aangezien zij lang van te voren moeten plannen om een optimaal aantal speelbeurten te bereiken. Sommige jeugdtheatergezelschappen zeggen in het bijzonder in de eigen regio afzetproblemen te hebben. Om aan het totaal vereiste en gewenste aantal

voorstellingen te voldoen, wijken zij uit naar plaatsen buiten de regio. Een opmerkelijk hoog aantal voorstellingen wordt zelfs in België gegeven. De Raad acht het noodzakelijk dat er ook bestuurlijk helderheid ontstaat over de verhouding tussen de centra voor kunstzinnige vorming en de jeugdtheatergezelschappen.

Budgettaire problemen ontstaan onder meer omdat sommige provincies en steden minder geld uittrekken voor steunfuncties. Dan blijken de uitkoopsommen van de gezelschappen te hoog uit te vallen. Vanwege het produktionele kwaliteitsniveau van voorstellingen zit in die uitkoopsom echter ook een bodem.

Gezelschappen die op school spelen worden beperkt in hun mogelijkheden meer voorstellingen af te zetten. Ze moeten dat vaak doen tegen lagere uitkoopsommen dan wat ze in theaters kunnen vragen. Desalniettemin voldoen veel jeugdtheatergezelschappen aan de 15%-eis. De Raad adviseert om groepen die substantieel op scholen spelen voor dat deel vrij te stellen van de eigeninkomsten eisen.

Schouwburgen oefenen druk uit op jeugdtheatergezelschappen om grote, zogeheten familievoorstellingen te spelen. De kracht van veel jeugdtheatergezelschappen ligt echter in kleine voorstellingen die in scholen en kleine tot middelgrote zalen gespeeld worden. Grote-zaal produkties vormen een mogelijkheid om het artistieke kunnen beter te presenteren, maar gezelschappen kunnen zich er ook aan vertillen. In gevallen waarin voor zulke schaalvergroting extra middelen gevraagd worden, adviseert de Raad veelal dit niet door structurele subsidie op te lossen, maar subsidie van geval tot geval te werven, bijvoorbeeld via het fonds.

Mime

De mime heeft de afgelopen decennia een snelle ontwikkeling doorgemaakt. Dit leidde tot een grote diversiteit. Aan de ene kant leeft de mime pure nog steeds voort. Aan de andere zijde zijn de grenzen met toneel of andere podiumkunstdisciplines overschreden. Binnen dit 'uiteenvliedend universum' is het middelpunt verdwenen. Nederland heeft altijd een voortrekkersrol vervuld in deze kunstvorm en internationale uitstraling en uitwisseling hebben daar ook toe bijgedragen. Een goed functionerend produktiehuis is daarbij van belang. De Raad adviseert dan ook de European Mime Federation en de Moving Academy of Performing Arts prioriteit te geven, temeer omdat individuele Nederlandse mimemakers binnen dergelijke organisaties tot bijzondere prestaties blijken te komen.

Het totale budget voor de theatersector

Om het beleid in de theatersector te realiseren is, naast de verschuivingen die binnen de sector zelf zijn aangebracht, een verhoging van het budget in de orde van f 3 miljoen noodzakelijk. Daarmee ontstaat ruimte voor aanpassing van de subsidies aan repertoire gezelschappen in het zuiden en noorden van het land en voor die aan enkele artistiek goed functionerende middelgrote gezelschappen. Ook kunnen daardoor enkele veelbelovende ensembles worden opgenomen in

het cultuurplan en bestaat de mogelijkheid om de incidentele middelen voor onafhankelijke theatermakers te verruimen. Laatstgenoemde gelden vallen deels toe aan het Fonds voor de Podiumkunsten, deels aan een landelijk netwerk van produktiehuizen.

Mocht voor de totale cultuursector een bedrag van f 58 miljoen extra worden uitgetrokken kan het om politieke reden opportuun zijn de Appel en Cosmic Illusion het voordeel van de twijfel te gunnen. Maar de Raad legt vanuit artistiek oogpunt prioriteit bij het jeugdtheatergezelschap Munganga en bij de wensen van de grote repertoire gezelschappen in Amsterdam, Den Haag en Rotterdam. Versterking van de positie van een reeks kleinere instellingen, die bij de minimum variant met de kaasschaafmethode zijn gekort, zou eveneens bij een ruimer budget kunnen worden gerealiseerd. Tenslotte zou de Raad het budget van het Fonds voor de Podiumkunsten willen extra verruimen, boven de ca. f 0,7 miljoen die in de minimum-variant is voorzien.

Inleiding

De Akteurs is een theatergroep opgericht in 1991 door acteurs onder artistieke leiding van de actrices Maartje Nevejan en Marnie Blok. Basis van de groep is dat zij vormgegeven en geleid wordt door acteurs en dat haar ontwikkeling samenvalt met de ontwikkeling van deze spelers. De groep speelt Nederlands repertoire geschreven door één van de actrices zelf of door Dirk van Weelden. Voor de komende vier jaar staan er vier stukken op het programma en een co-productie met De Kist, waarvoor ad hoc subsidie wordt aangevraagd. Ook zijn er plannen voor projecten op internet.

Beoordeling

De Akteurs treden al enige tijd op in zeer wisselende gedaante. De Raad heeft grote sympathie voor de personen die nu de vaste kern vormen. Toch is de ontwikkelingslijn nog te weinig constant. De voorstellingen zijn eigenlijk een reeks incidentele, niet erg duidelijk samenhangende voorstellingen na elkaar. Dat geeft volgens de Raad ook aan op welke manier gewerkt moet blijven worden. De artistieke lijn, hoewel soms leidend tot uitschieters, is nog te inconsistent om over te kunnen gaan op meerjarige subsidie.

Conclusie

De Raad constateert dat de artistieke lijn die tot nu toe niet voldoende duidelijk is en dat de producties, hoe interessant ook, min of meer van naturen een incidenteel karakter hebben. Om deze reden is meerjarige subsidie niet op zijn plaats. Dit oordeel wordt mede ingegeven vanwege de krapte in het budget, waarin voor het voordeel van de twijfel weinig plaats is.

Financieel kader.

Huidige exploitatie

Subsidie OCenW peiljaar 1994

Subsidie OCenW peiljaar 1995

Gewenste exploitatie 1997-2000 0,327

Gevraagd subsidie 1997-2000 0,275

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Inleiding

De speelruimte, tot nu toe nog een oude textiel fabriek in Geldrop, speelt een belangrijke rol in het repertoire van de groep rondom Jochem Royaards. Deze omschrijft zijn manier van werken als theater maken in en met ruimtes. Voor 1997 staat er een samenwerking met Orkater op het programma. Tot nu toe ontving Amai subsidies van: WVC/Emancipatiezaken, Gemeente Eindhoven, Provincie Brabant en de gemeente Geldrop.

Beoordeling

Het gezelschap Amai onder leiding van Jochem Royaards maakt al geruime tijd voorstellingen gebaseerd op de eigen locatie in Brabant. De manier waarop het gebouw gebruikt wordt was telkens buitengewoon inventief. De mise-en-scène zag er altijd intrigerend uit. Het ontbrak echter telkens aan het vermogen de inhoud op een overtuigende manier over het voetlicht te krijgen. De artistiek leider wordt in dit opzicht door de Raad eerder als scenograaf gezien dan als regisseur. De Raad vindt de artistieke reikwijdte en de landelijke betekenis van Amai nog steeds niet voldoende om positief over landelijke subsidie te kunnen adviseren.

Conclusie

Het gezelschap vervult regionaal een onmiskenbare functie, maar het is artistiek te licht van gewicht om voor landelijke subsidie in aanmerking te komen.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,231</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,774</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,775</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Inleiding

Het Amsterdamse Bos maakt al sinds 1985 ieder jaar een voorstelling voor het openluchttheater in het Amsterdamse bos. Het epische theater van Brecht is, naast het theater van Shakespeare, een grote inspiratiebron. De komende vier jaar zal er naast deze stukken ook nieuw repertoire worden ontwikkeld. Naast theater spelen muziek en beeldende kunst een rol bij het Amsterdamse Bos. De groep bestaat uit een vaste kerngroep. De artistiek leiding is in handen van regisseuse Frances Sanders.

Beoordeling

De voorstellingen van het Amsterdamse Bos hebben een groot publieksbereik en rond de voorstellingen heerst een unieke sfeer door de feeëriekke ambiance en het saamhorigheidsgevoel dat bij het publiek gecreëerd wordt.

Tegelijkertijd is er wel de wil om tot een hoog artistiek niveau te komen, maar op dit punt worden toch compromissen gesloten ten behoeve van het spektakel. De tekst is eerder een vehikel, in plaats van dat gezocht wordt ook de tekst helder over het voetlicht te brengen.

De formule is laagdrempelig, maar daar staat tegenover dat zijn vooral betekenis heeft voor Amsterdam en de (wijde) omgeving.

Het is een unieke, maar vooral lokale aangelegenheid met een sympathieke uitstraling, maar een beperkt artistiek bereik.

De Raad staat voorts afwachtend tegenover plannen om met dezelfde organisatie ook voorstellingen elders te gaan produceren. Of dat artistiek een verrijking van het aanbod oplevert moet gezien worden.

De organisatie moet allereerst blijven doen waarin zij goed is: elk jaar een nieuw evenement in het Amsterdamse Bos.

Conclusie

Hoe inventief en energiek Het Amsterdamse Bos ook te werk gaat, de opzet heeft een beperkt artistiek belang en het belang beperkt zich tot een lokale aangelegenheid. De Raad meent dat deze organisatie niet in aanmerking komt voor rijkssubsidie.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,591</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>1,137</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,466</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Toneelgroep De Appel

Inleiding

De komende cultuurnotaperiode zal een wisseling van artistieke leiding plaatsvinden in verband met de pensioengerechtigde leeftijd van Erik Vos. Aanvankelijk lag een beleidsplan voor waarin Aus Greidanus en Aram Adriaanse als opvolgers aangemerkt waren. Tijdens een gesprek tussen commissieleden, een bestuurslid van de Appel en Greidanus en Adriaanse, vlak voor de afronding van deze advisering, deelde het bestuurslid mee dat het bestuur daags voor deze bijeenkomst een nieuw besluit had genomen. Volgens dit besluit krijgen Greidanus en Adriaanse een tijdelijk contract, eerstgenoemde heeft de leiding over de grote zaal, de ander gaat kleine-zaal produkties maken. Het bestuur wil vervolgens per 1 januari 1998 een éénhoofdige artistieke leiding aanstellen. Voorlopig blijft het voorliggende beleidsplan desalniettemin uitgangspunt, aldus het bestuur.

Volgens het beleidsplan valt niet onmiddellijk te verwachten dat met het overdragen van de artistieke verantwoordelijkheden ook het beleid een scherpe koerswijziging zal ondergaan. De Appel wil naar eigen zeggen komende jaren prioriteit geven aan verjonging van het ensemble en aan het opsporen en stimuleren van nieuw talent. Er bestaan plannen voor een locatieproject en de verschillende ruimtes van het eigen theater zullen meer worden uitgebuit. Schrijfpodrachten aan diverse auteurs worden genoemd. Muziektheater moet een prominentere activiteit gaan worden.

Beoordeling

De Appel heeft zich onder Erik Vos een unieke plaats verworven in het Nederlandse Toneel, met als bijzonder resultaat drempelverlaging zonder concessies in de keuze van klassieke en moderne teksten, een bijzondere band met publiek tot ver buiten Den Haag, een hechte ensemblestructuur en een unieke benutting van een eigen (mede dankzij het eigen publiek aangekocht) theatergebouw. Bij deze processen speelde de artistiek leider Erik Vos een centrale rol. Hij bepaalde een deel van het gezicht van het gezelschap. Hij zette zich ook persoonlijk in voor de bijzondere band met het publiek. Toch waren individuele acteurs ook gezichtsbepalend. Daarnaast was het ensemble als zodanig een onderdeel van het handelsmerk van de Appel.

Nu gaat Erik Vos weg. Ondanks de gezamenlijke uitstraling van het ensemble als geheel, betekent dit dat de spil van het gezelschap zoals het tot voor kort fungeerde verdwijnt.

In het gesprek met de delegatie van de Appel kwam de erfenis van Erik Vos ter sprake en het effect daarvan op het ensemble en de opvolgende artistiek leiders. Verder kwam het gesprek op een probleem met een recente regie, waarvoor de ene beoogde artistiek leider zou tekenen, maar die door de ander werd overgenomen.

Ook werd ingegaan op de manier waarop Greidanus en Adriaanse de komende tijd hun taak zullen vervullen.

De Raad stelde zich voor wat er gebeurd zou zijn als de indieners van het beleidsplan zich op basis van dit plan aangemeld zouden hebben als een nieuw gezelschap. Dan was het oordeel zeer waarschijnlijk negatief uitgevallen. Het plan zelf is obligaat, zonder veel visie op de toekomst. Enerzijds leunt het zwaar op het verleden met Erik Vos. Het lijkt geschreven alsof hij nog steeds in functie zou zijn. Anderzijds geeft het onvoldoende aan hoe men zich de toekomst zonder hem voorstelt.

Aus Greidanus heeft zeker diverse zeer verdienstelijke en kundige regieën op zijn naam staan en hij liet binnen het reguliere ensemble aanzetten tot een eigen stijl en repertoirekeuze zien. Op grond van zijn eerdere produkties vroeg de Raad zich af of hij een dwingende, autonome, eigen artistieke visie heeft, die vereist is in de positie van artistiek leider, zeker bij een ensemble dat zich op zijn hechte band voorstaat. Daarom was het teleurstellend dat die ook niet uit beleidsplan spreekt.

Op grond van zijn werk bij de Paardenkathedraal vindt de Raad Aram Adriaanse een kundig organisator. Zijn regieën zijn echter vooral op vorm en uiterlijke interpretatie gericht. Hij heeft niet het vermogen om acteurs telkens weer tot bijzondere prestaties te brengen.

De Raad vindt Greidanus en Adriaanse niet het bezielende team dat het gezelschap opnieuw een bijzondere plaats kan geven. Zonder verdere conclusies te verbinden aan één voorval stelt de Raad vast dat het probleem met de recente regie geen goed begin was van de beoogde artistieke samenwerking.

Maar inmiddels is dit alles gedeeltelijk gepasseerd station, al blijven deze overwegingen van de Raad geldingskracht hebben tot de nieuwe artistiek leider aantreedt.

Zowel tekenen in de publieke berichtgeving als de gang van zaken rond de recente produktie geven aan dat de grondslag van het gezelschap niet meer zo solide is als in het verleden. Het is twijfelachtig of het ensemble nog wel zo voorbeeldig functioneert als het tot voor kort nog deed.

Naar aanleiding van het nieuwe besluit van het bestuur meent de Raad dat zo'n plotselinge handeling niet getuigt van een standvastige visie op de manier waarop het gezelschap geleid moet worden.

Om deze redenen heeft de Raad onvoldoende vertrouwen in de toekomst van de Appel.

Het beleid van het bestuur kan wispelturig en misschien ook opportunistisch genoemd worden.

Voorts is begrijpelijk dat het trouwe publiek en de meeste ensembleleden moeilijk met een besluit tot stopzetting van de subsidie kunnen leven. Maar zij zullen straks als eersten geconfronteerd worden met de gewijzigde omstandigheden. Juist het eigen publiek en juist degenen die hechten aan het verleden zullen moeten beseffen dat alles met het vertrek van Erik Vos verandert. Mede gezien de plaats die de Appel in het gemeentelijk aanbod in Den Haag bekleedt, zal een besluit tot beëindiging van de subsidie ook politiek gevoelig liggen.

De Raad meent echter dat nostalgische sentimenten en het voordeel van de twijfel niet voldoende redenen zijn om op voorhand een plaats te reserveren in het

cultuurbudget. Dit gezelschap is ook niet het antwoord dat gegeven kan worden aan jongere generaties makers die aan de poort staan te dringen en aan nieuwere publieksgroepen.

De Raad meent dat de aanvraag van de Appel met dit alles een lage prioriteit moet krijgen.

Conclusie

De Raad oordeelt negatief over het beleidsplan van de tot voor kort beoogde nieuwe artistieke leiding van De Appel. Inmiddels is in de opvolgingsprocedure een wijziging opgetreden. Naar de mening van de Raad bevestigt deze de bange vermoedens die de Raad heeft over de onstandvastige koers die de Appel met het vertrek van Erik Vos vaart.

Secundaire overwegingen veroorzaken twijfel. Deze betreffen de prestaties in het artistieke verleden, de band tussen het publiek en de vertrekkende artistiek leider, de ensemblestructuur zoals die in het verleden bestond, de unieke positie die het gezelschap in het verleden verworven heeft en de unieke plek waar het gezelschap speelt. Het zijn overwegingen die het voor u ook moeilijk zullen maken een negatief besluit te nemen. Wel tekent de Raad aan dat het grotendeels nostalgische overwegingen zijn, of althans dat ze betrekking hebben op het verleden. Van een nieuw, autonoom artistiek elan is naar de mening van de Raad nog geen sprake, iets dat toch een voorwaarde is voor subsidieverstrekking, zeker in het licht van de schaarste aan financiële middelen en het aantal overige gerechtvaardigde aanspraken op subsidie.

De adviesraad van de gemeente Den Haag stelt voor de Appel twee jaar het voordeel van de twijfel gunnen. In de overwegingen van de Raad is voor zoiets alleen maar ruimte als het totale cultuurbudget een meevaller zou vertonen, als bijvoorbeeld het in de algemene inleiding van dit cultuurnotadvies genoemde bedrag van 58 miljoen ter beschikking zou komen. Ook dan zijn er misschien gerechtvaardigder andere eisen, maar er zou dan tenminste ruimte ontstaan om een politiek moeilijke beslissing op te schorten en te zien of de Appel zich wellicht toch nog in een goed vaarwater manoeuvreert. Zonder zo'n extra bedrag kan de Raad over de aanvraag van de Appel alleen maar negatief adviseren.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>5,108</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>1,628</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>1,647</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>5,369</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>1,632</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Inleiding

Art&Pro is geformeerd rond artistiek leider en regisseur Frans Strijards. De afgelopen cultuurnotaperiode heeft Art&Pro een eigen theater tot zijn beschikking gekregen, waar het gezelschap de komende tijd grotere producties wil gaan maken voor meer publiek.

Beoordeling

Art&Pro is een gezelschap met een sterke identiteit. Op de artistiek leider na heeft het gezelschap geen vaste kern, al keren veel acteurs geregeld terug. Intussen brengt Frans Strijards nieuwe mensen tot grote individuele prestaties. De artistiek productieve 'woede' die de motor van Frans Strijards' voorstellingen waren is afgenomen, maar de voorstellingen blijven interessant. Enkele acteurs zijn vertrokken, sommige daarvan komen incidenteel terug. Binnen dit amalgaam schrijft Frans Strijards zelf ook toneelstukken van grote kwaliteit. Op zijn beurt draagt Strijards' auteurschap ertoe bij dat hij een uitgesproken greep heeft op voorstellingen met stukken uit het wereldrepertoire. Zowel de literaire als de theatrale kwaliteiten van die stukken worden daardoor optimaal uitgediept.

Art&Pro verdient niet anders dan gecontinueerd te worden.

Tot nu toe ligt de kracht van Art&Pro in de producties voor de middenzaal. Grootschaliger voorstellingen heeft het gezelschap nog niet gespeeld. Het beleidsplan behelst die wel. Naast het voortzetten van de bestaande lijn ambieert het gezelschap onder meer muziektheaterproducties. Het is zeer waarschijnlijk dat Art&Pro de artistieke en organisatorische capaciteiten hiervoor in huis heeft. Toch meent de Raad dat het gezelschap op dit terrein eerst wat moet laten zien. Zelfs al heeft de Raad het vertrouwen en al is hij ook geïnteresseerd in dergelijke producties in de toekomst, het totale budget voor de sector theater laat het niet toe op voorhand voor dit soort projecten structurele subsidie te geven. Er is een andere weg, namelijk via additionele middelen voor bijzondere projecten via bijzondere budgetten en ook het werkgelegenheidsfonds die beheerd worden door het Fonds voor de Podiumkunsten. Daarom adviseert de Raad het gezelschap voor uitzonderlijke producties naar die budgetten te verwijzen.

Het Fonds voor de Podiumkunsten heeft een subsidievermeerdering gekregen en verder beheert het budgetten voor bijzondere grootschalige producties. De budgetten van het fonds dienen open te staan voor aanvragen ten behoeven van bijzondere grootschalige toneelproducties van Art & Pro en Onafhankelijk Toneel, instellingen die nu niet gehonoreerd worden voor hun gevraagde subsidievermeerdering. Deze instellingen en bijvoorbeeld ook Huis aan de Amstel moeten bij het Fonds ook mee kunnen dingen naar incidentele subsidies voor muziektheaterproducties.

Conclusie

Het werk van Art&Pro blijft grote kracht bezitten. Daarom is er alle reden om de meerjarige subsidie aan Art&Pro te continueren op het huidige niveau. Voor bijzondere produkties dient het gezelschap voorlopig naar incidentele budgetten en co-producenten verwezen te worden.

artistieke kwaliteit

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>1,862</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,592</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,597</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>2,379</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,785</i>

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)

Bonheur

Inleiding

Bonheur wil met behulp van verschillende locaties en objecten het werkelijke leven in het theater halen. Het repertoire komt vooral voort uit de literatuur. Momenteel brengt Bonheur één a twee produkties per jaar uit, maar in de toekomst moeten dit twee a drie produkties per jaar worden, waarvan minimaal één op reis gaat. Er zijn contacten gelegd met instellingen in zes steden waar Bonheur komende jaren meerdere voorstellingen wil gaan spelen. Bonheur zal door blijven gaan met het organiseren van het Bonheur-festival, waarin medewerkers en vrienden van Bonheur hun vrije ideeën kunnen uitwerken. De artistiek leiding van Bonheur is in handen van Anneke van Blokland en Trudi Maan.

Beoordeling

Bonheur neemt literatuur van uiteenlopende aard als uitgangspunt. Deze bewerkt het gezelschap op een originele en consequente manier. In zijn onvoorspelbaarheid is het gezelschap constant. In hun voorstellingen ontstaan ongeacht het uitgangspunt momenten van intensieve emoties, of het nu komisch of gevoelig is. In Rotterdam is naar de mening van de Raad plaats voor nog een klein gezelschap. Wel zou het wenselijk zijn als het gezelschap met de gemeente c.q. de Rotterdamse Kunststichting zou nagaan of het huidige onderkomen aantrekkelijk genoeg is om meer publiek te kunnen trekken.

Het gevraagde bedrag is betrekkelijk bescheiden.

Het beleidsplan is mooi geschreven, helder, ter zake en zelfs humoristisch. Voor de subsidie aan de nieuwe kleinere theaterensembles Bonheur, Delta, de Regentes, Made in da shade en Mug met de gouden tand adviseert de Raad als richtlijn hetzelfde bedrag als de subsidie die tot nu toe aan aan vergelijkbare ensembles als Firma Riex Swarte en Alex d'Electrique wordt toegekend, om en nabij de 0,3 miljoen. Het is gebaseerd op de produktiewijze van kleine ensembles rond één centrale maker. Zij maken met rijksgeld ofwel jaarlijks één grote produktie ofwel meer kleine produkties. Verder krijgen ze soms ook steun van andere instanties of maken ze als ensemble of op individuele basis co-produkties met anderen.

Conclusie

De Raad adviseert het gezelschap meerjarige subsidie te geven voor een ruim opgetuigde produktie per jaar.

- regionale functie

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,207</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>1,086</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,546</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Carrousel

artistieke kwaliteit
naam bij publiek

Inleiding

Carrousel wil de komende periode voorstellingen maken die gebaseerd zijn op nieuw geschreven stukken, bewerkingen van literatuur en teksten uit het toneelrepertoire. Deze produkties zijn bestemd voor het kleine en middelgrote zalencircuit in Nederland en België. Accenten komen te liggen op de bespeling van de eigen theaterzaal en op het werken met jonge acteurs en regisseurs. Daarnaast zijn er plannen voor het realiseren van mimeschool-projecten en het produceren van televisie - of filmadaptaties van Carrousel voorstellingen. Het artistiek leiderschap zal evenals afgelopen periode blijven bij Marlies Heuer en Matin van Veldhuizen.

Beoordeling

Carrousel is niet uitgegroeid tot een homogeen ensemble. De voorstellingen van de twee artistiek leiders verschillen onderling sterk in kwaliteit. Marlies Heuer heeft een vorm gevonden waarin mogelijkheden van beeld en mimiek ten volle worden uitgediept en maakt voorstellingen die bijdragen aan de diversiteit van het theateraanbod. De voorstellingen van Matin van Veldhuizen blijven daarbij achter en laten veel minder innerlijke noodzaak zien. Het is niet onmogelijk dat de samenwerking desalniettemin een meerwaarde oplevert. De repertoirekeuze is consistent. Carrousel heeft een naam opgebouwd bij publiek.

Conclusie

Carrousel komt in aanmerking voor continuering, maar niet voor uitbreiding van de meerjarige subsidie.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	1,225
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	0,970
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	0,979
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	1,454
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	1,218

(alle gegevens volgens opgave Ministerie von OCenW en in miljoenen guldens)

Inleiding

Cosmic heeft zich in de loop der jaren ontwikkeld van een theaterwerkplaats tot een multidisciplinaire theatervoorziening. Er is steeds gewerkt met multiculturele kunstenaars in de theaterstukken, choreografieën en in de films. In 1993 werd Cosmic Illusion opgenomen in de cultuurnota. Dit viel samen met het openen van een eigen theater aan de Nes in Amsterdam. De afgelopen planperiode is de werkplaatsfunctie vormgegeven in de zogenaamde Cosmic Instants: kort geproduceerde theaterpresentaties. Andere activiteiten naast de Cosmic Instants zijn: workshops, jongerenproducties en films. De artistieke leiding zal komende jaren in handen blijven van John Leerdam en Norman de Palm.

Beoordeling

Cosmic is ooit opgezet als een productiehuis voor allochtone theatermakers, met een zekere specialisatie ten behoeve van Antilliaanse theatermakers in Nederland. In de eerste jaren zorgde het enthousiasme van de artistieke leiding voor een zekere vitaliteit, die echter niet altijd terug te vinden bleek in het artistieke niveau van de voorstelling. Toch was Cosmic een nuttige voorziening, omdat het een centrale rol speelde in het denken over multiculturele en interculturele theatervormen en een koepelfunctie had voor makers die elders geen onderdak vonden. Inmiddels is wat dat laatste betreft de situatie aanzienlijk verbeterd. Elders in dit cultuurnota-advies bepleit de Raad uitdrukkelijk een aantal jonge theatergroepen met een allochtone achtergrond op eigen benen te laten staan.

Desalniettemin blijft er behoefte bestaan aan een productiehuis en een ontwikkelingscentrum dat zich richt op intercultuur. Helaas is in de loop der jaren de artistieke ontwikkeling achtergebleven bij wat van Cosmic verwacht mocht worden. De kwaliteit van de producties is wisselvallig en vaak teleurstellend.

De voorstellingen van Michael Matthews waren geslaagd, maar de begeleiding van diens artistieke ontwikkeling is een verdienste van de Toneelschuur en zijn producties voor Cosmic zouden ook elders tot stand gekomen zijn. Ook regisseur John Leerdam, die zich veel moeite heeft getroost om Cosmic tot verdere ontwikkeling te brengen, is in veel opzichten een vreemde eend in de bijt gebleven.

Voor de rest is er sprake van incidenten met onzekere afloop en enkele kleinschalige successen. Op het terrein van de dans zijn er afzonderlijke producties die een gunstiger beeld laten zien. De dans speelt binnen Cosmic Illusion echter een te ondergeschikte rol om de Raad tot een ander oordeel te brengen over het geheel.

De algehele conclusie luidt dat in Cosmic een structuur ontbreekt die een zekere kans op kwaliteit garandeert.

De weerklank bij publiek laat ook te wensen over. In al die jaren had een eigen publiek opgebouwd kunnen worden, dat zowel de van oorsprong autochtone als allochtone publieksgroepen omvat. In de praktijk ontbeert het gezelschap dat eigen publiek. In het beleidsplan ontbreken overtuigende ideeën over publiekswerving en betekenis en plaats van het gezelschap. Wat dit betreft heeft Cosmic Illusion de aansluiting bij de maatschappelijke ontwikkelingen gemist. De resultaten staan bovendien in geen verhouding tot het geld dat in de organisatie omgaat. Er bestaat een wanverhouding tussen beheers- en activiteitkosten.

Mede gelet op uw beleidsvoornemens betreurt de Raad het dit te moeten constateren. Hij ziet zich genoodzaakt negatief te oordelen over Cosmic. De Raad betreurt dit, mede omdat hij uitgaat van de goede intenties van Cosmic en vanwege het nieuwe gebouw, dat een gunstige ligging heeft daardoor zou kunnen helpen het interculturele theater een gelijkwaardige plaats te geven in het algemene aanbod. Alleen als er veel extra middelen beschikbaar zouden zijn, namelijk de om en nabij 58 miljoen waarvan in het algemene deel gerept wordt, ontstaat er ruimte om het experiment met een productiehuis als Cosmic misschien voort te zetten.

Conclusie

De Raad betreurt het dat de artistieke leiding er ondanks pogingen niet in is geslaagd om in de produkties van Cosmic een consistente en kwalitatief constante lijn aan te brengen. De artistieke verrichtingen van Cosmic Illusion blijven in meerderheid onder de maat. Cosmic is nu echter wel al zo lang bezig dat er duidelijk een zichtbare opgaande lijn in de kwaliteit publiek had mogen zijn. De kosten en de artistieke prestaties vertonen een wanverhouding. De Raad adviseert de subsidie aan Cosmic Illusion te beëindigen of althans een zeer lage prioriteit te geven.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>1,218</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>1,020</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>1,025</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>1,749</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>1,599</i>

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)

De Gasten Komen

— kwaliteit

Inleiding

De gasten komen is een groep van geestverwanten rondom Henri van Zanten, die de komende jaren in wisselende constellaties willen gaan samenwerken. Het is de bedoeling minimaal één productie per seizoen te maken.

Beoordeling

Van ideeënmaker naar vast gesubsidieerd 'directeur' zou voor Henri van Zanten wel een grote sprong zijn, maar vanwege zijn onvermoeibare inzet voor eigenzinnig, authentiek en toch vaak buitengewoon helder theater verdient deze maker het een tijdlang op projectbasis te kunnen werken.

De beste weg daartoe is een meerjarige subsidiëring via het Fonds voor de Podiumkunsten voor minsten twee jaren, zoals in de inleiding bij dit hoofdstuk gemotiveerd.

Ten behoeve van de instellingen die de Raad voor meerjarige subsidiëring bij het Fonds voor de Podiumkunsten voordraagt wil de Raad een bedrag van een middelgrote productie meegeven, 0,25 miljoen. Instellingen mogen zelf uitmaken of ze de bedragen gebruiken voor verscheidene kleinere producties.

Conclusie

De Raad adviseert Henri van Zanten gelegenheid te geven één middelgrote productie per jaar te maken, via het Fonds voor de Podiumkunsten.

Financieel kader

Huidige exploitatie	0,045
Subsidie OCenW peiljaar 1994	
Subsidie OCenW peiljaar 1995	
Gewenste exploitatie 1997-2000	1,115
Gevraagd subsidie 1997-2000	0,965

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)

De Nieuw Amsterdam

Inleiding

DNA wil de podiumkunst gebruiken als middel om tegenstellingen op sociaal-cultureel gebied te overbruggen. Artistiek leider is Alida Neslo. DNA heeft een educatieve functie in de vorm van de scholingsafdeling van het gezelschap ITS DNA. Deze éénjarige theateropleiding staat tot nu toe nog vrijwel geheel los van de groep DNA. In de komende cultuurnotaperiode wil men de banden met de opleiding sterker aanhalen, zodat er nieuwe artistieke impulsen voor de groep uit voortkomen.

Verder is er het DNA-LAB. Dit is een groep van vier leerlingen die een speciaal voor hen opgesteld educatief programma van workshops en trainingen volgt. Het is de bedoeling deze groep mensen uiteindelijk de basis te laten vormen van het nog te vormen vast ensemble DNA. Voor de periode '96-'97 staat een samenwerking met de toneelschool op het programma en zijn er plannen voor co-producties.

Beoordeling

Het plan is één van de best geschreven plannen in de sector theater. De omschrijving van het begrip allochtonen staat de Raad zeer aan. DNA stelt zich intercultureel op. Er is iets bijzonders in wording en daar komen ook 'autochtone' geïnteresseerden op af.

De vooropleidingsafdeling dwingt bewondering af. Hier wordt op een belangwekkende manier gewerkt met jonge mensen.

Deze opleidingsfaciliteit verdient het om te groeien en de Raad adviseert daarvoor middelen ter beschikking te stellen, maar het is niet onredelijk om hiervoor ook aan te kloppen bij onderwijs.

Ook de beschrijving van de productieafdeling van DNA ziet er belangwekkend uit. De artistiek leider Alida Neslo wil met hulp van gasten op zoek naar een speelstijl die valt buiten de hoofdstroom van het Westeuropese theater. Deze stijl zou een vehikel moeten worden om in Nederland een methode te vinden om intercultureel theater te maken.

Of deze activiteiten onder de vlag van een soort productiehuis gaan plaats vinden, met ensembles die per keer worden samengesteld, of dat het streven naar een gezelschap het uitgangspunt vormt, is nog niet helemaal duidelijk.

De Raad heeft vertrouwen in Alida Neslo en is zeer geïnteresseerd in de lijn die ze wil uitzetten. De namen van de gasten die in het plan worden genoemd klinken aantrekkelijk.

Dit betekent dat het beter is de mogelijkheid te bieden tot een beperkt aantal producties per jaar dan de organisatie meteen te belasten met de taak een omvangrijk productieapparaat uit de grond te stampen.

Ook organisatorisch is DNA nu op orde.

Het voornemen om mogelijk naar Amsterdam-Zuidoost te verhuizen, in de buurt van een aantal andere daar nieuw te vestigen grote kunst- en vermaaksinstellingen, is uitermate zinvol en verdient ook bewondering.

In overleg met Amsterdam zou er zorg voor moeten worden gedragen dat DNA als produktiekern zijn vorm kan vinden middels een subsidieniveau dat bijvoorbeeld twee kleine en twee middelgrote produkties per jaar mogelijk maakt.

De Raad denkt aan een totale verhoging met 0,4 miljoen uit het rijkskunstenbudget.

Conclusie

De kwaliteiten van de opleidingspoot staan buiten kijf. De onderwijsmiddelen dienen wellicht ook aangesproken te worden, maar in elk geval is een bijdrage uit het kunstbudget op zijn plaats.

Voorts adviseert de Raad positief over subsidie waarmee het gezelschap jaarlijks een grote en een kleine produktie kan uitbrengen. In samenhang met de Amsterdamse gemeentelijke subsidie kan zou een ensemble of althans produktiekern ontstaan die zich kan ontwikkelen tot een ensemble met een eigen aanpak en stijl.

— intercultureel

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>1,096</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,100</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,100</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>1,998</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>1,793</i>

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)

Alex d'Electrique

Inleiding

Alex d'Electrique maakt onconventionele programma's in een rauwe inventieve speelstijl voor een jong publiek. De dynamische en energieke voorstellingen zijn opgebouwd uit een doorlopende wisselwerking van disciplines. De komende periode wil het gezelschap een aantal voorstellingen per jaar maken, waaronder één grote reisvoorstelling. Daarnaast staan kleinere experimentele projecten op het programma, waaronder lokatieprojecten en festivalprojecten en wil Alex d'Electrique zich verder verdiepen in het medium televisie.

Beoordeling

De voorstellingen van Alex d'Electrique hebben de overredingskracht van een voorhamer.

Uit onderzoek blijkt dat de belangstelling voor podiumkunsten in traditionele zin vooral ligt bij 'ontwikkelde burgers op rijpere leeftijd'. Daarom is inzet om jongeren te interesseren noodzakelijk. Alex d'Electrique met zijn voor jongeren lage drempel past in dit beleid.

Voor een groot potentieel theaterpubliek, dat drempelvrees heeft, is de Dogtroep een eerste mogelijkheid tot kennismaking met beeldend, atmosferisch theater. Alex d'Electrique beweegt zich tussen zeer onstuimig beeldend en teksttheater in. Orkater paart de atmosferische benadering aan tekst.

Bij Alex d'Electrique worden beeld en tekst tot een eenheid gesmeed, op een manier die, naast de entertainende functie, ook een groot publiek in aanraking brengt met belangwekkende moderne artistieke principes.

Alex d'Electrique is in de loop van de huidige planperiode uitgekomen bij de wat grotere categorie middenzaalvoorstellingen, een genre dat op maat gesneden is voor het gezelschap.

De exercities met klassieke toneelteksten - Shakespeare, Thomas Bernhard - zijn erg geslaagd. De eigen stukken van Ko van den Bosch zijn daarnaast ook belangwekkend.

De Raad meent dat Alex d'Electrique zich niet moet gaan bezighouden met laboratoriumvoorstellingen. Anderzijds moet het mogelijk zijn voor incidentele zeer grootschalige voorstellingen aan te kloppen bij de bijzondere budgetten van het Fonds voor de Podiumkunsten.

Wel waardeert de Raad de excursies elders van artistiek leider Ko van den Bosch. Hij deinst niet terug voor zeer uiteenlopende uitdagingen: Peter Pluymakers, Karina Holla, enzovoort. Maar zoiets werkt heel goed op incidentele projectbasis.

Alex d'Electrique wil de schaal van de produkties vergroten en het aantal verschillende voorstellingen per jaar uitbreiden. Maar de Raad meent dat de mogelijkheid om in principe één goed opgetuigde voorstelling per jaar uit te brengen voldoende is. Momenteel maakt artistiek leider juist geregeld artistiek interessante excursies elders.

Conclusie

De Raad wil de meerjarige subsidie aan Alex d'Electrique continueren, maar kan niet structureel tegemoet komen aan de wens om het aantal werkzaamheden uit te breiden. De Raad adviseert de meerjarige subsidie op het huidige niveau te handhaven. Voor bijzondere produkties dient het gezelschap aan te kloppen bij fondsen voor incidentele middelen.

- jongerenbeleid

Financieel kader

Huidige exploitatie	0,492
Subsidie OCenW peiljaar 1994	0,312
Subsidie OCenW peiljaar 1995	0,314
Gewenste exploitatie 1997-2000	1,241
Gevraagd subsidie 1997-2000	0,850

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)

Inleiding

Dogtroep maakt grootschalige beeldende en muzikale theaterproducties op bijzondere locaties, gericht op het aantrekken van grote groepen publiek in binnen- en buitenland. De afgelopen cultuurnotaperiode heeft Dogtroep naast de theaterproducties ook producties gemaakt voor televisie en film. De komende periode wil Dogtroep met name aandacht besteden aan: samenwerking tussen beeldend kunstenaars en theatermakers, publieksofbouw en verhuizing naar de Westergasfabriek. Verder wil het gezelschap geregeld in reguliere theaters optreden. Aanstaaend najaar geeft het een wekenlange reeks voorstellingen in Theater Carré in Amsterdam.

Beoordeling

De Dogtroep is volkstheater van de beeldende kunst. De naambekendheid is groter dan bij welk ander gezelschap ook.

De Dogtroep maakt een theatervorm die ook aanspreekt bij grote groepen in principe cultureel geïnteresseerde jongeren, voor wie de gang naar het theater vreemd is en die zich anders misschien alleen zouden beperken tot - veelal kwalitatief hoogstaande - popconcerten en films.

Inzet om jongeren te interesseren is noodzakelijk. De Dogtroep met zijn voor jongeren lage drempel past in dit beleid.

Beeld en muziek worden in de producties tot een eenheid gesmeed, op een manier die, naast de vermaakfunctie, ook een groot publiek in aanraking brengt met artistieke verantwoorde moderne theaterprincipes.

Bij de vorige cultuurnotaronde was er veel kritiek. Intussen is de dramaturgische kwaliteit van de voorstellingen opgevijseld. In het verleden was de vormgeving vooral speels, nu is hier een poëtische kwaliteit bijgekomen.

De Dogtroep speelt geregeld een rol bij buitenlandse culturele contacten.

Desalniettemin bestaan er ambitieuze plannen voor Nederlandse optredens, zoals de reeks het aanstaande najaar in het Amsterdamse Carrétheater.

Naast de grootschalige voorstellingen zijn er kleinschalige voorstellingen in de eigen repetitieruimte. In deze voorstellingen treedt een eigen artistieke aanpak aan de dag, die hopelijk ook vruchten afwerpt voor de grote voorstellingen.

De zakelijke leiding gaat financieel uiterst inventief te werk. Het gezelschap is in staat veel externe geldbronnen aan te boren. Toch vraagt het gezelschap nu een aanzienlijke verruiming van financiële middelen. Dit is mede bedoeld om een achterstalligheden op personeelsgebied in te halen, onder meer het optrekken van salarissen naar een gangbaar niveau. Voor zover het volgen van de prijstrend betreft, moeten de middelen daarvoor buiten de kunstbegroting gevonden worden. Hetzelfde geldt, net als bij alle andere ensembles, voor de aanpassing aan de nieuwe ARBO-wetgeving, die vanwege het intensieve gebruik van techniek in de voorstelling bij dit gezelschap relatief zwaar uitvalt.

Conform de overwegingen in de inleiding adviseert de Raad de subsidie te verhogen met een bedrag van circa 100.000 gulden.

Conclusie

De gevraagde vermeerdering van middelen betreft voor een deel het optrekken van financiële verplichtingen naar een niveau zoals dat ook geldt bij andere instellingen.

De Raad adviseert positief over deze subsidievermeerdering en uiteraard ook over de rest van de subsidie.

- jongerebeleid

Financieel kader

Huidige exploitatie	1,514
Subsidie OCenW peiljaar 1994	0,800
Subsidie OCenW peiljaar 1995	0,806
Gewenste exploitatie 1997-2000	2,200
Gevraagd subsidie 1997-2000	1,400

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)

Inleiding

Theatergroep Dood Paard bestaat sinds 1993. Het driemans-gezelschap speelde eerder voorstellingen bij theaterwerkplaatsen.

Beoordeling

Het ensemble van Dood paard bestaat uit talentvolle spelers. De acteurs stralen op het toneel een aangenaam zelfvertrouwen uit. De pogingen om een eigen zingeving in het theater te vinden, binnen de kunst en jegens de wereld, doen aangenaam aan. De samenwerking met andere ensembles, zoals aanvankelijke met Maatschappij Discordia, is interessant. Tegelijkertijd blijkt dat het gezelschap ook in staat is eigen wegen in te slaan.

Toch is de groep nog bezig podiumformules af te tasten. De voorstellingen staan nog in het teken van een stijlonderzoek. Dood paard kan een belangwekkend gezelschap worden, maar het staat nu nog niet genoeg op eigen benen om voor vierjarige subsidie in aanmerking te komen. Om deze reden en gelet op de krapte van het budget kan de Raad de aanvraag geen prioriteit geven.

Conclusie

In dit stadium van de ontwikkeling komt Dood paard nog niet in aanmerking voor meerjarige subsidie.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,026</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,498</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,421</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Inleiding

ELS Inc. bestaat uit een vaste artistieke kern van twee producenten, één dramaturg en een groep vaste acteurs. De groep wil de komende periode elk jaar één grote productie voor het grote zalencircuit, onder regie van Arie de Mol en twee producties voor het middelgrote zalencircuit maken, onder regie van Carina Molier. Met NES-theaters en het Veem theater zijn afspraken gemaakt over toekomstige samenwerkingsverbanden.

Beoordeling

ELS in de huidige samenstelling heeft bewezen over een originele visie te beschikken. In de voorstellingen werd gebruik gemaakt van verworvenheden van toneel en mime. Dat droeg bij aan enkele goede producties. Bij elkaar is deze teneur echter nog te recent van datum om een de vraag te kunnen beantwoorden of subsidie voor vier jaar gerechtvaardigd is.

De samenstelling van het spelerstableau is ook nog niet overtuigend genoeg om de twijfel weg te nemen.

Conclusie

Els in de huidige samenstelling functioneert nog te kort en niet overtuigend genoeg om subsidie voor vier jaar te rechtvaardigen.

Financieel kader

Huidige exploitatie

Subsidie OCenW peiljaar 1994

Subsidie OCenW peiljaar 1995

Gewenste exploitatie 1997-2000 0,671

Gevraagd subsidie 1997-2000 0,570

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW

en in miljoenen guldens)

Inleiding

later: oostpaal

De Federatie wil de komende jaren in Maastricht uitgroeien tot een kleinschalig en flexibel ensemble dat in zijn eigen repertoire kan blijven voorzien. De artistieke kern wordt gevormd door Peer Wittenbols en Rob Ligthert. Het gezelschap brengt nieuw en oorspronkelijk Nederlands drama van huisschrijver Wittenbols voor het vlakke vloer theater. De Federatie ontving tot nu toe stimuleringssubsidie van de Gemeente Maastricht, ad hoc subsidie van het Fonds, een bijdrage van de provincie, schrijverssubsidie en financiële ondersteuning van het VSB-Fonds. De komende jaren wil de groep minimaal één en maximaal twee produkties per seizoen uitbrengen.

Beoordeling

De Federatie heeft een enkele interessante eerste proeve van bekwaamheid laten zien. Daarin werden op veelbelovende wijze belangwekkende thema's aangeroerd, maar nog niet erg vergaand uitgewerkt. Over het geheel genomen is het gezelschap echter nog te pril en is het nog te vroeg om het in aanmerking te laten komen voor meerjarige subsidie. De weg van meer produkties via incidentele middelen is de aangewezen.

Conclusie

De Federatie is er nog te vroeg bij om in aanmerking te komen voor meerjarige subsidie.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,046</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,474</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,250</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Firma Rieks Swarte

Subs: 1

- artistieke kwaliteit

Inleiding

De firma Rieks Swarte is ondergebracht bij, en maakt gebruik van Stichting Toneelschuur produkties. Rieks Swarte maakt één produktie per jaar binnenshuis en werkt daarnaast buitenshuis bij andere gezelschappen. Zijn voorstellingen vertonen een sterk beeldende inslag, al is het accent de afgelopen jaren meer op het toneelspelen komen te liggen dan op de objecten. De komende periode wil Rieks Swarte doorgaan met één grote produktie per jaar, thuis te spelen en op tournee in Nederland en Vlaanderen, het begeleiden van jong talent en het ontwikkelen van zijn werk. Buitenshuis staan er een aantal projecten op het programma voor televisie.

Beoordeling

Evenals inzake produktiehuissubsidie het geval is bij de Firma's onderkomen, de Toneelschuur, vervult de Firma Rieks Swarte op voorbeeldige wijze de rol die beoogd was met relatief kleinschalige meerjarige subsidie aan afzonderlijke makers annex kleine artistieke kernen.

Wat aanspreekt in Rieks Swartes voorstellingen zijn de onbevangenheid, de overtuiging, de liefde voor theater en objecten en de perfecte mengelmoes van treurnis, ontroering en slappe lach. De grootste bedreiging ligt, zoals in het beleidsplan wordt opgemerkt, in de herhaling, in de produktiedwang en in het daarmee gepaard gaande opdrogen van de bron. Daarom is het goed dat Rieks Swarte behalve zijn acteurs, zijn musici en zijn dramaturg, diverse gerenommeerde andere makers erbij wil halen.

Om reden van het gevaar van produktiedwang is het zeker niet aan te raden het subsidievolume te vergroten.

Er is behoefte aan een educatief medewerker, maar het zou zaak zijn om zo'n medewerker te delen met andere relatief kleinschalige instellingen.

Conclusie

De Firma Rieks Swarte, voorheen de Rode Haring, heeft zich de afgelopen vier jaar dankzij meerjarige subsidie verder kunnen ontwikkelen tot een bijzonder gezelschap, artistiek fijnzinnig en toch voor een breed publiek. Er is alle reden om de subsidie te continueren op het huidige niveau.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,457</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,312</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,315</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,655</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,420</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Inleiding

Het gezelschap aan de zee werd in 1993 opgericht om op een structurele manier aandacht te besteden aan de Nederlandstalige toneelliteratuur. De groep heeft een nieuwe vorm van theater ontwikkeld die het mogelijk maakt om tegen relatief lage kosten een voorstelling te maken die op vrijwel alle plaatsen kan worden uitgevoerd, een zogenaamde 'gelezen voorstelling'. Vanaf het begin zijn vooraanstaande schrijvers en toneelschrijvers bij het gezelschap betrokken geweest. Het gezelschap is gevestigd in Kats, Zeeland en verricht in deze provincie onmisbaar pionierswerk. Theater aan de zee wil in de toekomst drie voorstellingen per seizoen uitbrengen, een schrijfpdracht geven en fungeren als laboratorium voor andere groepen en gezelschappen bij het ontdekken van repertoire.

Beoordeling

Het betreffende gezelschap gaat op een zorgvuldige manier met de tekst om. De werkwijze is sympathiek. De artistieke draagwijdte is echter te gering om een subsidie uit het theaterbudget te rechtvaardigen.

Conclusie

Om deze reden en ook vanwege de krapte in het totale budget kan deze geen prioriteit krijgen.

De Raad adviseert negatief.

Financieel kader

Huidige exploitatie 0,024

Subsidie OCenW peiljaar 1994

Subsidie OCenW peiljaar 1995

Gewenste exploitatie 1997-2000 0,746

Gevraagd subsidie 1997-2000 0,632

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Growing up in Public

- kwaliteit
- (publiekspotentie)

Inleiding

Growing up in public is het huisgezelschap van De Utrechtse School. De artistieke leiding is in handen van vier theatermakers, die samen vijf producties per jaar uitbrengen: vier individuele projecten en een gezamenlijke productie. Dit is meteen de grondslag van de werkwijze van Growing up: de wisselwerking tussen het verder ontwikkelen van ieders individuele lijn, en wederzijdse beïnvloeding en samenwerking. Met twee van de vijf projecten zal het gezelschap op tournee gaan. Growing up in public werd tot nu toe gesubsidieerd door Provincie en Gemeente Utrecht en op ad hoc basis door het rijk.

Beoordeling

Growing up in public is een bijzonder collectief van theatermakers die elk al enige jaren ervaring hebben, met elkaar en ieder afzonderlijk ook in andere constellaties. Er is geen sprake van een uitgesproken stijl, maar in mentaliteit is er toch een bindende factor. De ambities worden geschraagd door voldoende talent.

De Raad wil graag een investering in deze makers bevorderen.

Het betreft ook typisch makers die een kans moeten krijgen om door te stromen. Het is duidelijk dat elk van hen zich tegen zijn of haar wil nog in het ad-hoc circuit bevindt. De sprong naar de gezelschappen is ook niet een ideale kans voor deze makers gebleken, omdat hun werkwijze nog te zeer afwijkt van de bedrijfscultuur van gevestigde gezelschappen.

Om zich verder te kunnen ontwikkelen en om de levensvatbaarheid uit te testen, acht de Raad een meerjarige projectsubsidie op haar plaats.

Growing up in public is een collectief en moet een kans krijgen voor een aantal kleine en eventueel middelgrote producties, waarmee ongeveer 0,5 miljoen is gemoeid. Verder hoopt de Raad dat ook de gemeente en de provincie Utrecht zullen bijspringen. Ook valt soulaas te verwachten van de samenwerking met de Utrechtse School, waarmee in elk geval kosten gedeeld kunnen worden.

Conclusie

De makers van Growing up in public hebben de vitaliteit en de publiekspotentie om een bescheiden meerjarige subsidie waar te maken, die hen in staat stelt een aantal kleinschalige of middelgrote producties per jaar uit te brengen.

Financieel kader

Huidige exploitatie 0,023

Subsidie OCenW peiljaar 1994

Subsidie OCenW peiljaar 1995

Gewenste exploitatie 1997-2000 1,151

Gevraagd subsidie 1997-2000 0,913

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Inleiding

Haarlems Toneel is het reizend huisgezelschap van de Haarlemse Schouwburg rondom regisseur Johanna Bilska. De groep maakt zowel lokatieprojecten als schouwburgproducties. Voor de komende cultuurnotaperiode wil Het Haarlems Toneel drie tot vier grote zaalvoorstellingen per seizoen uitbrengen. Extra aandacht wil het gezelschap gaan besteden aan het ontwikkelen van nieuw Nederlands repertoire. Om het publieksbereik te vergroten wil Het Haarlems Toneel in de toekomst samenwerking zoeken met de televisie.

Beoordeling

Het idee theater te maken voor de kleinere schouwburgen die sinds het regionale knooppuntenbeleid in de regel niet meer bereikt worden door de reguliere repertoiregezelschappen valt op zichzelf toe te juichen. Het idee om repertoire te zoeken dat daarbij past ook. De energie waarmee dit alles op touw gezet wordt ook. Alleen laat het artistieke resultaat te wensen over.

De wens aan te sluiten bij de theatertraditie van weleer is prijzenswaardig. Dit mag er echter niet toe leiden dat achterhaalde principes worden nagestreefd uit de tijd dat toneel andere functies had.

De Raad heeft in dit opzicht weinig waardering voor regiecapaciteiten van de artistiek leider. Ook gerenommeerde gastregisseurs komen tot matige prestaties. De vormgeving is clichématig.

De uitgangspunten die aan het gezelschap ten grondslag liggen zijn fantasieloos. Ook bij het spelen volgens een theatertraditie van weleer zijn originaliteit vereist en het vermogen duidelijk te maken waarom het uitgekozen repertoire nu gespeeld moet worden, afgezien van een verondersteld gat in de markt.

Als het gezelschap zichzelf financieel kan redden en een vast publiek weet te bereiken, is dat toe te juichen. Het vormt echter op zichzelf geen rechtvaardiging voor subsidie.

Uit het beleidsplan blijkt niet anders dan dat de aanvragers subsidie vooral willen aanwenden om meer van hetzelfde te doen op een wat grotere schaal en met een financieel wat solidere basis. De Raad vindt geen enkel aanknopingspunt om te veronderstellen dat subsidie tot een artistieke verbetering zou kunnen leiden.

Omdat de Raad negatief oordeelt over de weg die het Haarlems Toneel is ingeslagen, meent hij dat er geen subsidie aangewend moet worden om in principe meer van hetzelfde mogelijk te maken.

Conclusie

De Raad betreurt het geen termen te kunnen vinden om Haarlems Toneel subsidie te verlenen.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>1,672</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>3,540</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>1,190</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Inleiding

Het theater van Hesp is een samengaan van dans en toneel. Spanning tussen dans en toneel is onderwerp van onderzoek. Voor de komende periode wil het gezelschap minimaal één voorstelling per jaar maken voor kleine zalen en vlakke vloertheaters. Het beoogde publiek bestaat uit volwassenen en eventueel jongeren vanaf veertien jaar. Er zijn plannen voor incidentele voorstellingen gericht op specifieke doelgroepen, maar daarvoor zal subsidie bij het Fonds, de provincie of de Gemeente Amsterdam worden aangevraagd.

Beoordeling

De aanvragers hebben nog maar enkele voorstellingen uitgebracht. Het heeft zich niet voldoende geprofileerd als gezelschap om voor de stap naar meerjarige subsidie in aanmerking te komen. Voorlopig blijven de incidentele middelen de aangewezen weg.

Conclusie

Het gezelschap heeft nog niet voldoende van zijn kunnen laten zien om voor meerjarige subsidie in aanmerking te komen. Om deze reden en vanwege de krapte in het totale budget kan een nog pril initiatief als dit geen prioriteit krijgen.

De Raad adviseert negatief.

Financieel kader

Huidige exploitatie

Subsidie OCenW peiljaar 1994

Subsidie OCenW peiljaar 1995

Gewenste exploitatie 1997-2000 0,419

Gevraagd subsidie 1997-2000 0,271

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW

en in miljoenen guldens)

Hollandia

+ Zuidelyk Toned

Subs. 1

- artistieke kwaliteit

Inleiding

Hollandia wil de komende periode een middelgroot gezelschap worden dat naast een aantal kleinschalige produkties jaarlijks een paar voorstellingen voor de middel grote zaal maakt. Het gezelschap maakt multidisciplinair theater en hebben een abstracte beeldhouwende en muzikaliserende speelstijl. Hollandia speelt op locatie en het liefst buiten de stad waar zo nodig een eigen locatie gebouwd wordt. Voor de komende jaren zijn er plannen voor een zogenaamd industrie-project, een televisieserie die zich afspeelt op het platteland en voor film.

Beoordeling

De twee artistiek leiders Johan Simons en Paul Koek hebben zich tot een fantastisch koppel ontwikkeld. Elk koestert een eigen stijl en elk bewandelt eigen nieuwe terrein, maar er is ook sprake van een gezamenlijkheid en van een meerwaarde die de activiteiten met elkaar bewerkstelligen. Hollandia maakt goed, origineel en verrassend theater.

Ondanks het krachtige stempel dat de beide artistiek leiders op Hollandia uitoefenen verwelkomen ze ook andere, aankomende theatermakers en scheppen ruimte voor hen. Hollandia betoont zich daarmee geenszins een hermetisch bolwerk. Ook hierin bewijst het zijn vitaliteit.

Hollandia vraagt nu uitbreiding van de financiële middelen om een aantal achterstallige zakelijke en organisatorische problemen op te lossen, voor tableau-uitbreiding en voor grootschalige produkties. De Raad meent dat op elke van deze terreinen een tegemoetkoming op zijn plaats is.

Een verdriedubbeling, zoals gevraagd, is echter te veel van het goede.

De vraag is of de verlangde uitbreiding niet tezeer op wensdromen berust.

De Raad denkt eerder aan een verdubbeling. Voor eventuele projecten die de subsidie dan te boven gaan zijn extra middelen te verwerven via het Fonds voor de Podiumkunsten.

Voorts dienen de nieuwe huisvestingsplannen en de plannen voor een geheel eigen theater niet ten laste te komen van de rijkssubsidie.

In verband hiermee acht de Raad het wenselijk in overleg te treden met de provincie Noord-Holland, die tot nu toe medesubsidiënt was en aan wie Hollandia veel te danken heeft, en de provincie Zuid-Holland, die in de nieuwe plannen een rol speelt.

Bij DNA, Hollandia, het Vervolg en de Paardenkathedraal denkt de Raad aan een subsidieverhoging van om en nabij de 0,4 miljoen, groter dan het bedrag dat met één goed opgetuigde produktie gemoeid is, maar een maat kleiner dan het bedrag van de verhoging van de veel grotere noordelijke en zuidelijke voorziening.

Conclusie

Hollandia ontwikkelt zich voortvarend tot één van de toonaangevende gezelschappen. Een aanzienlijke subsidieverhoging is gerechtvaardigd, zij het dat een aantal van de aangedragen verlangens daar uitdrukkelijk buiten behoort te vallen.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>2,068</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,681</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,673</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>4,461</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>2,000</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen gulden)*

Kas & De Wolf

Subs 1/1/3

artistieke
kwaliteit.

Inleiding

Om meer publiek kennis te laten maken met hun werk willen Kas en De Wolf in de toekomst langer spelen in één bepaalde regio. Mensen hebben dan meer gelegenheid om een voorstelling te gaan zien. Het is de bedoeling dat er daarvoor contracten worden afgesloten met theaters/instellingen die zijn gevestigd in zes produktiekernen, die ruim van tevoren kunnen zorgen voor een goede publiciteit. Aan de voorstellingen zullen vervolgens workshops, readings etc. worden gekoppeld.

Beoordeling

Kas & De Wolf hebben een aparte, kleine plaats in het theateraanbod. Eigenwijs en authentiek gaan ze hun weg. Binnen de theatermakers zorgen zij voor een kritische en cynische noot, maar in hun voorstellingen tonen ze meesterlijk de essentie van wat theater als kunst is. Hun dialogen zijn uitermate scherp geschreven. Dat vakmanschap is ook in de tekst van de aanvraag terug te vinden. Ondanks de algemene teneur die erop gericht is kunstinstellingen te beoordelen in het licht van een functie die ze tegenover een bepaald publiek hebben, meent de Raad dat het nodig is een aantal instellingen in stand te houden die zich zuiver om de kunstvorm zelf bekommeren. Kas & De Wolf zijn woudlopers. Het is belangrijk dit onderzoek elke cultuurnotaperiode in de één of ander vorm een permanente plaats te geven. Kas & De Wolf voldoen aan dit profiel en hebben er de afgelopen tijd blijk van gegeven nog steeds over een grote vitaliteit te beschikken. Daarom adviseert de Raad Kas & De Wolf te subsidiëren voor een periode van vier jaar. De in de aanvraag genoemde bedragen zijn niet realistisch gezien de marginale functie, maar subsidie voor één productie per jaar zou welbested zijn.

Gezien de werkwijze van Kas & De Wolf vindt de Raad dit een ensemble dat via het Fonds voor de Podiumkunsten zou kunnen worden gesubsidieerd, voor minstens twee jaren, conform de overwegingen in de inleiding.

Ten behoeve van de instellingen die de Raad voor meerjarige subsidiëring bij het Fonds voor de Podiumkunsten voordraagt wil de Raad een bedrag van een middelgrote productie meegeven, 0,25 miljoen. Instellingen mogen zelf uitmaken of ze de bedragen gebruiken voor verscheidene kleinere producties.

Conclusie

De Raad adviseert Kas & De Wolf als vitale, onderzoekende makers voor meerjarige subsidie voor te dragen bij het Fonds voor de Podiumkunsten en het budget van het Fonds navenant op te hogen.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,100</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,698</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,611</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Inleiding

Deze Vlaams/Nederlandse combinatie houdt zich bezig met theater, film en televisie, waarvoor ze schrijven, regisseren en acteren. Zij hebben in het verleden vaak samengewerkt met productiehuisen in Nederland en België. De kern van Laagland wordt gevormd door De Pauw en Janssen maar inherent aan hun wijze van werken is de samenwerking met andere kunstenaars. Binnen Laagland zullen produkties tot stand komen van De Pauw en Janssen, al dan niet samen eventueel in samenwerking met andere kunstenaars en van theatermakers zonder expliciete participatie van De Pauw en Janssen. Het gezelschap wil twee theaterprodukties per jaar gaan uitbrengen één grote en één kleine.

Beoordeling

Laagland bestaat uit twee uitnemende acteurs, die hun sporen in allerlei constellaties verdiend hebben. Ze zijn in dit verband echter te kort bijeen om in het kader van deze advisering een prognose te kunnen maken over de artistieke ontwikkeling van de twee acteurs gezamenlijk. Het beleidsplan vermeldt bovendien dat de subsidie niet allereerst of althans zeker niet alleen bedoeld is voor produkties, maar ook voor reflectieve werkzaamheden. Hierin voorziet het subsidiesysteem niet.

Conclusie

Laagland vraagt met name geld aan voor activiteiten waarvoor de subsidie niet is bedoeld. Daarnaast vertrouwt de Raad erop dat deze getalenteerde theatermakers overal terecht kunnen met plannen, zonder de middelen voor meerjarige subsidie te hoeven aanspreken.

Financieel kader

Huidige exploitatie

Subsidie OCenW peiljaar 1994

Subsidie OCenW peiljaar 1995

Gewenste exploitatie 1997-2000 0,959

Gevraagd subsidie 1997-2000 0,497

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)

Maatschappij Discordia

Inleiding

Discordia is een klein gezelschap dat repertoire brengt voor de kleine zalen in Nederland en België. Veel is oorspronkelijk, nieuw Nederlands repertoire of kan door gaan voor auteursbewerking. De komende periode wil Discordia gaan samenwerken met andere/buitenlandse groepen en met jonge theatermakers.

Beoordeling

De commissie theater was sterk verdeeld in het oordeel over Maatschappij Discordia.

Maatschappij Discordia vervult een voortrekkersfunctie in de ontwikkeling van de dramaturgie in tekst en beeld.

Jegens publiek hebben de verrichtingen van het gezelschap een steeds introverter karakter gekregen, maar de bevindingen van het gezelschap hebben soms navolging gekregen bij andere theatermakers.

Nog steeds vervult Jan-Joris Lamers een pioniersfunctie voor jonge theatermakers, al heeft zijn radicale, dwingende aanpak ook geleid tot klakkeloze navolging of eclecticisme. Tegelijkertijd ziet men dat de sterksten van deze leerlingen inmiddels een eigen weg vinden. Ettelijke Nederlandse en Belgische gezelschappen vinden het belangrijk op zeker moment in hun ontwikkeling hun werkwijze te toetsen aan die van Discordia.

Ook al gaat Maatschappij Discordia een aantal cultuurnotaperiodes mee en is de verrassing niet altijd meer zo groot, het is deze functie die gehandhaafd moet blijven.

Jan-Joris Lamers maakt enerzijds interpretaties die radicaal en definitief zijn. Anderzijds is er maar een beperkt publiek dat dit theater als zodanig ervaart. De Raad betreurt deze discrepantie en meent dat Discordia met behoud van de werkwijze een groter publiek voor zijn artistieke verrichtingen zou kunnen winnen.

Het plan behelst een uitbreiding van het aantal betrokken personen, maar de Raad meent dat de activiteiten juist sterker geconcentreerd moeten worden op het werk van Jan-Joris Lamers als regisseur, plus een kleine kern van medewerkers. De afgelopen tijden heeft Jan-Joris Lamers in toenemende mate als gast gewerkt met andere groepen. Onder die omstandigheden komen de kwaliteiten als mentor optimaal tot uiting. Dat is een lijn die de Raad belangwekkender acht dan uitbreiding van het eigen tableau van Maatschappij Discordia.

De Raad hecht sterk aan de mentorfunctie van Jan-Joris Lamers en minder aan Maatschappij Discordia als voltallig gezelschap. De Raad adviseert de subsidie aan Maatschappij Discordia voort te zetten, maar op beperkter niveau, in de vorm van een persoonlijke meerjarige projectsubsidie voor Jan-Joris Lamers en een beperkt vast gezelschap van twee, drie acteurs.

Producties voor uitgebreider ensemble dan deze kern dienen tot stand te komen via samenwerking met andere makers en ensembles.

De Raad denkt aan een bedrag dat gemoeid is met kleine ensembles rond één centrale maker. Zij maken ofwel jaarlijks één grote produktie ofwel meer kleine produkties. Verder krijgen ze soms ook steun van andere instanties of maken ze als ensemble of op individuele basis co-produkties met anderen.

In de meeste gevallen komt het bedrag neer op 0,3 miljoen. Gezien de terugval die dan in het budget zou ontstaan, adviseert de Raad in het geval van Maatschappij Discordia zo mogelijk een wat groter bedrag over te laten. De Raad acht het echter niet onmogelijk dat het budget dit niet toelaat.

Conclusie

De Raad heeft grote waardering voor het werk en het oeuvre van Jan-Joris Lamers. Hij is en blijft een pionier. De Raad meent dat dit werk ook tot stand kan komen door middel van een beperkte meerjarige subsidie, ten behoeve van het werk van Jan-Joris Lamers en een beperkte kern van medewerkers.

<i>Finoncieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	1,433
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	1,186
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	1,195
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	1,812
<i>Gevroegd subsidie 1997-2000</i>	1,539

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Inleiding

Marcelle Meuleman vraagt meerjarige subsidie aan om een nieuw theatergezelschap op te richten, bestaande uit voornamelijk jonge, pas afgestudeerde acteurs en regisseurs uit Vlaanderen en Nederland. Theater maken waarbij het publiek moet meedenken en keuzes moet maken is het belangrijkste doel. In de periode 1997-2000 wil Marcelle Meuleman met name stukken van Howard Barker brengen.

Beoordeling

De initiatiefneemster van dit voorstel is een uitstekend pedagoge. Als regisseuse heeft zij in het verleden een aantal geslaagde en minder geslaagde produkties achter de rug. Haar ideeën over een stuk leveren haar niet altijd voldoende greep op om een voorstelling tot een goed einde te brengen. In het plan worden onvoldoende namen en feiten genoemd om de twijfel over de werkelijke artistieke levensvatbaarheid weg te nemen.

Conclusie

In vergelijking met andere aanvragen en vanwege de zeer beperkte ruimte in het budget kan deze aanvraag geen prioriteit krijgen.
De Raad adviseert negatief.

Financieel kader

Huidige exploitatie

Subsidie OCenW peiljaar 1994

Subsidie OCenW peiljaar 1995

Gewenste exploitatie 1997-2000 0,774

Gevraagd subsidie 1997-2000 0,594

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Inleiding

De Meeting is een samenwerkingsverband met het Chassétheater in Breda. De vaste kern bestaat uit een aantal ervaren theatermakers onder artistieke leiding van Walther Tjon Pian Gi. De stichting werkt met artists in residence uit het buitenland, die bij kunnen dragen aan de ontwikkeling van een nieuw theaterprodukt en een nieuw theaterklimaat. Er worden theaterproducties gemaakt, maar er is ook een plaats voor onderzoek en kleine experimenten. De Meeting als multiculturele studio ziet allochtone publiekssegmenten als belangrijke doelgroep. De Meeting is een samenwerkingsverband met het Chassétheater in Breda.

Beoordeling

De afzonderlijke betrokkenen hebben nog niet eerder in deze samenstelling samengewerkt. Eerst zal bezien moeten worden wat de artistieke samenhang is tussen deze personen of wat de betekenis is voor de voorgestelde plek. In de tekst van het plan klinkt naar de mening van de Raad een stem van makers niet duidelijk door.

Om deze reden en ook vanwege het grote aantal overige aanvragen en de beperkte ruimte in het budget kan aan dit soort aanvragen ook niet het voordeel van de twijfel gegeven worden.

Conclusie

Het initiatief is nog te nieuw en de samenwerking heeft zich nog onvoldoende bewezen om voor positief advies in aanmerking te komen.

Financieel kader

Huidige exploitatie

Subsidie OCenW peiljaar 1994

Subsidie OCenW peiljaar 1995

Gewenste exploitatie 1997-2000 1,573

Gevraagd subsidie 1997-2000 1,163

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Mug met de Gouden Tand

- publiek

Inleiding

Hadden de voorstellingen van Mug met de gouden tand voorheen vaak de literatuur als uitgangspunt, de laatste jaren is dit verschoven naar algemeen bekende uitingsvormen uit het dagelijks leven zoals reality-televisie, psychologische opvattingen, new age-filosofieën etc. Voor de komende cultuurnotaperiode staan twee produkties per jaar op het programma en zijn er plannen voor video- en televisieprodukties. Ook zal Mug met de gouden tand betrokken zijn bij produkties van derden. Het gezelschap bestaat uit een vaste artistieke leiding van drie personen en een zakelijk leider. Per produktie wordt deze groep uitgebreid met mensen die betrokken zijn bij het onderwerp waarmee wordt gewerkt.

Beoordeling

De Mug met de Gouden Tand maakt voorstellingen die op virtuoos dubbelzinnige wijze spelen met het huidige tijdsgewricht. Ze zijn er deel van en ze geven er commentaar op. Ze zijn bij uitstek maatschappelijk betrokken, ook weer in de zin dat ze er deel van zijn en er commentaar op geven.

Er gaat een aanstekelijke energie van uit. Het gezelschap telt een groeiende schare trouwe volgelingen onder een zich uitbreidend publiek. Joan Nederlof ontwikkelt zich tot een bijzondere performer, maar ook de andere vaste leden ontpoppen zich als theaterpersoonlijkheden.

De groep hanteert een kwetsbaar werkprocédé, waarvan de uitkomst niet vast staat, maar ook dat maakt de produkties spannend.

De Mug met de Gouden Tand heeft de afgelopen jaren bestaan van incidentele subsidies en dankzij het succes bij het publiek, dat zichzelf vertaalde aan de kassa in gunstige recetecijfers. De groep verdient het de incidentele subsidie nu vervangen te zien door een meerjarige subsidie die het gezelschap in elk geval in staat stelt één goed toegeruste produktie per jaar te maken.

De groep zal de komende jaren waarschijnlijk even hoge bedragen aan eigen inkomsten weten te genereren.

Voor de subsidie aan de nieuwe kleine theaterensembles Bonheur, Delta, de Regentes, Made in da shade en Mug met de gouden tand adviseert de Raad als richtlijn hetzelfde bedrag als de subsidie die tot nu toe aan aan vergelijkbare ensembles als Firma Rieks Swarte en Alex d'Electrique wordt toegekend, om en nabij de 0,3 miljoen. Het is gebaseerd op de produktiewijze van kleine ensembles rond één centrale maker. Zij maken met rijksgeld ofwel jaarlijks één grote produktie ofwel meer kleine produkties. Verder krijgen ze soms ook steun van andere instanties of maken ze als ensemble of op individuele basis co-produkties met anderen.

Conclusie

De Mug met de gouden tand heeft zich ontwikkeld tot een volwaardig gezelschap met een artistieke potentie die veel belooft voor de toekomst en met een groeiende publieksgroep. De Raad adviseert De Mug met de gouden tand te subsidiëren voor één goed geproduceerde voorstelling per jaar.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,278</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,934</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,790</i>

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen gulden)

Nationale Toneel

- regionale functie
- publiek

Inleiding

Het Nationale Toneel is één van de structureel gesubsidieerde gezelschappen. Het is gevestigd in Den Haag. Het Nationale Toneel is vooral gericht op het repertoire en streeft er naar daarmee maatschappelijk actueel te zijn, zonder uitdrukkelijk artistiek en experimenteel te willen zijn. De komende cultuurnotaperiode wil het gezelschap de eigen identiteit versterken zodat er een groter publieksbereik mogelijk is. Voor de komende cultuurnotaperiode staan zes grote produkties op het programma en drie kleine produkties onder leiding van artistiek leiders Ger Thijs en Johan Doesburg, die vanaf 1 januari 1996 medeverantwoordelijk artistiek leider is. Naast de zaalprodukties zijn er ook plannen voor locatievoorstellingen.

Beoordeling

Met het verstrijken der jaren krijgt het Nationale Toneel een eigen gezicht in de stad. Bijzonder ongelukkig is het dat de Koninklijke Schouwburg nu enige tijd dicht moet wat de band met het publiek zal verbreken.

Naast Ger Thijs is de invloed van Johan Doesburg steeds duidelijker merkbaar. Ongetwijfeld zal hij uit eigen ervaring weten te putten bij het aantrekken en begeleiden van andere jonge theatermakers in het gezelschap. In het beleidsplan wordt ook een aantal onverwachte, interessante namen genoemd, waarmee het gezelschap verder wil werken.

De laatste jaren zijn er artistieke missers, maar ook voltreffers geweest onder de voorstellingen. De artistieke leiding trekt lering uit al deze resultaten, wat bijdraagt tot de stabilisering van het werkproces. Tegelijkertijd is er een voortgaande lijn van artistieke successen die bij het publiek aanslaan. De Raad heeft het vertrouwen dat het gezelschap meer en meer een solide stijl en repertoirekeus zal ontwikkelen. Daarvoor staat de huidige constellatie garant. De ontwikkelingen rechtvaardigen niet een subsidieverhoging, maar wel een consolidatie.

Conclusie

Het gezelschap ontwikkelt zich zodanig dat continuering van het subsidiniveau gerechtvaardigd is. De Raad adviseert de meerjarige subsidie te continueren op het huidige niveau.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>10,437</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>3,795</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>3,823</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>12,237</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>4,546</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Inleiding

Het Noord Nederlands Toneel bestaat sinds 1993 en heeft zijn standplaats in Groningen. De afgelopen cultuurplanperiode heeft het Noord Nederlands Toneel nadruk gelegd op de volgende activiteiten: uitbreiding van het repertoire met een grote acteursbezetting; de vaste acteurskern uitbreiden; meer aandacht besteden aan diversen en actueler repertoire voor midden- en kleine zaal. De komende cultuurplanperiode wil het Noord Nederlands Toneel twee producties per jaar meer uitbrengen dan voorheen.

Beoordeling

Bij de vorige cultuurnotaronde was er twijfel over het bestaansrecht van het Noord Nederlands Toneel, maar mede dankzij de artistiek-organisatorische inzichten van de artistiek leider heeft het gezelschap zich gehandhaafd. Het gezelschap verschilt daarin iets van de andere voorzieningen en grote gezelschappen, doordat de artistiek leider vooral een intendant is en niet zozeer een artistiek voortrekker. Onder zijn intendantschap heeft het Noord Nederlands Toneel zeer uiteenlopende activiteiten ontplooid, die gezamenlijk een duidelijker uitstraling kregen en ook voet aan de grond krijgen in de theaters in de noordelijke en de oostelijke provincies. Daartoe behoren enerzijds kunstzinnige samenwerkingsproducties met onafhankelijke theaterregisseurs en studenten van de Groningse kunstacademie en anderzijds prestigieuze repertoiretoneelproducties, waarmee het gezelschap zelfs een aanzienlijk percentage eigen inkomsten wist te verwerven.

Nu is het tijd om op het niveau van de organisatiestructuur druk van de ketel te nemen en voorts het streven te honoreren om langzamerhand een eigen, op Groningen gericht ensemble te vergaren. Daarbij is het noodzakelijk naarstig te blijven zoeken naar wegen om potentieel publiek in het noordoostelijke deel van het land te bereiken. De Raad is zelfs van mening dat dit prioriteit heeft boven al te overspannen artistieke ambities.

Voorts is er aanleiding om naar mogelijkheden te zoeken het artistieke beleid te versterken, mogelijk via een personele versterking van de artistieke leiding. Om deze redenen en ook gelet op het algehele voorzieningenniveau is er alle reden om de financiële positie van het Noord Nederlands Toneel bij eventuele convenantpartners onder de aandacht te brengen.

De Raad denkt aan een subsidieverhoging met 0,5 miljoen.

Conclusie

Het Noord-Nederlands Toneel verdient meer ruimte om organisatorisch en qua ensemble uit de voeten te kunnen. Vanwege de voorzichtige, maar duidelijke opgaande lijn is een verhoging gerechtvaardigd.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>2,538</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>2,890</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>2,911</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>5,228</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>4,336</i>

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)

Inleiding

Het theater dat het Onafhankelijk Toneel maakt is een drie-eenheid van dans, toneel en beeldende kunst. Er worden voorstellingen gemaakt in theater, eigen pand, fabriekshallen etc. naar aanleiding van toneelstukken, eigen teksten of romans. Hoewel abstract, is de laatste jaren toch een toegankelijker vorm van toneel gemaakt met als gevolg dat het publiek is gegroeid. In het verleden zijn er een aantal opera's gemaakt. Om meer binding met het publiek te krijgen, wil Onafhankelijk Toneel de komende jaren een vast aantal plaatsen bespelen en minder gespreid optreden. Er zijn plannen voor theaterprojecten op scholen en het ontwikkelen van een soort van postacademiale vorm van werken. Het Onafhankelijk Toneel wil uitgroeien tot het tweede stadsgezelschap van Rotterdam.

Beoordeling

Vooropgesteld zij dat Onafhankelijk Toneel één van de inventiefste en talentvolste theatergezelschappen van het land is. Het gezelschap is uitermate veelzijdig en herbergt uiteenlopende theatermakers, die toch een hechte band met elkaar hebben. Gemeenschappelijk is een evenwichtig mengsel van serieus vakmanschap en ironie. Kunstenaars uit vier disciplines vormen een waar collectief.

Het beleidsplan bevat een groot aantal wensen die naar de mening van de Raad strijdig zijn met elkaar. Het streven naar uiterste veelzijdigheid staat haaks op het verlangen een stadsgezelschap te worden.

Bepaalde grootschalige projecten vallen buiten de orde van het mengsel van disciplines die de signatuur van de groep vormt. Met name grote opera, hoe verfrissend projecten op dit gebied tot nu ook waren, zou de sfeer van het gezelschap al te sterk kunnen gaan bepalen, als deze lijn zich voortzet, zoals op grond van het beleidsplan het geval lijkt.

Waarschijnlijk kan het gezelschap dat aan, zonder dat de veelzijdigheid aangetast wordt, maar in dat geval zou het wel nodig zijn een beroep te doen op middelen uit de muziekbudgetten. De commissie muziek van de Raad heeft waardering voor de muziektheateractiviteiten van het gezelschap, maar meent dat er binnen het Nederlandse bestel er geen plaats is voor nog een structureel te subsidiëren muziektheatergezelschap en dat het gezelschap dus aangewezen is op incidentele middelen, zoals de muziekbudgetten van het fonds.

Verder zijn er de activiteiten op het gebied van de dans. Ton Lutgerink is een origineel choreograaf. Hij vormt misschien niet meer de voorhoede in de Nederlandse dans en grootschalige producties maken een wat moeizame indruk. Toch blijft hij ook louter vanuit de danskunst gezien een belangrijk maker. De dansproducties lijken zich echter soms los te zingen van de rest van het repertoire van Onafhankelijk Toneel. Bij verdere schaalvergroting moet gewaakt worden voor artistieke desintegratie.

Daarnaast wil Onafhankelijk Toneel beschikken over een permanent ensemble van acteurs. Ook hiervoor geldt dat de Raad zich afvraagt of verdere specialisatie in deze richting zich verdraagt met bij de veelzijdigheid die het Onafhankelijk Toneel in de overige beschreven plannen nastreeft. Verder meent de Raad dat de twee artistiek leiders op het gebied van toneel binnen het gezelschap, met al hun veelzijdige andere activiteiten, niet een voldoende sterke artistieke basis vormen om een ensemble op te baseren. Bovenal meent de Raad dat voor zo'n ensemble geen ruimte is naast het grote aantal gezelschappen dat al opereert.

Ook de wensen om zich permanent te richten op andere zalen die veel groter zijn dan het eigen gebouw beziet de Raad met reserve. De Raad meent dat het gezelschap juist zo op zijn plaats is in het eigen gebouw.

Resumerend meent de Raad dat al te sterke schaalvergroting niet past bij de schaal van de vaste kern van het gezelschap en dat voor sommige van de andere activiteiten financieel geen ruimte bestaat of dat er gezien het overige aanbod geen behoefte aan is.

De Raad wil de subsidie die ten laste komt van het toneelbudget op hetzelfde niveau houden. Voor bijzondere produkties dient het gezelschap zich te wenden tot instanties die beschikken over middelen voor incidentele projecten.

Het Fonds voor de Podiumkunsten heeft een subsidievermeerdering gekregen en verder beheert het budgetten voor bijzondere grootschalige produkties. De budgetten van het fonds dienen open te staan voor aanvragen ten behoeven van bijzondere grootschalige toneelprodukties van Art & Pro en Onafhankelijk Toneel, instellingen die nu niet gehonoreerd worden voor hun gevraagde subsidievermeerdering. Deze instellingen en bijvoorbeeld ook Huis aan de Amstel moeten bij het Fonds ook mee kunnen dingen naar incidentele subsidies voor muziektheaterprodukties.

Conclusie

De Raad heeft grote waardering voor Onafhankelijk Toneel in de vorm waarin het nu functioneert. Het gezelschap zoekt expansie, waarin de Raad ook geïnteresseerd is. Daarvoor is het volgens de Raad echter aangewezen op incidentele middelen.

De Raad adviseert de meerjarige subsidie op het huidige niveau te handhaven.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>2,001</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,766</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,773</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>3,992</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>3,395</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Inleiding

Het Oranjehotel werd in 1993 opgericht en het zet zich in voor de voorbereiding, financiering, productie en verkoop van de voorstellingen van de regisseurs Jeroen van den Berg en Ivar van Urk. De afgelopen periode zijn er een aantal voorstellingen gemaakt in samenwerking met werkplaatsen. Het gezelschap zal zich met ingang van de nieuwe cultuurnotaperiode vestigen in Groningen, waar het drie à vier voorstellingen per jaar willen gaan maken voor vlakke-vloer theaters en indien mogelijk voor schouwburgen. Daarnaast zal Jeroen van den Berg zich bezig houden met het schrijven van nieuw repertoire. De voorstellingen zullen na Groningen op tournee gaan.

Beoordeling

Het werk van Ivar van Hurk en Jeroen van den Berg houdt een belofte voor de toekomst in. Ze zijn hard op zoek naar een eigen stijl die past bij hun eigenzinnige en originele ideeën. De Raad juicht het toe dat het Oranjehotel een plaats in Groningen aangeboden heeft gekregen. De Raad heeft veel waardering voor de eerste verrichtingen van het Oranjehotel als gezelschap in wording. Het is voorts duidelijk dat de ambities van de twee artistiek leiders ver reiken. Om voor meerjarige subsidie in aanmerking te komen is het echter nog te vroeg. De eigen stijl nog niet voldoende uitgekristalliseerd om nu al positief over meerjarige subsidie te kunnen adviseren.

Voor dit soort talentvolle opkomende makers zijn de incidentele middelen van het Fonds voor de Podiumkunsten en van productiehuisen bedoeld.

Conclusie

Het is nog te vroeg om het Oranjehotel voor meerjarige subsidie in aanmerking te laten komen. De plannen om in Groningen te gaan produceren zijn echter interessant.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,057</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>1,270</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,981</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Inleiding

Onder de hoede van de Stichting Orkater worden voorstellingen gemaakt in uiteenlopende samenstellingen. De meesten zijn gebaseerd op nieuwe nederlandstalige teksten en oorspronkelijke muziek. Orkater streeft voor de komende periode een wezenlijke schaalvergroting na. Er zullen meer produkties worden gemaakt. De volgende activiteiten op het programma: (internationale) co-produkties o.a. met de Amsterdamse Hoge School van de Kunsten, twee films van Alex van Warmerdam, de verfilming van Mary Rogers, radio uitzendingen en cd-produkties.

Beoordeling

Orkater is een zeer veelzijdig collectief geworden, waarin ettelijke kunstdisciplines tot uiting komen. Het gezelschap is vitaal en origineel. Het bereikt een publiek dat gemiddeld genomen niet tot de trouwste theaterbezoekers behoort. Tekst, muziek en beeld worden in de produkties op aangename manier tot een eenheid gesmeed, op een manier die ook een groot publiek, naast de vermaaksfunctie, op indringende wijze in aanraking brengt met belangwekkende moderne artistieke principes.

Uit onderzoek blijkt dat de belangstelling voor podiumkunsten in traditionele zin vooral ligt bij 'ontwikkelde burgers op rijpere leeftijd'. Daarom is inzet om jongeren te interesseren noodzakelijk. Orkater spreekt brede leeftijdscategorieën aan en past in dit beleid.

De groep kan veel aan, maar het gevaar van te groot groeiende ambities, ligt om de hoek, althans blijkens de manier waarop ze in het beleidsplan geformuleerd worden.

De plannen met betrekking tot de theaterschool en het beleid behoren tot terreinen die met behulp van incidentele additionele middelen moeten worden gefinancierd. De plannen met audiovisuele middelen behoren bij de omroepen en speciale fondsen op dat terrein thuis.

Enkele extra eisen op het gebied van produktionele ondersteuning en techniek komen wel voor honorering uit rijksmiddelen in aanmerking. Conform de overwegingen in de inleiding denkt de Raad aan een bedrag van circa 75.000 gulden.

Conclusie

Orkater is een vitaal kunstenaarscollectief. De gevraagde verhoging is in sommige opzichten overdreven en enkele onderdelen horen op totaal andere terreinen thuis. De Raad adviseert wel een subsidieaanpassing voor verbetering op productioneel en facilitair terrein.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>2,663</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>1,932</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>1,950</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>4,047</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>2,800</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

PaardenKathedraal

Inleiding

De Paardenkathedraal is een produktiekern waar jeugdtheater wordt gemaakt, theater voor volwassenen en werkplaatsproducties. De artistiek leider Aram Adriaanse is onlangs vertrokken en daarvoor in de plaats is Dirk Tanghe gekomen, die zich zal blijven richten op een breed opgebouwd publiek. Hij zal het werk uit voorgaande jaren continueren met het maken van een locatievoorstelling, een reisvoorstelling en met regelmaat een familievoorstelling. Daarnaast zal hij regisseurs aantrekken voor het maken van jeugdvoorstellingen. De repertoirekeuze van Dirk Tanghe kenmerkt zich door een voorkeur voor stukken uit het wereldrepertoire. Voor elke productie zullen er nieuwe acteurs worden gevraagd. Deze zullen misschien regelmatig terugkeren, maar de vorming van een vast ensemble is niet de bedoeling.

Beoordeling

Met de komst van Dirk Tanghe haalt de Paardenkathedraal een artistiek leider met een bijzonder gevoel voor theater en publiek in huis. Hij is een dominant regisseur, maar dat komt de helderheid en de energie van de voorstellingen ten goede. Tegelijkertijd is geregeld gebleken hoeveel hij van zichzelf vergt. Er kan niet altijd op zijn inzet vertrouwd worden. Daarom is het gevaarlijk dat de Paardenkathedraal op één paard wed.

Buiten dat zijn er nog enkele figuren met een zekere inbreng, maar die bewegen zich aan de zijlijn. Daarmee is het jeugdtheater naar de marge verschoven. De Raad betreurt dat, althans hij hoopt dat er ook voor het jeugdtheater in eigenlijke zin een plaats blijft in de Paardenkathedraal, zeker gezien de succesvolle lijn van jeugdproducties gedurende de afgelopen jaren. Daar staat tegenover dat Dirk Tanghe voorstellingen maakt voor brede leeftijdsgroepen. Een zelfde soort kritische kanttekening geldt voor de multiculturele invalshoek, waaraan de afgelopen jaren op een goede manier aandacht werd besteed binnen de Paardenkathedraal-oude stijl. Hopelijk blijft de Paardenkathedraal-nieuwe stijl gebruik maken van de opgedane ervaringen op dit gebied.

Het beleidsplan is een lofpreek op de artistiek leider. In het kader van een beleidsplan komt deze wat overdreven voor. Zij bevestigt eerder de vrees voor een te grote afhankelijkheid van één persoon.

Toch hoopt de Raad dat in Utrecht iets bijzonders gaat ontstaan.

De Raad wil er ook niet aan voorbijgaan dat provincie en gemeente veel in het waagstuk investeren. Ook dat is een reden voor de Raad om positief te adviseren.

Het voorgestelde salaris van de artistiek leider is erg hoog. De Raad hoopt dat de betrokken overheden en het bestuur dit tot realistischer proporties terugbrengen.

Wat de mogelijk komst samen met Tanghe van een aantal Belgische acteurs betreft meent de Raad dat dit een vruchtbare uitwisseling kan betekenen. De

Raad hoopt echter dat de artistiek leider straks ook in Nederlands talent zal investeren.

Drie voorstellingen per jaar vindt de Raad hoog gegrepen, als het gezelschap zich op deze plek nog in geen enkel opzicht bewezen heeft. De Raad wil positief adviseren voor een deel van het plan, ter grootte van twee produkties per jaar. Hierbij is het uitdrukkelijk van belang dat de beoogde artistiek leider inderdaad ook als zodanig gaat functioneren.

De Raad denkt aan een verhoging van de subsidie met een bedrag ter grootte van iets meer dan de in de inleiding aanbevolen verhoging voor middelgrote ensembles.

Bij DNA, Hollandia, het Vervolg en de Paardenkathedraal denkt de Raad aan een subsidieverhoging van om en nabij de 0,4 miljoen, groter dan het bedrag dat met één goed opgetuigde produktie gemoeid is, maar een maat kleiner dan het bedrag van de verhoging van de veel grotere noordelijke en zuidelijke voorziening. Om de Paardenkathedraal een goede start te kunnen laten maken, zou deze interpretatie nog iets ruimer uitgelegd kunnen worden.

Conclusie

Er kan een bijzondere produktiekern ontstaan rond Dirk Tanghe, maar er zijn bedenkingen. Zijn artistieke kwaliteiten staan buiten kijf. De Raad adviseert subsidie echter afhankelijk te stellen van de vraag hoe het gezelschap onder zijn leiding gaat functioneren. Omdat het nieuwe constellatie zich nog niet als zodanig heeft uitgekristalliseerd meent de Raad dat het beter is subsidie te verlenen voor twee produkties per jaar in plaats van de gevraagde subsidie voor drie.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>1,783</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,289</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,291</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>2,803</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>1,130</i>

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)

De Regentes

Inleiding

De Regentes is een initiatief van theatermaker Guusje Eijbers en choreograaf Paulien Schenk. Doelstelling van de Regentes is het maken en ontwikkelen van totaaltheater, het laten samenvloeien van verschillende disciplines en het creëren van een plek waar zowel culinaire als culturele behoeften bevredigd worden. Om dit te bewerkstelligen moet in het gebouw van 'zwembad de Regentes' een theaterzaal annex café-restaurant komen en ruimtes voor workshops- en repetitieruimtes. Guusje Eijbers wil een nieuw ensemble vormen dat elk jaar drie eigen produkties zal uitbrengen. Deze produkties zullen beperkt reizen.

Beoordeling

Regisseuse Guusje Eybers maakt al ettelijke jaren locatievoorstellingen, die artistiek interessant zijn en bovendien ter plekke bij uiteenlopende publiekskringen aanslaan. De Raad meent dat er rond haar persoon een bijzondere produktiekern zou kunnen ontstaan als zij de gelegenheid zou krijgen op iets vastere basis dan alleen maar incidentele subsidie te werken.

Uit eerdere samenwerking met de nu beoogde vaste choreograaf bleek een gezamenlijke professionele kijk op theater.

Ze heeft zich bovendien een doortastend organisator betoond. Daarom leest de Raad in het beleidsplan ook met interesse de vele nevenactiviteiten. Voor de Raad zijn de activiteitencentrum-achtige plannen bijzaak. Hierin schuilt zelfs het gevaar dat de organisatie te veel hooi op haar vork neemt.

De produktiehuis/werkplaatsachtige tak zou echter uit artistiek oogpunt wel een belangrijke ontwikkeling zijn, ook al is de Raad vooralsnog allereerst geïnteresseerd in de toekomstige activiteiten van de twee artistiek leiders zelf. Doorgaan van dit meerjarige project zou tevens inhouden dat Den Haag een belangrijke plaatselijke faciliteit rijker wordt. Dit kan een rol spelen in het convenantenuverleg met Den Haag.

Voor de subsidie aan de nieuwe kleinere theaterensembles adviseert de Raad als richtlijn hetzelfde bedrag als de subsidie die tot nu toe aan aan vergelijkbare ensembles als Firma Rieks Swarte en Alex d'Electrique wordt toegekend, om en nabij de 0,3 miljoen. Het is gebaseerd op de produktiewijze van kleine ensembles rond één centrale maker. Zij maken met rijksgeld ofwel jaarlijks één grote produktie ofwel meer kleine produkties. Verder krijgen ze soms ook steun van andere instanties of maken ze als ensemble of op individuele basis co-produkties met anderen.

Conclusie

De Raad adviseert positief over de plannen van de Regentes voor het bedrag van een goed opgetuigde productie per jaar.

- artistieke kwaliteit

Financieel kader

Huidige exploitatie

Subsidie OCenW peiljaar 1994

Subsidie OCenW peiljaar 1995

Gewenste exploitatie 1997-2000 3,970

Gevraagd subsidie 1997-2000 0,150

(alle gegevens volgens opgave

Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)

Inleiding

Het Ro Theater is één van de structureel gesubsidieerde gezelschappen. Artistiek leiders zijn Koos Terpstra en Peter de Baan. Het Ro Theater heeft zich afgelopen cultuurnotaperiode ontwikkeld tot stadsgezelschap van Rotterdam. Vanaf het begin van het seizoen 96/97 wil het gaan werken met een ensemble: 15 acteurs en actrices van verschillende leeftijd, ervaring en achtergrond.

Beoordeling

De komst van de tweede artistiek leider heeft het gezelschap uit de impasse gehaald waarin het even leek te zijn beland. Met zijn komst viel een algehele ervaring binnen het gezelschap samen. De dubbelconstructie met twee generaties toneelmakers lijkt op die bij het Nationale Toneel. De hiermee gepaard gaande gevarieerdheid werkt waarschijnlijk goed in de stad Rotterdam, met zijn lange traditie van soms moeizame, maar soms ook uiterst vruchtbare artistieke wisselwerkingen tussen hoofdgezelschap en stad. Het gezelschap heeft een plaats en krijgt een gezicht. Peter de Baan maakt grote repertoirevoorstellingen met een heldere, uitgesproken politieke boodschap. Koos Terpstra vertegenwoordigt het beste van de stijl die het laatste decennium is opgekomen in de kleine en middenzaal, op een toegankelijke manier. Dankzij de eigen zaal krijgen meer mensen in het gezelschap de kans zich te ontplooiën.

De familievoorstellingen zijn een succesformule. De artistieke kwaliteit daarvan wisselt, ook met uitschieters in positieve zin als L'histoire du soldat. Allereerst is het zaak het ensemble en de artistieke samenwerking te stabiliseren. Daarom is er geen aanleiding om nu het budget te verhogen. Verdieping is op dit moment belangrijker dan verbreding. Bovendien verwacht het gezelschap merkwaardigerwijs van de kant van de gemeente Rotterdam een subsidieverlaging, waardoor de convenantverhoudingen scheefgroeien. De Raad adviseert dan ook de subsidie op het huidige niveau te handhaven en er in het convenantoverleg zo nodig op aan te dringen dat Rotterdam zijn percentage in de totale subsidie ook handhaaft.

Conclusie

Het Ro Theater krijgt in de huidige constellatie een gezicht en een plaats. De komende tijd zal het moeten stabiliseren. Dat is reden de subsidie op het huidige niveau te handhaven.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>9,277</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>2,809</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>2,817</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>10,423</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>4,459</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave</i>	
<i>Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Inleiding

Softly Onwards is een gezelschap rondom Willibrord Keesen. Het repertoire van de groep berust op twee pijlers: Paul Pourveur zal elk jaar een nieuw toneelstuk schrijven en er komt jaarlijks een project van grotere omvang bijvoorbeeld van Shakespeare. Softly Onwards wil per jaar twee voorstellingen uitbrengen.

Beoordeling

De individuele makers zijn interessant en zij hebben al eerder vruchtbaar samengewerkt. Toch heeft deze constellatie niet voldoende draagkracht om meerjarige investering in de vorm van subsidie waard te zijn. Er is nog geen werkelijke organische samenhang binnen het gezelschap. De voorgestelde samenwerking tussen theatermakers en auteur in deze vorm is meer iets voor incidentele projecten. Ook de waardering voor de individuele betrokkenen leidt niet tot een ander oordeel. De Raad meent dat zij het beste af zijn bij wisselende combinaties met andere makers.

Conclusie

Om deze reden en vanwege de krapte in het budget kan deze geen prioriteit krijgen.

De Raad adviseert negatief.

Financieel kader

Huidige exploitatie

Subsidie OCenW peiljaar 1994

Subsidie OCenW peiljaar 1995

Gewenste exploitatie 1997-2000 0,821

Gevraagd subsidie 1997-2000 0,696

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Inleiding

De Sphinx heeft als doel het verspreiden van Arabische kunstvormen, waaronder theater, vertelkunst en theaterliteratuur aangepast aan de Nederlandse en Europese situatie. De Sphinx hoopt een bijdrage te leveren aan het vergroten van het aantal theaterbezoekers van niet-Nederlandse afkomst. Onder leiding van artistiek leider Adel Salem heeft de groep zich de laatste zes jaar ontwikkeld. De komende jaren wil de groep gaan doorgroeien naar het formaat van een middelgroot gezelschap dat zich kan onderscheiden van andere groepen door een ironische, humoristische soms cynische kijk op de samenleving.

Beoordeling

De aanvraag heeft nog maar een enkele voorstelling uitgebracht. Het gezelschap heeft zich niet voldoende geprofileerd als theatermaker om voor de stap naar meerjarige subsidie in aanmerking te komen.

Conclusie

Om deze redenen en mede vanwege de geringe ruimte in het totale budget kan deze geen prioriteit krijgen.
De Raad adviseert negatief.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,020</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,621</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,516</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Inleiding

Theater na Water stelt zich ten doel een theatrale vertaling te geven van datgene wat zich voordoet in de provincie Flevoland. Het gezelschap ontwikkelt veelal haar eigen teksten en geeft schrijf- en compositieopdrachten aan derden. Er wordt theater gemaakt voor kleuters, kinderen en volwassenen. Theater na Water ontving in 1995 subsidie van de provincie Flevoland.

Beoordeling

De voorstellingen die Theater na water op locatie maakt hebben een geïmproviseerd, 'happening'-achtig karakter. Voor het overige prevaleert het educatieve, bijna vormingstoneel-achtige karakter boven het artistieke aspect. Het gezelschap heeft zich artistiek nog niet voldoende geprofileerd om voor subsidie in aanmerking te komen.

Conclusie

In afweging met andere ingediende plannen komt deze aanvraag niet voor subsidie in aanmerking.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,334</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,584</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,252</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave</i>	
<i>Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Inleiding

Theater te water brengt in de zomermaanden aan boord van klipperzaak 'Verwondering' een groot aantal voorstellingen. Naast deze produktie aan boord brengt Theater te water sinds 1993 in de wintermaanden een produktie die in de noordelijke dorpshuizen gespeeld wordt. Nadruk in het beleid voor de komende periode krijgt het opleiden van jong m.n. noordelijk talent. Het bereiken van de doelgroep is erg belangrijk voor het gezelschap. Voorstellingen maken die aantrekkelijk en begrijpelijk zijn voor een zo groot mogelijk publiek is belangrijker dan vernieuwing en experiment.

Beoordeling

De artistiek leider van Theater te water is een bevlogen maker, maar de voorstellingen zijn vooral op vrolijk vermaak en evenementswaarde gericht en hebben weinig artistieke zwaarte. Het plan toont geen andersoortige ambities en geeft geen blijk van artistieke ideeën die in een andere richting wijzen.

Conclusie

Vanwege de beperkte artistieke reikwijdte en gelet op de grote aantallen andere, artistiek belangwekkender aanvragen, adviseert de Raad negatief over deze aanvraag.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,196</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,388</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,149</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Inleiding

De komende periode wil het Theater van het Oosten zijn artistiek beleid enigszins wijzigen en een duidelijke keuze te maken voor authenticiteit. Dit houdt in dat er onder andere meer verantwoordelijkheid jegens het verzorgingsgebied zal worden genomen. Dit wil men bereiken door meer in de regio en met name in Arnhem op te treden en samenwerking te zoeken met andere culturele instellingen in Arnhem. Theater van het Oosten zal gaan werken met een vaste kern van acteurs om daarmee de opbouw van een gezelschap in gang te zetten. Sinds het seizoen 95/96 is er weer een educatief medewerker werkzaam, die een educatief beleid heeft ontwikkeld dat met name is gericht op de hogere klassen van het voortgezet onderwijs, amateur-toneelverenigingen en cursisten van Centra voor Kunsteducatie in Arnhem en omgeving.

Beoordeling

De nieuwe artistieke leiding van het Theater van het Oosten is met ingang van de lopende cultuurnotaperiode aangetreden. Sindsdien presteert zij wisselvallig. Een tweetal produkties slaagde buitengewoon, maar deze komen voor rekening van een passant. Nu past het inschakelen van passanten bij het principe van een voorziening. Het Theater van het Oosten wil echter een gezelschap worden. Er vonden nog meer gastregieën plaats, maar deze waren van mindere orde. Blijven over de regieën van de huidige artistiek leider, Leonard Frank. Hij heeft grote verdiensten heeft voor het Nederlandse toneel gehad. Op grond daarvan is hij nog steeds een vooraanstaand regisseur. In het oosten aardt hij echter niet. De produkties verraden niets van een gevoel voor een speciaal artistiek klimaat in de omgeving. Uit de verrichtingen spreekt niet de ambitie om op die plaats een bijzonder theaterleven te laten ontstaan.

De verplichtingen die het leiden van een voorziening met zich meebrengen hebben eerder een neerdrukkende werking. Ook naar algemene artistieke maatstaven gemeten zijn de produkties van de artistiek leider tot nu toe niet erg geslaagd.

Het gebrek aan uitgesproken ambitie om op die plek te functioneren of het gemis aan inzicht daartoe zijn terug te vinden in het beleidsplan. De artistieke beschrijving klinkt plichtmatig. Het is een opsomming van produkties, die lijkt tegemoet te komen aan modale ideeën over wat een repertoiregezelschap moet zijn. De ideeën zijn weinig toegespitst op het functioneren in het Oosten en zeker niet op wat de artistieke functie daar van kunnen zijn.

Het argument dat het Theater van het Oosten pas zijn draai zal vinden als aan de voorwaarde van gezelschapsvorming en daarmee subsidievermeerdering is voldaan overtuigt niet. Als alleen de materiële omstandigheden de remmende factor zouden zijn geweest, was dat wel gebleken uit aanzetten in de goede

richting. Binnen een budget als dit moeten zulke ambities verwezenlijkt kunnen worden, dat is bewezen door anderen.

Arnhem is altijd een bijzondere plek geweest, al is het artistieke klimaat de afgelopen jaren onder druk komen te staan. Hoe dan ook heeft het verleden bewezen dat in Arnhem iets bijzonders kan ontstaan. Bovendien is de regio interessant. De voorziening op zichzelf staat dan ook niet ter discussie.

De Raad wil in dit verband nog niet een definitief oordeel over het functioneren van het Theater van het Oosten uitspreken. Hij bepleit het instellen van een aparte commissie onder auspiciën van de Raad samen met stedelijke en regionale vertegenwoordigers van het bestuur. Deze zou de gehele theatersituatie in het oosten moeten bezien. Uitgangspunt moet zijn het scheppen van een eigen, maar ook naar algemene artistieke maatstaven goed functionerend artistiek klimaat. De situatie bij InDependance zou daarbij ook in ogenschouw moeten worden genomen. Het kan tevens van belang zijn daarbij woordvoerders van het theaterleven in aangrenzende gebieden, het Noordoosten, het Zuidoosten en het midden van het land te betrekken.

Conclusie

Het artistiek functioneren van het Theater van het Oosten en het functioneren in de regio nopen tot een discussie in breder verband over de situatie in het oosten met bestuurders en overige deskundigen uit de directe en de wijdere omgeving. Zoals het Theater van het Oosten nu functioneert is het niet verantwoord rijkssteun zonder meer te continueren.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>3,535</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>3,265</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>3,288</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>4,941</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>4,200</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Inleiding

Toneelgroep Amsterdam richt zich zowel op klassieke als eigentijdse teksten uit het wereldrepertoire en experimenteert in grote en kleine zaal met allerlei onbekende en soms riskante vormen van theater. Toneelgroep Amsterdam wil in de toekomst een nieuwe manier van produceren gaan ontwikkelen onder de naam de Toneelfabriek. Om de komende jaren te kunnen voldoen aan de reisverplichting zonder dat daardoor de kwaliteit van het spel verloren gaat, wil Toneelgroep Amsterdam in blokken van een paar weken alleen buiten Amsterdam spelen zonder dat er overdag wordt gerepeteerd. In de grotere steden wil het gezelschap daar workshops, lezingen, readings etc. aan vast koppelen.

Beoordeling

Toneelgroep Amsterdam beschikt over een uniek acteurstableau. De eigenlijke kracht van het gezelschap ligt in Gerardjan Rijnders' montagevoorstellingen en zijn kijk op het klassieke en moderne repertoire. Met de reizende voorstellingen bespeelt het gezelschap de verschillende soorten zalen in het land op een manier die in een behoefte voorziet.

Bij elkaar maken de activiteiten van het gezelschap echter een wat gespleten indruk.

De vitaliteit van het geheel blijft achter bij de verwachtingen die men aan het grootste toneelgezelschap van het land kan stellen. De overige vaste regisseurs in het huis dragen nog niet bij aan de wezenlijke artistieke ontwikkeling van het gezelschap. De mening over de activiteiten buiten de grote montagevoorstellingen van Gerardjan Rijnders loopt sterk uiteen. Veel afzonderlijke initiatieven zijn interessant, maar er is weinig samenhang. Hiermee is het gezicht van het gezelschap sterk afhankelijk geworden van Rijnders' activiteiten. Deze zijn naar de mening van de Raad sterk genoeg om plaatselijk en landelijk een nog groter publiek te trekken, indien ze duidelijke geprofileerd worden. Dan kan ook een betere bedding ontstaan voor de overige activiteiten. Het gezelschap reist nog steeds intensief, maar de soorten voorstellingen welke reizen en welke niet reizen lopen uiteen. Ook dit vermindert de coherentie in het beeld bij het publiek.

In De Fabriek moet een nieuw elan ontstaan. Hier ziet men afzonderlijke prachtige verrichtingen, maar in het geheel ontbreekt de meesterhand.

De pogingen nieuwkomers binnen het gezelschap op te nemen lukken minder goed wat betreft regisseurs. Het initiatief om jonge makers van de toneelschool vrijwel in voormalig klasseverband kansen te geven is buitengewoon geslaagd en verdient navolging.

Ondanks kritiek twijfelt de Raad echter niet aan de artistieke potentie van het ensemble. Veel heeft te maken met de pogingen de huidige eigen locatie een

gezicht te geven, terwijl de volgende verhuizing zich al aandient. Voorkomen moet echter worden dat deze processen het artistiek functioneren en de rol tegenover het publiek beïnvloeden.

De Raad meent dat de subsidie moet worden voortgezet, maar dat voor de gevraagde vermeerdering van het budget geen aanleiding bestaat.

Conclusie

Om handhaving van het huidige subsidieniveau te rechtvaardigen moeten de samenhang tussen de verschillende activiteiten en de betekenis als 's lands en Amsterdams grootste gezelschap weer helder worden. De Raad ziet de toekomst van Toneelgroep Amsterdam met voldoende vertrouwen tegemoet, maar vindt onder de huidige omstandigheden geen argument om te adviseren de subsidie te vermeerderen.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>12,074</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>4,122</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>4,152</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>12,365</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>4,510</i>

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)

- artistieke kwaliteit

Inleiding

De Trust wil uitbreiding van het ensemble met jonge acteurs en actrices om de jongere rollen te kunnen bezetten en om in doublure te kunnen spelen. Ze willen in de toekomst meer produkties maken. Naast reisvoorstellingen wil het gezelschap voorstellingen in eigen huis gaan maken. De Trust vraagt vermeerdering van het huidige subsidiebedrag aan om het eigen theater te kunnen exploiteren en ter compensatie van de uitkoopsommen die komen te vervallen nu er minder gereisd wordt.

Beoordeling

De Trust vormt een hecht ensemble. Door noeste arbeid en door talent is een bijzonder gezelschap ontstaan, dat nu begint uit te rijpen. Als binnenkort het eigen gebouw in gebruik wordt genomen kunnen de werkelijk vette jaren beginnen. De artistiek leider blijft met onvermoeibare energie tot grote prestaties opzwepen. Ook op televisie komen de bijzondere spelkwaliteiten tot uiting. De prestaties van het gezelschap zijn nauw gelieerd aan de artistiek leider, die de acteurs tot hun beste prestaties brengt. Maar deze afhankelijkheidsrelatie houdt ook gevaren in. Regies door anderen zijn een aantal keren minder geslaagd uitgevallen. Het gezelschap durft gastregies blijkbaar minder goed aan. Dit blijkt ook uit het feit dat het zijn heil in het buitenland zoekt. Enerzijds is dat een noodsprong, anderzijds kan het een interessante nieuwe weg inluiden.

Ook de Trust komt voor een zekere subsidieverhoging in aanmerking. In de hoop dat in de convenantbespreking met Amsterdam een goede regeling getroffen kan worden voor de huisvesting, adviseert de Raad de subsidie met ongeveer 0,3 miljoen te verhogen.

De verantwoordelijkheid van Amsterdam voor het gezelschap dient onderdeel te zijn van een convenantbespreking, waarin de werkelijke offers becijferd worden die Amsterdam zich getroost.

Conclusie

De Raad oordeelt positief over de Trust. Het gezelschap kan nog een aantal belangrijke ontwikkelingen doormaken. Er is alle aanleiding om het subsidiebudget van De Trust te verhogen.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>2,200</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>2,066</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>2,081</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>3,658</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>3,103</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Subs: 1

Tryater

(±)

- regionale functie

Inleiding

Tryater maakt theater dat in taal, inhoud en vorm geïnspireerd is op en verbonden is aan de provincie Friesland. De komende jaren zal in het bijzonder de aandacht worden gericht op de verjonging van het gezelschap en de verjonging van het publiek. Een nieuwe huisvesting en wat ruimere produktiemiddelen moeten de artistieke kwaliteit verder laten groeien en de uitstraling zowel in de provincie als in de steden van Friesland en in de rest van Nederland vergroten.

Beoordeling

In Friesland heerst een theaterklimaat dat afwijkt van dat in de rest van Nederland. Het amateur-theater leidt er een bloeiend leven en het enige van rijkswege gesubsidieerde professionele theatergezelschap vervult er een spilfunctie. Het wordt in de kleinste dorpen en in de grotere gemeenten op handen gedragen.

Het gezelschap heeft de afgelopen jaren twee snel elkaar opvolgende wisselingen in de artistieke leiding meegemaakt, maar het heeft zich snel van de daarmee gepaard gaande moeilijkheden hersteld.

De huidige artistiek leider Jos Thie maakt theater dat aansluit bij de behoeften van het professionele en niet te vergeten het belangrijke amateurtoneel in Friesland. Het gezelschap heeft een eigen gezicht en dat wordt herkend. De voorstelling Abe ging gepaard met ernstige financiële problemen, maar artistiek pakte zij goed uit. Jegens het publiek vormde zij het signaal dat de eerdere perikelen van het gezelschap te boven waren gekomen. Afgezien van wat er in het beleidsplan staat, wijst ook de praktijk uit dat Jos Thie goede ideeën heeft over de vraag hoe een gezelschap in een plaatselijk cultureel klimaat kan functioneren. Daarmee heeft het gezelschap op voorbeeldige wijze binnen één cultuurnotaperiode zijn plaats gekregen.

De acteurs wortelen in het Friese amateurtoneel. Landelijk gezien moeten hun prestaties soms ook als amateuristisch gekenschetst worden. Het valt te hopen dat Jos Thie in staat zal zijn het acteer niveau stabiel te maken.

Het gezelschap maakt ook jeugdvoorstellingen, die een weerspiegeling zijn van het succesvolle jeugdtheater in de rest van het land.

Het gezelschap vraagt meer geld aan, maar de Raad meent dat het gezelschap financieel eerst moet consolideren.

Ook wijst de Raad structurele subsidieverhoging ten behoeve van grootschalige voorstellingen af, omdat voor dit doel bijzondere incidentele middelen voorhanden zijn bij het Fonds voor de Podiumkunsten.

Conclusie

Ondanks een aantal elkaar opvolgende ingrijpende wijzigingen neemt Tryater weer de sterke positie in die het gezelschap ooit had. Het valt te hopen dat het gezelschap zich de komende jaren onder de nieuwe artistiek leider stabiliseert. De eerste verrichtingen van de nieuwe artistiek leider tonen op voorbeeldige wijze hoe een gezelschap zich kan verankeren in een plaatselijk cultureel klimaat. Er is alle reden om de subsidie te continueren op het huidige niveau.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>2,497</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>2,003</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>2,019</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>2,428</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>2,184</i>

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)

Inleiding

Turista is tien jaar geleden opgericht door regisseur Bob Ruijzendaal, de artistiek leider van het gezelschap. Het gezelschap ontving afgelopen jaren herhaaldelijk ad hoc subsidie van de Gemeente Amsterdam. Het repertoire dat Turista presenteert is voornamelijk eigentijds, Amerikaans toneelwerk. De rode draad in het werk is altijd de Noordamerikaanse cultuur. Turista is een huisgroep van het Amphitheater in Amsterdam, dat de komende jaren de productionele en technische zaken van Turista voor een groot deel zal gaan behartigen.

Beoordeling

Het plan van Turista straalt weinig ambitie en enthousiasme uit. Het gezelschap behelst enkele goede acteurs, maar dit alleen kan geen argument zijn voor vierjarige subsidie. Het werk van Turista wordt niet als prikkelend ervaren en het is inhoudelijk weinig uitgesproken. Echte visie ontbreekt met als gevolg dat het geheel oppervlakkig blijft. Turista is nog niet toe aan vierjarige subsidie en moet zich nog verder ontwikkelen.

Conclusie

Turista heeft zich nog niet voldoende duidelijk als ensemble of produktiekern gemanifesteerd om voor meerjarige subsidie in aanmerking te komen.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,015</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,479</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,397</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Het Vervolg

Subs: 1

- publiek
- (regionale functie)

Inleiding

Het Vervolg heeft zich de afgelopen periode meer gericht op producties voor de eigen zaal en voor het Maastrichts publiek met zogenaamde huisvoorstellingen. Door te werken met twee vaste regisseurs: Leon van der Sande en Hans Trentelman, probeert de groep het artistieke beleid continuïteit mee te geven. De komende tijd zal een essentiële stap in de ontwikkeling van het gezelschap zijn: het verkrijgen van een nieuw eigen theater met een grotere publiekscapaciteit en een grotere speelvloer. Hieruit moet voortvloeien het maken van reizende voorstellingen voor het lijsttoneel. Om deze ambities waar te kunnen maken zullen nieuwe acteurs moeten worden aangetrokken.

Beoordeling

Het Vervolg legt zich toe op een consequent doorgevoerde exuberante Commedia dell'Arte-achtige stijl met absurdistische elementen. Ze hebben welomschreven ideeën over theater, die ze combineren met inspanningen om een zo breed mogelijk publiek aan te spreken. Uit alles spreekt ook een bijzondere liefde voor hun werk. De samenwerking tussen de artistiek leider en de artistiek leider van Art&Pro heeft zijn vruchten afgeworpen. Uit een productie als Thuis van Hugo Claus blijkt een talent om onvermoede kwaliteiten in een tekst op te diepen. Ze spelen vaak, in de hoop zoveel mogelijk publiek te bereiken.

De plannen van Het Vervolg zijn veelbelovend. Het Vervolg weet regionale betekenis en artistiek bijzondere elementen met elkaar te verenigen. Zowel in de eigen regio als daarbuiten heeft het gezelschap succes en is het gelukt een eigen publiek op te bouwen. Er spreekt grote gedrevenheid en enthousiasme uit het werk van Het Vervolg en artistiek leiders Leon van der Sande en Hans Trentelman boezemen vertrouwen in. De plannen voor de bouw van een nieuw eigen theater zien er goed uit. Overigens moet voor de financiering van dit plan samenwerking gezocht worden met Gemeente en Provincie. De Raad wil meegaan in de artistieke expansie, maar vraagt zich af of dit geld per se gebruikt moet worden voor grote zaal producties, aangezien de kracht van het gezelschap ligt in de 'grotere kleine zaal', grootformaat vlakkevloer theaters en kleinere lijtschouwburgen. Misschien is het een idee het extra geld te gebruiken voor familie- en jeugdvoorstellingen. Het geld is ook gewenst omdat in Limburg nauwelijks in repertoiretoneel van niveau wordt voorzien.

Verder kan de uitbreiding helpen de draad van de jeugdtheatervoorstellingen weer op te pakken, een richting waarin de Raad voor de kunst Het Vervolg indertijd sterk achtte.

De positie van Het Vervolg is een kwestie om ook in het convenantenoverleg met gemeente en provincie in te brengen.

Bij DNA, Hollandia, het Vervolg en de Paardenkathedraal denkt de Raad aan een subsidieverhoging van om en nabij de 0,4 miljoen.

Conclusie

Het Vervolg is toe aan verruiming van de middelen om het spelerstableau op niveau te brengen. In plaats van het werkterrein in aanzienlijke mate te verschuiven naar de grote zaal, zou het wellicht aanbeveling verdienen de grotere middenformaat zalen intensiever te gaan benutten.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>1,597</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>1,509</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>1,519</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>2,886</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>2,400</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Het Volk

Subs: 1

— publiek

Inleiding

Het Volk is een klein Haarlems repertoiregezelschap dat veelal zelf theaterproducties schrijft en uitbrengt, zowel geheel eigen geschreven als bewerkte literatuur. De groep speelt in theaters en op scholen en er wordt regelmatig samengewerkt met andere gezelschappen. De komende periode wil het Volk met meerdere acteurs gaan samenwerken, zodat de tot nu toe bewandelde weg kan worden verbreed. Ook staat er een co-productie met de Gebroeders Flint op het programma en zal er een schrijfpdracht worden uitgegeven

Beoordeling

Het Volk maakt al geruime tijd voorstellingen die een trouw eigen publiek aanspreken. Ze bedienen zich van een aanstekelijke droge humor. Ze werken al jaren min of meer zonder subsidie of althans zonder vast inkomen. Met een klein beetje steun zouden ze nu hun niveau wat kunnen bestendigen en bovendien zouden ze van een aantal terugkerende zorgen af zijn.

De Raad wil aan deze wens tegemoet komen door middel van een klein subsidiebedrag, zeker niet meer dan de helft van het aangevraagde. Het Volk heeft immers bewezen ook zonder subsidie voort te kunnen, al moet het daarvoor niet gestraft worden, en het gezelschap is interessant genoeg om het een extra ontwikkelingsmogelijkheid te geven.

Het deel van het bedrag dat het Volk aanvraagt en dat de Raad niet wil toekennen is bovendien gebaseerd op uitgebreide samenwerkingsprojecten met nieuw aan te trekken medewerkers. Het resultaat hiervan moet eerst maar eens te zien zijn. Wel valt het toe te juichen als Het Volk dit soort samenwerkingen als een nieuwe uitdaging wil aangaan.

Verder is de artistieke toenadering tot de Gebroeders Flint zeer interessant. Samenwerking met hen kan heel bijzondere resultaten opleveren.

De Raad draagt Het Volk ter meerjarige subsidiëring gedurende minimaal twee jaar voor bij het Fonds voor de Podiumkunsten, conform de overwegingen in de inleiding bij dit hoofdstuk.

Ten behoeve van de instellingen die de Raad voor meerjarige subsidiëring bij het Fonds voor de Podiumkunsten voordraagt wil de Raad een bedrag van een middelgrote produktie meegeven, 0,25 miljoen. Instellingen mogen zelf uitmaken of ze de bedragen gebruiken voor verscheidene kleinere produkties.

Conclusie

Het Volk verdient subsidie, om het artistieke en zakelijke niveau enigszins te kunnen bestendigen.

Het effect van grotere samenwerkingsverbanden onder eigen vlag moet eerst bezien worden. Samenwerking met andere groepen is interessant en biedt verder financieel soelaas.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,209</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,668</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,445</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Inleiding

Het werkteater bestaat sinds 1989 en maakt produkties waarbij niet de eigen behoefte van de kunstenaar, maar de concrete vraag van een organisatie of instelling voor een doelgroep een bepaalde problematiek aan de orde te stellen, voorop staat. Het accent ligt op theater als middel of instrument om processen te begeleiden, zaken bespreekbaar te maken, inzicht te verschaffen. Momenteel is het werkteater niet in staat projecten op te zetten waarvoor niet bij voorbaat volledige financiële dekking bestaat met als gevolg dat de groep inhoudelijk en artistiek interessante voorstellingen moet laten schieten. Om dit in de toekomst te voorkomen, vraagt het werkteater meerjarige subsidie aan.

Beoordeling

De werkwijze van het Werkteater, instructief theater maken in opdracht van bedrijven en instellingen, is sympathiek. Het uitgangspunt is echter niet artistiek van aard en de verrichtingen hebben geen betekenis voor de professionele podiumkunsten.

Het Werkteater voert aan dat het bij gebrek aan subsidie aangewezen is op dit circuit. In het plan geeft het gezelschap niet aan hoe de overige ambities van het gezelschap er uit zien. Uit geen der verrichtingen van de afgelopen jaren blijken werkelijke intenties om podia weer te gaan betreden en uit de verrichtingen valt ook niet op te maken in welke richting het gezelschap zich zou bewegen als het die stap wel zou maken.

Conclusie

Op grond van deze overwegingen komt het Werkteater niet in aanmerking voor subsidiëring uit het podiumkunstenbudget.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,762</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,901</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,299</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Inleiding

De door Peter Pluymaekers gemaakte voorstellingen en performances kenmerken zich door een sterk gebruik van vormgevingsmiddelen, gecombineerd met literaire uitgangspunten. Hij noemt ze zelf multidisciplinaire voorstellingen. Peter Pluymaekers ontwerpt zelf de vormgeving, voert een aantal objecten uit en regisseert de produkties. De komende jaren wil hij graag één of twee voorstellingen per jaar maken.

Beoordeling

ZEP maakt wonderlijke objectvoorstellingen.

Initiatiefnemer Peter Pluymakers is een bijzondere maker. Hij maakt zijn eigen wonderlijke voorstellingen, maar daarnaast werkt hij ook samen met andere sterke theatermakers, zoals Ko van den Bosch van Alex d'Electrique.

Het leidt altijd tot op zijn minst interessante produkties.

Zijn voorstellingen dragen echter teveel het karakter van bijzondere afzonderlijke projecten om hem in aanmerking te laten komen voor meerjarige subsidie. Daarbij komt dat, mede door pech, Peter Pluymakers zich nog niet ten volle heeft kunnen ontwikkelen en zijn voorstellingen, hoe interessant ook, stilistisch nog niet voldragen zijn.

Het zou goed zijn als voor dergelijke zeer individuele zich ontwikkelende makers ook een mogelijkheid zou komen om met enige continuïteit te werken, maar vanwege de zeer beperkte ruimte in het totale budget kan zo'n voorziening niet getroffen worden binnen de meerjarige rijkssubsidies. Het zou wenselijk zijn als het Fonds voor de Podiumkunsten dit als bijzonder aandachtsgebied houdt.

Conclusie

Peter Pluymakers is een interessant maker, maar zijn werkwijze is nog niet voldragen genoeg om meerjarige rijkssubsidie waar te maken. Louter ontwikkelingsgeld voor zulke makers is een voorziening waarvoor binnen het budget voor meerjarige subsidie geen ruimte bestaat, mede vanwege de krapte in het budget.

Financieel kader

Huidige exploitatie

Subsidie OCenW peiljaar 1994

Subsidie OCenW peiljaar 1995

Gewenste exploitatie 1997-2000 0,441

Gevraagd subsidie 1997-2000 0,250

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Subs: 1

Zuidelijk Toneel

- publieksbereik.

Inleiding

Het Zuidelijk Toneel is een regionaal, reizend gezelschap voor de grote zaal. De afgelopen periode is Het Zuidelijk Toneel uitgegroeid tot een ensemble met zeven vaste acteurs, twee huisregisseurs en een dramaturg. Deze groep wordt per productie aangevuld met gastacteurs. Naast de theaterproducties wordt er momenteel gewerkt aan twee projecten op het gebied van film en televisie.

Beoordeling

Het Zuidelijk Toneel heeft een extreme speelstijl ontwikkeld die verhelderend werkt op repertoire en aanstekelijk werkt bij een zich uitbreidend publiek. Het Zuidelijk Toneel heeft zijn ambities om een grotezaal-gezelschap te worden waar gemaakt. Vooral de voorstellingen van de artistiek leider slagen. Incidenteel slagen de voorstellingen van gasten ook. Dora van der Groen is allereerst een acteursmentor, haar regieën pakken meestal minder goed uit. Aanvankelijk leken de Belgische en de Nederlandse toneelwereld een gescheiden bestaan te leven binnen het gezelschap. Inmiddels is een organisch geheel ontstaan. In het algemeen geeft de Raad echter ter overweging in hoeverre Nederland bijdraagt aan de Vlaamse culturele infrastructuur en of hier de juiste hoeveelheid financiële verplichtingen van Vlaamse zijde tegenover staat.

Het Zuidelijk Toneel wil reizen hoog in het vaandel blijven voeren. Dat is zeer te prijzen, temeer omdat het gezelschap als repertoiregezelschap een voorziening voor het hele land is. Wel moet dan kritisch gekeken worden naar de begeleiding van voorstellingen die langere tijd spelen, met het oog op de artistieke continuïteit. Juist vanwege de extreme speelstijl kunnen ingrediënten van een voorstelling op een onbedoelde manier veranderen, met gevolgen voor het geheel.

Het Zuidelijk Toneel wil nu uitgroeien tot een goed toegerust repertoireensemble. Door de centrale rol van de artistieke leider en door de manier waarop het gezelschap rond hem heen wordt geformeerd is het Zuidelijk Toneel sterk afhankelijk geworden van deze ene artistiek leider. Maar de Raad heeft vertrouwen in hem en meent dat hij in zijn artistieke verlangens gesteund moet worden.

De Raad wil daarom zijn vermeerderde financiële ambities volgen, voorzover ze het tableau en de artistieke plannen betreffen.

Het Zuidelijk Toneel behoort tot de grotere instellingen in het land. Hun subsidieuitbreiding zou navenant moeten zijn. De Raad denkt aan 0,5 miljoen. Het huisvestingsprobleem van de repetitieruimte is een zaak voor de gemeente.

Conclusie

Het Zuidelijk Toneel is een modern repertoiregezelschap met een groot bereik geworden. Het gezelschap is sterk afhankelijk van de artistiek leider, maar de Raad heeft het volste vertrouwen in hem. Zeker zijn voorstellingen bereiken veel publieksgroepen. Mede daarom acht de Raad schaalvergroting gerechtvaardigd.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>4,613</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>4,321</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>4,354</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>5,968</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>5,048</i>

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)

Inleiding

Het Productiehuis Brabant is voortgekomen uit BIS-producties en de werkplaatsen van De Vorst en Plaza Futura en is opgericht met als doel de theater- en dansproductie voor met name vlakke-vloer theaters, in Noord Brabant te bevorderen. Bis-producties wordt sinds 1987 ondersteund door OCW, het Fonds voor de Podiumkunsten, de provincie Noord Brabant en de gemeente 's-Hertogenbosch. Plaza Futura en De Vorst worden gesubsidieerd door resp. de gemeentes Eindhoven en Tilburg.

Beoordeling

De aaneengegroeide initiatiefnemers beogen een produktiehuis met een brede basis in de regio. De artistiek en zakelijk leider heeft bewezen over afdoende organisatorisch ondernemerschap te beschikken. Het beleidsplan maakt aannemelijk dat deze lijn wordt voortgezet. Op grond hiervan verdient de aanvraag krediet.

Over het artistiek ondernemerschap zoals dat tot nu toe tot uiting kwam heeft de Raad twijfels. In de praktijk werd er veel en inventief geproduceerd maar de twijfels worden bevestigd doordat het plan zich niet duidelijk uitlaat over de artistieke kanten van het produktiehuis.

Produktiehuis Brabant concentreert zich mede op 's Hertogenbosch en omstreken en slaagt erin lokaal een bijzondere band met het publiek te onderhouden. Produktiehuis Brabant heeft dus een bijzondere functie voor de regio.

Artistiek hebben de samenstellende werkplaatsen de afgelopen jaren interessante verrichtingen geleverd. Verder heeft men met incidentele middelen produkties uitgebracht die beantwoorden aan de eisen die men aan produktiehuistorstellingen kan stellen. Het beleidsplan en het tot nu toe gevoerde werkproces maken verder aannemelijk dat het produktiehuis ook op continue basis kan werken.

Subsidiëring van een instelling als deze vormt een logische stap in het streven in steden en regio's de infrastructuur te versterken. Incidentele projecten vinden hier voorts een goede begeleiding, ze krijgen een gemeenschappelijke noemer, die de herkenbaarheid bij het publiek kan vergroten en huisvesting bij een produktiehuis draagt bij aan efficiëntievergroting.

De nieuw te subsidiëren produktiehuizen Brabant, de NES-theaters, het Veem en het Utrechtse School/Festival aan de Werf vallen in de categorie waarin tot op heden de Toneelschuur en het Kruis van Bourgondië vielen, met een subsidie van ongeveer 0,5 miljoen miljoen.

Conclusie

Met de fusie tussen drie interessante werkplaatsen, die tevens incidenteel interessante andersoortige produkties uitbrachten, is in Brabant een veelbelovend produktiehuis ontstaan. De Raad adviseert het Produktiehuis Brabant vierjarig te subsidiëren.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,146</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,865</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,475</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Inleiding

Het Amphitheater geeft in zijn beleidsplan aan dat het een ontwikkeling heeft doorgemaakt van louter faciliteit voor jonge toneelmakers naar een instelling voor ad hoc-toneelmakers, nieuw talent en vaste bespelers. Het accent ligt bij het produktiehuis op nieuwe theaterteksten, modern repertoire en montagevoorstellingen. Sinds 1991 krijgt het Amphitheater jaarlijks werkplaatssubsidie van het rijk. De gemeente Amsterdam nam de instelling per 1993 in haar meerjarige Kunstenplan op.

Beoordeling

Het Amphitheater is nu enige jaren actief als werkplaats. Het streeft ernaar eigenzinnige, avantgardistische initiatieven ruimte te geven. Sinds de laboratoriumfunctie van het voormalige Shaffy theater wegviel, is het noodzakelijk dat in Amsterdam zo'n plek bestaat. De huidige zaal voldoet goed, zeker sinds de verbouwing. De Raad meent dan ook dat het Amphitheater als werkplaats interessant functioneert.

Voor produktiehuissubsidie komt het Amphitheater echter niet in aanmerking. De experimenteerfunctie staat op de voorgrond, de produktiefunctie komt op de tweede plaats. Zodra theatermakers de experimenteerfase doorgemaakt hebben komen ze niet zelden elders beter uit de verf. Dat doet de vraag reizen of de artistieke leiding het in zich heeft om een produktiehuis te leiden.

Het publieksbereik is gemiddeld niet groot. De afstraling is gering. Dat ligt mede aan de kleinschaligheid die aan het soort produkties ten grondslag ligt.

Ook in het beleidsplan staat de kleinschaligheid op de voorgrond.

Dit brengt de Raad ertoe te concluderen dat het Amphitheater wel de potentie heeft om als werkplaats te functioneren, maar momenteel niet over de capaciteit beschikt om als produktiehuis te fungeren.

De samenwerking tussen overkoepelende instellingen en bestaande groepen is interessant en de Raad heeft er oog voor dat de regisseurs van Growing up in public lang een thuis hebben gevonden in het Amphitheater en dat hetzelfde nu al enige tijd het geval is met de groep La Turista. Toch meent de Raad dat voor zulke samenwerking niet speciaal een produktiehuis subsidie nodig is.

Conclusie

De activiteiten van het Amphitheater zijn aan te duiden als werkplaatsfunctie. In de systematiek die tot nu toe is gehanteerd worden werkplaatsen niet meerjarig uit rijksmiddelen gesubsidieerd, maar via het Fonds voor de Podiumkunsten.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,462</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>1,011</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,207</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Inleiding

FACT zegt een belangrijke rol te spelen in de ontwikkeling van aankomende regisseurs. Jonge regisseurs worden er in de gelegenheid gesteld hun kunnen te tonen in een professionele omgeving, waar FACT zorg draagt voor volwaardige productie-omstandigheden. FACT nodigt regisseurs, die met andere produkties hebben bewezen over voldoende 'talent, ruggegraat en karakter' te beschikken, uit om onder begeleiding te experimenteren met een grote-zaal productie. Daarnaast wil FACT op korte termijn co-produkties gaan maken met de grote gezelschappen. FACT vraagt meerjarige subsidie aan om de co-produkties te realiseren en om twee grote zaalvoorstellingen per jaar te kunnen blijven maken.

Beoordeling

FACT levert al twintig jaar bijzondere regisseurs op. Veel regisseurs die hun weg vonden hebben een verleden bij FACT.

Het grote-zaal plan voorziet in een behoefte. Bij de grote gezelschappen bestaat maar weinig ruimte voor zich ontwikkelende regisseurs om zulke stappen te kunnen ondernemen. Dat leidt daar vaak tot conflicten, die averechts werken op de ontwikkeling van de jonge regisseur.

De grote gezelschappen hebben belang bij een instituut dat deze taak van ze overneemt.

Wel is het goed dat FACT de gezelschappen bij haar grote-zaal produkties wil betrekken. Op dit punt zal goed gelet moeten worden op het credit dat FACT heeft bij de gezelschappen. FACT zal zich erop moeten toeleggen om hierbij in nauw overleg te treden met die gezelschappen. FACT is in dit opzicht immers toeleveringsbedrijf. Anderzijds geldt dat de gezelschappen 'toeleveringsbedrijf' zijn van acteurs met wie de FACT-regisseurs hun capaciteiten kunnen toetsen. Enerzijds onafhankelijk, anderzijds in nauwe samenwerking met en gesteund door de gezelschappen, dat is de manier waarop FACT een bedding kan vinden.

Het grote-zaal plan doorbrak een impasse, maar dat neemt niet weg dat de andere produkties nog steeds het leeuwedeel van de activiteiten van FACT vormen. Op dit punt is het beleidsplan goed doordacht.

Conclusie

De Raad ziet de toekomstige activiteiten van FACT met vertrouwen tegemoet en adviseert de subsidie op het huidige niveau te handhaven.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>1,166</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,700</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,702</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>2,278</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>1,861</i>

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)

Inleiding

Het Grand Theatre kreeg de afgelopen Cultuurnotaperiode in structurele produktiehuissubsidie. Het voornaamste doel van het Grand Theatre is het produceren, presenteren en ontwikkelen van hedendaags theater, muziek en dans. Belangrijkste taak is het optimaal accommoderen en presentatiegelegenheid bieden aan de podiumkunstenaars op basis van inhoudelijke en persoonlijke betrokkenheid, waarbij kwaliteit, authenticiteit, ontwikkeling en vernieuwing als belangrijkste criteria gelden. Het eigen pand is bij dit alles van groot belang, al worden er ook producties gemaakt die zich buiten het pand afspelen.

Beoordeling

Het Grand Theatre functioneert echt als een onderdak voor theaterproductie. De artistieke leiding spoort uiterst inventief soms van heinde en verre, soms dichtbij theatermakers op, die dikwijls onvermoede talenten ontplooiën. En toen het eigen onderkomen verbouwd moest worden, redde men zich met bewonderenswaardig improvisatietalent via producties op locaties in Groningen en omgeving, die een publiek bereikten dat verder nooit met theater in aanraking komt.

Het is jammer dat nu het eigen gebouw weer open is die weg niet nog intensiever wordt vervolgd. Daar staat tegenover dat de artistieke leiding in staat is ondanks de hoge artistieke prestaties de drempel van het gebouw laag te houden. Het Grand Theatre concentreert zich mede op Groningen en omstreken en slaagt erin lokaal een bijzondere band met het publiek te onderhouden. Het Grand Theatre heeft een bijzondere functie voor de regio.

Conclusie

De meerjarige subsidiëring van het Grand Theatre verdient continuering.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>1,131</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,875</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,881</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>1,983</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>1,393</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Inleiding

InDependance functioneert al geruime tijd als produktiehuis en krijgt sinds 1993 produktiehuissubsidie. InDependance vraagt nu verhoging van deze subsidie om beginnende theatermakers volgens de CAO-normen te kunnen uit betalen, om educatieve programma's te kunnen ontwikkelen en om zich te kunnen profileren op de nationale en internationale markt.

Beoordeling

Bij InDependance hebben kort na elkaar herhaalde wisselingen in de leiding plaats gevonden. Na het vertrek van Nan van Houte heeft InDependance te maken gehad met een ongelukkige keuze voor de artistiek leider. Momenteel heeft de zakelijk leider tevens de artistieke leiding in handen.

Deze heeft zakelijk-organisatorisch onmiskenbaar gedegen kwaliteiten.

De Raad kan dit niet anders zien dan als een ongewenste situatie. Op het punt van de artistieke leiding schiet zij tekort. De in het beleidsplan omschreven voornemens zien er gedegen uit, maar ook onpersoonlijk. Zo was ook de praktijk van de afgelopen tijden. Dit geldt bijvoorbeeld voor de recente operaproduktie.

Die was op zichzelf interessant, maar toonde geen eigen gezicht en had even goed met incidentele middelen geproduceerd kunnen worden. Anders is een produktiehuis alleen maar een subsidieloket, gekoppeld aan een technische voorziening.

Dat eigene zou in het geval van een produktiehuis dienen te blijken uit een functie voor de omgeving.

In theorie zouden de plaatselijke omstandigheden in Arnhem gunstig moeten zijn. Er is een toneelschool. Er is een groot toneelgezelschap, maar dat heeft geen uitstraling meer in de stad. Er is of althans was veel plaatselijke talent; een deel daarvan is mede vanwege het verslechterende artistieke klimaat naar elders vertrokken. Onder deze omstandigheden moet van InDependance als produktiehuis extra veel inspanning voor het plaatselijke klimaat verlangd worden. De wisselingen in de artistieke leiding hebben dit in de weg gestaan.

Daarom zijn de eisen aan de huidige leiding extra zwaar en de Raad betwijfelt of deze de aangewezen instantie is ze allemaal tegelijk te pareren. Organisatorisch is op InDependance niets aan te merken, maar het benodigde artistieke gezicht van de instelling ontbreekt nog te zeer, ook nu de artistiek annex zakelijk leider assistentie op dit punt heeft gekregen. Deze artistieke constellatie bestaat nog maar kort, maar gezien de moeilijkheden in de regio is haast geboden en het zou wenselijk zijn op korte termijn een krachtig artistiek beleid te voeren, dat afgestemd is op de regio.

Vlakbij ligt Nijmegen, dat in dit opzicht radicaal van Arnhem verschilt. Daar bevinden zich O42, Doornroosje, Teneeter, het Steigertheater. Een produktiehuis in de regio zou zich met vrucht op Nijmegen kunnen werpen.

De voorgenomen samenwerking met instellingen in Duitsland ziet erop papier interessant uit, maar de vraag is wat Independence daarbij te bieden heeft onder de huidige omstandigheden.

Een ernstig euvel is ook dat InDependance niet beschikt over een eigen podium.

Mede gelet op de situatie bij het Theater van het Oosten bepleit de Raad de instelling van een aparte commissie onder auspiciën van de Raad samen met stedelijke en regionale vertegenwoordigers van het bestuur. Deze zou de gehele theatersituatie in het oosten moeten bezien. Uitgangspunt moet zijn het scheppen van een eigen, maar ook naar algemene artistieke maatstaven goed functionerend theaterklimaat. Het kan tevens van belang zijn daarbij woordvoerders van het theaterleven in aangrenzende gebieden, het Noordoosten, het Zuidoosten en het midden van het land te betrekken.

Conclusie

Er zijn ondanks de herhaalde moeilijkheden interessante incidentele producties geweest. Maar de huidige artistieke leiding mist de kracht om InDependance een centrale functie in Arnhem en omgeving te geven.

De situatie in het oosten noopt tot een discussie in breder verband. De Raad wil zijn definitieve oordeel opschorten tot deze heeft plaats gehad.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,633</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,367</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,371</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,856</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,500</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Inleiding

JeugdTheaterWerkplaats maakt theater voor kinderen van 4-12 jaar. Bron voor hun producties is de literatuur. Zij spelen op scholen, met name in Alkmaar en omgeving en provincie Noord-Holland, en in theaters. In de scholen ligt de nadruk op de zogenaamde schoolinitiatieven en in het theater ligt de nadruk op familievoorstellingen, waarbij het van belang wordt geacht om ouders en kinderen samen naar een voorstelling te laten kijken. JeugdTheaterWerkplaats maakt daarnaast zogenaamde circus- en clownsprojecten waarbij weinig of geen taal wordt gebruikt. Dit met name voor allochtone kinderen die de taal niet zo goed beheersen.

Beoordeling

De JeugdTheaterWerkplaats te Alkmaar heeft in zijn korte bestaan een aantal sympathieke en artistiek verantwoorde voorstellingen laten zien. Het plan bevat vele interessante aanzetten. De betrokken artistieke medewerkers hebben elders bewezen over capaciteiten te beschikken en over het vermogen een continu artistiek niveau te handhaven.

Geslaagde voorstelling van de JeugdTheaterWerkplaats was de bewerking van het werk van de dichter Toon Tellegen. De bewerking van Anton Koolhaas' Vanwege een tere huid berustte op een goed idee, maar de uitvoering pakte niet helemaal goed uit. Ook uit Stippie en Jan blijken een gevoel voor interessante stofkeuze en goede ideeën voor de aanpak.

De in het beleidsplan genoemde ideeën blijven echter in belangwekkendheid achter bij de eerder uitgebrachte producties.

Als de JeugdTheaterWerkplaats het uitgezette pad verder ontwikkeld, kan deze instelling uitgroeien tot een interessant productiehuis en voor meerjarige subsidie in aanmerking komen.

Nu functioneert het nog te kort om daarvoor in aanmerking te komen.

De makers kiezen de kop van Noord-Holland als werkterrein. De Raad meent dat Noord-Holland als geheel niet tekort komt wat betreft jeugdtheaterinstellingen. De Raad erkent het beleidsstreven naar verantwoorde landelijke spreiding van voorzieningen, maar in dit geval leidt dat niet tot herziening van de conclusie. De JeugdtheaterWerkPlaats heeft bovendien niet iets onderscheidends, dat op dit moment een plaats rechtvaardigt als meerjarig gesubsidieerde instellingen naast de al functionerende meerjarig gesubsidieerde Noordhollandse instellingen.

Conclusie

De JeugdTheaterWerkplaats heeft zich nog niet voldoende ontwikkeld om in aanmerking te komen voor meerjarige subsidie.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,223</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,869</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,249</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Inleiding

Bij het begin van Het Kruis van Bourgondië, vijf jaar geleden, lag het accent op het dichten van de kloof tussen opleiding en gezelschap binnen de Limburgse theaterwereld. Momenteel functioneert het Kruis van Bourgondië als faciliteit voor jonge en niet gebonden toneelmakers. Het produktiehuis beoogt betekenisvol en vernieuwend theater te realiseren dat verankerd is in de regio. Momenteel ontvangt Het Kruis van Bourgondië meerjarige produktiehuissubsidie van het rijk. Het Kruis van Bourgondië vraagt meerjarige subsidie aan om beginnersprojecten, doorstartersprojecten en de ontwikkeling van een (Eu)regionaal theater te kunnen financieren.

Beoordeling

Het Kruis van Bourgondië is een theatervoorziening met een uitgesproken functie voor de regio. In tegenstelling tot wat elders nogal eens het geval is richt het zich op plaatselijke initiatieven van meestal plaatselijke theatermakers. Uit de initiatieven en de plannen spreken gedrevenheid, noodzaak en inventiviteit.

Minder gelukkig is de Raad met de begroting van de vaste kosten. Het salaris van de artistieke leiding is relatief hoog, de begroting op het punt van de overhead is nogal opgeschroefd. Liever had de Raad gezien dat deze middelen in produkties zouden zijn gestoken. De Raad wil adviseren de subsidie van het Kruis van Bourgondië te verhogen, maar meent dat dergelijke begrotingsposten eerst gereduceerd moeten worden.

Als de ambities voor verder samenwerking met naburige Belgische en Duitse instellingen doorgezet worden, kan het aanbeveling verdienen hiervoor bij de EG/EU te rade te gaan.

Het Kruis van Bourgondië concentreert zich mede op Maastricht en omstreken en slaagt erin lokaal een bijzondere band met het publiek te onderhouden. Het Kruis van Bourgondië heeft een bijzondere functie voor de regio.

De Raad denkt aan een verhoging van de subsidie met ongeveer 100.000 gulden, op artistieke gronden. Deze is niet bedoeld om salarissen van de staf te verhogen.

Conclusie

De meerjarige subsidiëring aan het Kruis van Bourgondië verdient continuering. Ook vanwege de versterking van de infrastructuur in de stad en de omgeving is een lichte verhoging gewenst, op voorwaarde dat de vaste kosten- en salarisstructuur tot redelijke proporties wordt teruggebracht.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>1,066</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,523</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,528</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>1,349</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,750</i>

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)

Inleiding

Lantaren/Venster geeft aandacht en ruimte aan nieuwe kleinschalige ontwikkelingen op het gebied van de film, toneel en dans. Lantaren/Venster organiseert festivals en manifestaties en biedt onderdak aan een werkplaats en cinemateek. De komende jaren wil Lantaren/Venster sterker dan voorheen haar voorhoedefunctie en introductiefunctie in Rotterdam inhoud en vorm geven en op en aantal terreinen uitbouwen. Ook moet er de komende jaren meer ruimte komen voor aanverwante soms nieuwe kunststromingen zoals video, nieuwe media, literatuur en verschillende vormen van beeldende kunst en muziek.

Beoordeling

De afgelopen heeft Lantaren/Venster als toneel- of danswerkplaats weinig van zich doen spreken. Als uitzondering die de regel bevestigt, werden alleen enkele successen geboekt op het gebied van interculturele theatervormen.

Het plan is weinig geïnspireerd. Dat het veel te laat werd ingeleverd bevestigt deze indruk.

Het richt zich op drie disciplines, theater, dans en film, maar buiten een reeks in sommige gevallen onuitgewerkte plannen voor enkele afzonderlijke projecten ontbreken concrete plannen voor beleid.

Conclusie

Het plan is niet interessant. De Raad adviseert negatief.

Financieel kader

Huidige exploitatie

Subsidie OCenW peiljaar 1994

Subsidie OCenW peiljaar 1995

Gewenste exploitatie 1997-2000 1,012

Gevraagd subsidie 1997-2000 0,440

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Inleiding

Het Nationaal Fonds krijgt sinds 1988 werkplaatsubsidie. Beginnende theatermakers uit verschillende disciplines kregen hier de afgelopen jaren gelegenheid om zichzelf te presenteren en een eigen structuur te ontwikkelen. Daarnaast kwam het Nationaal Fonds gedurende de afgelopen Cultuurnotaperiode in aanmerking voor produktiehuissubsidie. Sinds 1993 is er het één en ander veranderd binnen de leiding van Het Nationaal Fonds. Het Nationaal Fonds beoogt een accentverschuiving. Het produktiehuis wil zich naast voorstellingen voor het tweede circuit richten op voorstellingen voor de jeugd.

Beoordeling

Het Nationaal Fonds heeft geen eigen theater, geen artistiek leider, geen eigen beleid.

De theatermakers in het pakket van het Nationaal Fonds voorkomen kunnen op eigen benen staan. De huidige leider is een goede impresario en een goede organisator.

Maar hier is geen sprake van een produktiehuis.

Conclusie

Het Nationaal Fonds functioneert in onvoldoende mate als produktiehuis om meerjarige subsidiëring te continueren.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,469</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,364</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,412</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,460</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,410</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Inleiding

De NES-theaters geeft in zijn beleidsplan aan hun activiteiten als podium en als producent in de komende jaren te willen richten op het openbreken van het gesloten theatercircuit. Het accent is verlegd van het stimuleren van de autonome ontwikkeling van de theatermaker naar het opheffen van het maatschappelijke isolement van het theater. NES-theaters wil meer intercultureel en interdisciplinair theater gaan maken.

Beoordeling

De NES-theaters fungeren al geruime tijd officieel als werkplaats. De artistieke leiding legt een uitstekend begrip voor de situatie van jonge theatermakers aan de dag. In de praktijk functioneren de NES-theaters ook als produktiehuis. De NES-theaters produceren met wonderbaarlijke regelmaat voorstellingen van hoog niveau die vervolgens uitgebreid in de eigen theaters te zien zijn en ook ruim aangeboden worden aan andere theaters.

In dit opzicht zijn de NES-theaters goed vergelijkbaar met de Toneelschuur. Het huis heeft een duidelijk gezicht dankzij de drie hoofdprogrammeurs. Huiselijke 'warmte' die ook nodig is om makers te begeleiden gaat de driekoppige leiding misschien niet heel gemakkelijk af, maar daar staan uitstekend artistiek inzicht en bovendien een gedegen zakelijke onderbouwing tegenover.

Het publiek weet zijn weg te vinden naar de NES, maar de Raad hoopt dat verruiming van de financiële middelen de uitstraling van het produktiehuis nog verder verbetert en dat dit effect zal hebben op de aantrekkelijkheid van de locatie voor publiek.

De NES-theaters combineren hun produktiehuis-functie met een vaste band met bepaalde groepen. In dit geval vindt de Raad dat dit een meerwaarde in 'huiselijke uitstraling' oplevert. Bovendien heeft het programmeren van bepaalde voorstellingen tussen bij het publiek uiterst succesvolle groepen als Alex d'Electricite en de Mug met de gouden tand een aanjaagfunctie. Het effect is dat onbekendere makers - onder begeleiding - geconfronteerd worden met een welwillend, maar kritisch publiek en dat vindt de Raad ook goed.

De NES-theaters concentreren zich mede op Amsterdam en slagen erin lokaal een bijzondere band met het publiek te onderhouden. De NES-theaters hebben dus een bijzondere functie voor de regio.

Subsidiëring van een instelling als deze vormt een logische stap in het streven in steden en regio's de infrastructuur te versterken. Incidentele projecten vinden hier voorts een goede begeleiding, ze krijgen een gemeenschappelijke noemer, die de herkenbaarheid bij het publiek kan vergroten en huisvesting bij een produktiehuis draagt bij aan efficiëntievergroting.

De Raad adviseert over te gaan tot subsidiëring van de NES-theaters.

Het gevraagde bedrag is aan de hoge kant. De Raad adviseert de NES-theaters in dit opzicht gelijk te stellen aan het financiële bovenechelon productiehuisen. De nieuw te subsidiëren productiehuisen Brabant, de NES-theaters, het Veem en het Utrechtse School/Festival aan de Werf vallen in de categorie waarin tot op heden de Toneelschuur en het Kruis van Bourgondië vielen, met een subsidie van ongeveer 0,5 miljoen miljoen.

Conclusie

Het niveau van de productiehuis-activiteiten van de NES-theaters is zodanig dat het meerjarige subsidiëring rechtvaardigt, vergelijkbaar met het financiële bovenechelon in de productiehuisen.

<i>Finoncieel koder</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>2,782</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,050</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>1,010</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,836</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Inleiding

Het Soeterijntheater, onderdeel van het Koninklijk Instituut voor de Tropen, is een podium voor niet-westerse kunstuitingen. Niet-westerse kunstenaars hebben hier in de loop der jaren, naar eigen zeggen, een groeiend publiek voor hun muzikale, dansante of theatrale uitingsvormen weten te interesseren. De komende jaren wil het Soeterijn een interculturele werkplaats worden. Deze theaterwerkplaats moet na enige tijd niet-westerse kunstenaars in Nederland de gelegenheid bieden om met behulp van workshops en presentatiegerichte projecten hun kennis en ervaring op Nederlandse theatermakers over te dragen.

Beoordeling

Dit is een nieuw plan, van oudgedienden. De combinatie van een regisseur en een antropologisch georiënteerde dramaturg is interessant.

Als omgeving voor samenkomsten van culturen is de plek interessant.

Gelet op vele overige activiteiten in het instituut kunnen interessante dwarsverbanden ontstaan.

Het plan is op papier interessant, maar zal zich eerst in de praktijk moeten bewijzen.

Conclusie

Het plan houdt een belofte in voor de toekomst, maar het is nog zo jong, dat nu niet kan worden overgegaan tot meerjarige subsidiëring.

Financieel kader

Huidige exploitatie

Subsidie OCenW peiljaar 1994

Subsidie OCenW peiljaar 1995

Gewenste exploitatie 1997-2000 0,636

Gevraagd subsidie 1997-2000 0,288

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Inleiding

De Rotterdamse Schouwburg wil een schouwburg zijn waar niet alleen wordt gepresenteerd, maar waar ook wordt geproduceerd. De nieuwe weg die de Rotterdamse Schouwburg wil inslaan is er één die de maker meer centraal stelt en tegelijkertijd uitbreiding brengt van ondersteunende activiteiten op het terrein van educatie en werving van nieuwe publieksgroepen. Met name het produceren van opera zal extra aandacht krijgen. Dit alles wordt mogelijk door de komst van een nieuwe middelgrote zaal, een extra subsidie van de Gemeente Rotterdam en door het vertrek van het RO-theater, waardoor binnen het gebouw de gewenste productiefaciliteiten vrijkomen.

Meerjarige subsidie wordt aangevraagd ten behoeve van de productiehuisfunctie, coördinatie en ondersteuning van (locatie)-producties en éducation permanente.

Beoordeling

De directeur van de Rotterdamse schouwburg heeft een uitstekende staat van dienst in het opzetten van productiefaciliteiten. Indertijd was hij een van de initiatiefnemers van Independance in Arnhem en onder zijn bewind in Rotterdam is De Kist tot stand gekomen, dat overigens niet van rijkswege werd gesubsidieerd.

Toch valt de aanvraag tegen. Het is voorlopig nog te zeer een raamwerk. Namen die houvast kunnen bieden voor het bepalen van de richting die Something else op het gebied van toneel en dans wil inslaan ontbreken. En als het de bedoeling is zoveel mogelijkheden open te houden, dan hindert het dat de opstellers geen inzicht geven in hun artistieke lange termijn-plannen.

Als productiehuis voor toneel en dans voldoet het beeld dat van Something else geschetst wordt niet. En het wordt niet duidelijk in hoeverre toneel, opera en dans ten opzichte van elkaar een eigen plaats krijgen.

Met FACT als ontwikkelingscentrum voor regie in de nabije omgeving heeft Something else op dit terrein ook geen taak.

De programmering van de Rotterdamse schouwburg staat artistiek-kwalitatief op hoog niveau. Ook hierin is de hand van de directeur te herkennen. Het voorgelegde beleidsplan draagt echter vooral het karakter van een beleidsbepaling van de schouwburg als geheel, niet van een productiehuis.

Conclusie

De plannen van de Rotterdamse schouwburg vormen nog te zeer een aanloop. Er zitten elementen in van een productiehuis voor toneel en dans en een productiecentrum voor opera. De Raad beziet deze met interesse, maar om in aanmerking te komen voor meerjarige subsidie zijn ze nog te onvoldragen.

Financieel kader

Huidige exploitatie

Subsidie OCenW peiljaar 1994

Subsidie OCenW peiljaar 1995

Gewenste exploitatie 1997-2000 0,975

Gevraagd subsidie 1997-2000 0,750

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW

en in miljoenen guldens)

Inleiding

De Toneelschuur is één van de langst bestaande werkplaatsen en functioneert ook als produktiefaciliteit voor toneelmakers die gesubsidieerd worden via afzonderlijke meerjarige subsidies of landelijke en plaatselijke ad hoc-budgetten. Het produktiehuis stelt zich uitdrukkelijk tot taak talent, dat onder meer in eigen huis ontdekt wordt, te begeleiden. De Toneelschuur krijgt momenteel exploitatiesubsidie van de Gemeente Haarlem, meerjarige subsidie van OC&W en ad hoc subsidie van het Fonds voor de Podiumkunsten.

Beoordeling

De Toneelschuur is niet een produktiehuis, maar een produktie-thuis. Inspirerende opvang staat hier voorop. Theatermakers hebben er het gevoel dat ze gewenst zijn. Dat heeft een stimulerende werking op talent.

Essentieel in het functioneren van de Toneelschuur is ook de speurzin voor talent van de artistieke leiding en het juiste richtingsgevoel dat zij hierbij aan de dag legt. Opvallend is dat de Toneelschuur een actief wervingsbeleid voor talent voert.

De drempel van de Toneelschuur wordt zo laag mogelijk gehouden. De boodschap jegens het publiek is in elk geval dat er altijd iets te doen is. Het plan met leerling-ambassadeurs om activiteiten aantrekkelijker te maken voor de jeugd is ook bijzonder, één van de weinige ideeën op dit terrein in alle beleidsplannen die niet plichtmatig overkomen.

Terecht wijst de Toneelschuur er zelf op dat een op maat gesneden begeleiding essentieel is. Het is soms meer de warmte dan de precieze artistieke begeleiding die bijdragen aan het welslagen. Dat impliceert wel dat van de maker een zekere artistieke volwassenheid wordt gevraagd. De Toneelschuur weet dit soort mensen binnen te krijgen.

De Toneelschuur concentreert zich mede op Haarlem en omstreken en slaagt erin lokaal een bijzondere band met het publiek te onderhouden. De Toneelschuur heeft dus een bijzondere functie voor de regio.

Subsidiëring van een instelling als deze vormt een logische stap in het streven in steden en regio's de infrastructuur te versterken. Incidentele projecten vinden hier voorts een goede begeleiding, ze krijgen een gemeenschappelijke noemer, die de herkenbaarheid bij het publiek kan vergroten en huisvesting bij een produktiehuis draagt bij aan efficiëntievergroting.

De Raad denkt aan een subsidieverhoging van circa 100.000 gulden.

Conclusie

De Raad is zeer tevreden over het functioneren van de Toneelschuur en adviseert de subsidie te verhogen.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,707</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,514</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,517</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,760</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,622</i>

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)

Het Veem

+

Inleiding

Het Veem Theater is een faciliteit voor de mime. De activiteiten van het Veem zijn: voorstellingen in samenwerking of althans afgestemd op de mimeschool, eigen produkties, co-produkties, deskundigheidsbevordering en gastprogrammering.

Het Veem Theater krijgt sinds 1993 structurele subsidie van de Gemeente Amsterdam en wordt momenteel ad-hoc gesubsidieerd door het Fonds voor de Podiumkunsten.

Beoordeling

Het Veem vervult een belangrijke functie in de mimewereld. Studenten kunnen er al terecht, pas afgestudeerden zijn er welkom. Het heeft een laboratoriumfunctie naast een produktiefunctie.

Gezien de situatie in de mime - enerzijds is Nederland nog steeds een koploper, met een unieke diversiteit, anderzijds is er sprake van een zekere richtingloosheid - is een goed geleid produktiehuis voor de mime welkom. Op deze grond is de houding van de Raad tegenover zo'n produktiehuis positief.

Het voorliggende beleidsplan is echter artistiek niet erg geïnspireerd. Het is vooral zakelijk gericht. De Raad mist een visie op hoe de mime zich verder zou kunnen ontwikkelen. Evenmin worden er ideeën ontvouwd over uitwisseling met andere disciplines, wat in de mime ook noodzakelijk is. Toch vinden jonge groepen onderdak bij het Veem, en is er wel degelijk sprake van een echte wisselwerking in huis.

Het blijkt dat mimers na de werkplaatsfase zoals zij die bij Het Veem doormaken hun eigen weg zoeken. Dat is nodig, maar het ligt ook aan het feit dat Het Veem niet de cementfunctie heeft die bij een produktiehuis hoort. Dat gebrek aan bindende kracht heeft niet alleen te maken met gebrek aan geld, maar ook met de tekortschietende visie op de ontwikkeling van de mime.

Zakelijk wordt het Veem echter naar behoren geleid. De ideeën over versteviging van de zakelijke basis zijn ook doordacht. Dat is ongetwijfeld nodig, maar de Raad meent sommige van deze verlangens, zoals het omzetten van het ene type baan in een ander, niet onder de reikwijdte van rijkssubsidie vallen. De Raad meent dat het Veem erbij gebaat zou zijn als zakelijke en artistieke leiding niet zouden samenvallen. Rijkssubsidie zou moeten worden aangewend om het artistieke beleid te versterken. Als aan deze voorwaarde is voldaan, kan het nuttig zijn het Veem een produktiehuissubsidie te verlenen. De in het beleidsplan genoemde nieuwe begrotingsposten vindt de Raad van ondergeschikt belang vergeleken met deze wensen. De nieuw te subsidiëren produktiehuizen Brabant, de NES-theaters, het Veem en het Utrechtse School/Festival aan de Werf vallen in de categorie waarin tot op heden de Toneelschuur en het Kruis van Bourgondië vielen, met een subsidie van ongeveer 0,5 miljoen.

Conclusie

Het Veem is een geschikte plaats om een produktiehuis voor de mime en aanverwante theatervormen te vestigen. Hoewel het Veem zakelijk-organisatorisch goed functioneert, is het noodzakelijk om het artistieke beleid een andere, krachtiger invulling te geven. De Raad oordeelt in principe positief over zo'n produktiehuis, maar adviseert de rijkssubsidie afhankelijk te stellen van een discussie over het artistiek functioneren van het Veem.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,295</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,900</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,417</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

- lokaal speciale band met publiek

Inleiding

Artemis wordt sinds 1993 meerjarig gesubsidieerd. Waar het gezelschap in het verleden primair voor thema's en projecten koos, wil het vanaf nu meer de aandacht richten op de makers met wie het verder wil. De aard en de opbouw van het repertoire zal in samenhang hiermee gekozen worden. Ook wil Artemis meer specifiek onderzoek doen naar repertoire voor de allerkleinsten.

Beoordeling

Artemis schrijft een minutieus geformuleerd beleidsplan. Uitgebreide bespiegelingen van artistieke en politiek-sociale aard komen aan bod naast zakelijke beschrijvingen van het economisch reilen en zeilen van het gezelschap. Uit deze reflectieve benadering komen fijnzinnige, vernieuwende voorstellingen voort. De regieën zijn voorbeeldig, de spelprestaties interessant. Verder speelt Artemis een voortrekkersrol bij het schrijven van jeugdtheater.

Artemis concentreert zich op Den Bosch en omstreken en slaagt erin lokaal een bijzondere band met het publiek te onderhouden. Artemis heeft een bijzondere functie voor de regio. Wel meldt het gezelschap problemen te hebben bij de afzet via de bemiddelingsorganisaties.

De Raad heeft grote waardering voor de artistieke prestaties van Artemis. Het gezelschap blijkt met het huidige subsidiebedrag goed te kunnen presteren en het toont niet aan dat dit tot noodsituaties leidt. Daarom meent hij dat er geen ruimte is voor subsidievermeerdering.

Conclusie

Artemis heeft een vooraanstaande, vaste plaats binnen het theater in Nederland en het kunstaanbod in de provincie verworven. Om die reden adviseert de Raad de subsidie te continueren.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>1,278</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,378</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,381</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>1,357</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,438</i>

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)

Inleiding

De Branding is in 1992 ontstaan uit de ensembles Kompaan en Duizel. Het gezelschap krijgt sinds 1993 meerjarige subsidie van het Ministerie van OCenW. Sinds een half jaar heeft De Branding een nieuwe artistiek leider en een nieuwe zakelijk leider aangetrokken. De Branding wil een brug zijn in de overgangperiode van jeugdtheater naar volwassenen-theater en wil produkties maken die zich in vorm en inhoud richten op de eigen tijd of toneel dat zijn wortels heeft in culturele tradities.

Beoordeling

De Branding maakt toneel voor een doelgroep die niet door veel gezelschappen apart bediend wordt, namelijk de adolescenten. Alleen het Muztheater richt zich hier verder op.

De plannen om zich in IJmuiden te vestigen zijn interessant. Het gebied, hoewel niet zo ver van Amsterdam af gelegen, heeft een eigen karakter en daar zouden eigen artistieke voorzieningen goed bij passen.

Helaas onderscheidde de Branding zich tot nu toe niet door artistiek of maatschappelijk interessante stellingname. De voorstellingen waren gedegen, maar hadden niets eigens en waren in wezen braaf.

De Branding heeft nu een nieuwe artistieke en zakelijke leiding aangetrokken. Daarmee beoogt het gezelschap te breken met het verleden. Over de enkele verrichtingen sindsdien is de Raad niet enthousiast. In de regie van de nieuwe artistieke leider kwamen tot stand Oidipous, een traditionalistische, introverte en voor het overige weinig uitgesproken voorstelling, en Lysistrata, dat daarentegen zeer uitbundig, maar ook grof was. In het beleidsplan wordt een aantal voorstellen beschreven die op zichzelf niet de indruk wekken dat de Branding artistiek meteen een eigen plaats gaat innemen. Het zijn integere, maar ook voorzichtige, soms zelfs wat plichtmatig ogende plannen. De verlangde aanzienlijke verhoging van het subsidiebudget verhult niet dat het beleidsplan in de kern, de artistieke ideeën, tekort schiet.

Dit neemt niet weg dat de Raad meent dat de huidige artistieke leider zich zou kunnen ontwikkelen tot een gedegen en belangwekkende jongerentheaterregisseur. Maar De Branding bevindt zich nu op een punt waarop het niet mogelijk is voldoende positieve verwachtingen over de toekomst uit te spreken.

Conclusie

De Raad oordeelt negatief over de aanvraag van De Branding.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>1,209</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,336</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,339</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>1,375</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>1,250</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Inleiding

De Brandstichting is gegroepeerd rond Cees Brandt. Hij maakt al ruim tien jaar theater voor kleuters. Het accent van zijn werk is in de loop der jaren verlegd van dans naar tekst. De Brandstichting krijgt momenteel subsidie van de gemeente Amsterdam, de provincie Noord-Holland en het Fonds voor de Podiumkunsten. De Brandstichting wil de komende tijd de eigen theatertaal verder ontwikkelen.

Beoordeling

Cees Brandt maakt al een aantal jaren bijzondere voorstellingen voor de allerjongste leeftijdsgroep die het theater in kan. Hij heeft een bijzondere voeling met die leeftijdsgroep. Deze voorstellingen kunnen tot nu toe zichzelf bedruipen. Daarom hoeft de Brandstichting niet in aanmerking te komen voor subsidie, ondanks alle waardering.

Tussendoor maakte Cees Brandt andersoortige voorstellingen voor andersoortige publieksgroepen, in een enkel geval in de vorm van een co-productie. Ook deze komen in het beleidsplan ter sprake. Hij deed dit tot nu toe echter niet zo frequent en systematisch dat er sprake is van een constante lijn. Daarom komen ook deze activiteiten niet in aanmerking voor structurele subsidie. Deze andersoortige, soms grootschaliger activiteiten kunnen zonnodig tot stand gebracht worden via co-producties of via aanvullende voorzieningen van de reguliere instellingen voor incidentele projecten.

Conclusie

De Raad oordeelt positief over de activiteiten van Cees Brandt, maar meent dat hij om niet in aanmerking komt voor structurele subsidie.

Financieel kader

Huidige exploitatie

Subsidie OCenW peiljaar 1994

Subsidie OCenW peiljaar 1995

Gewenste exploitatie 1997-2000 0,627

Gevraagd subsidie 1997-2000 0,291

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Inleiding

Burrrp! werd in 1985 opgericht en maakte een ontwikkeling door van theater waarbij het accent ligt op visualiteit en vormgeving naar theater waarbij taal, beeld en thema dicht bij elkaar liggen. Nostalgie is in de loop der jaren een belangrijke inspiratiebron geworden, volgens Burrrp!. Burrrp! wil in de toekomst groter gemonteerde lokatieprojecten en buitenproducties gaan produceren, waarbij muziek een belangrijke rol zal gaan spelen.

Beoordeling

Burrrp! heeft zich artistiek verder ontwikkeld in vergelijking met de vorige cultuurnotaperiode. De groep is goed op weg. Ze maken voorstellingen die goed toegankelijk zijn ook voor de allerkleinste. Toch meent de Raad dat het werk van de groep geen bijzondere aanvulling vormt op het bestaande dat al gesubsidieerd wordt. De groep schuwt de gemakkelijke weg niet en de Raad heeft niet de indruk dat uitsluitend ligt aan het feit dat men zijn hoofd boven water moet zien te houden zonder subsidie, althans zonder structurele subsidie. Het oeuvre van Burrrp! kenmerkt zich door een zekere voorspelbaarheid, die terug te vinden is in een zekere clichématigheid die uit het beleidsplan spreekt.

Dat de groep het tot nu toe zonder subsidie gered heeft is geen argument om haar die te onthouden, maar het feit dat de groep ervoor kiest om artistiek in de luwte te opereren geeft voor de Raad de doorslag om negatief te adviseren.

Conclusie

De groep Burrrp! is artistiek gegroeid, maar vormt niet een bijzondere aanvulling op het gesubsidieerde aanbod. De groep presteert verdienstelijk, maar vertegenwoordigt niet een bijzondere artistieke kwaliteit en draagt niet bij aan de diversiteit van het aanbod. Aangezien dit de belangrijkste criteria zijn voor subsidiëring, meent de Raad in dit geval negatief te moeten adviseren.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	0,332
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	0,673
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	0,383
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Inleiding

Theaterwerkplaats 't Fortuyn wil vanaf 1996 gaan functioneren als een internationaal georiënteerde werkplaats voor beginnende theatermakers, toneelschrijvers, vormgevers en acteurs die professionele werkervaring willen opdoen in het jeugdtheater. 't Fortuyn wil een brug slaan tussen het vakonderwijs en het circuit van jeugdtheatermakers. De werkplaats stelt zich ten doel: het laten maken van volwaardige jeugdtheaterproducties en zogenaamde 'theaterproeves' door beginnende theatermakers; het bieden van mogelijkheden aan beginnende acteurs; het voeren van de discussie over en vernieuwing van het jeugdtheater; het bereiken van nieuwe publieken en het doen van praktijkgericht onderzoek in samenwerking met de universiteit van Utrecht. Internationale ontwikkelingen op het gebied van jeugdtheater krijgen speciale aandacht

Beoordeling

De plannen van 't Fortuyn voorzien in een jeugdtheaterwerkplaats die tevens min of meer als een tweede-fase opleiding fungeert.

Tevens beoogt 't Fortuyn de facto de plaats op te vullen die de Paardenkathedraal waarschijnlijk achterlaat, nu zij met de komst van een nieuwe artistiek leider een andere richting inslaat.

Ondanks dat de beoogde artistiek leider over grote vakkennis en ruime ervaring op velerlei terrein beschikt, vindt de Raad de plannen zoals ze beschreven zijn onvoldragen.

De positie van de artistiek leider acht de Raad verder niet onomstreden.

In de praktijk, aan de hand van incidentele projecten, zal eerst moeten blijken hoe zo'n opzet werkt.

Conclusie

Om deze redenen adviseert de Raad negatief over meerjarige subsidie aan 't Fortuyn.

Financieel kader

Huidige exploitatie

Subsidie OCenW peiljaar 1994

Subsidie OCenW peiljaar 1995

Gewenste exploitatie 1997-2000 0,372

Gevraagd subsidie 1997-2000 0,223

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Inleiding

De artistieke koers lag volgens Citadel de afgelopen drie jaar in het kiezen van grote thema's. Dat wil het gezelschap de komende tijd niet veranderen. Het aanbieden van veel verschillende vormen en stijl blijft een belangrijk uitgangspunt. Daarnaast wil de groep in de toekomst meer aandacht besteden aan beginnende theatermakers. Het werkterrein van de Citadel beslaat scholen of locaties in het noorden van het land.

Beoordeling

De Citadel vervult op voorbeeldige wijze de rol van regionaal jeugdtheatergezelschap. Rob Bakker is een zeer consciëntieus regisseur. Het gezelschap trekt ook goed jeugdtheaterschrijvers aan. De lokatievoorstellingen zijn wonderschoon. Het gezelschap heeft ook een bijzonder goed gevoel voor de belevingswereld van de jongste kinderen. Het gezelschap richt zich uitdrukkelijk op scholen.

Het is jammer dat het gezelschap moeite heeft acteurs aan zich te binden. Op dit punt blijft de kwaliteit relatief wel eens achter.

Het gezelschap vraagt een verhoging van de subsidie onder meer om een jeugdtheater-werkplaatslaboratorium te kunnen opzetten.

Op dit punt zou overleg gevoerd moeten worden met de provinciale en regionale bestuurs-partners, maar een zekere verhoging van de rijkssubsidie zou de investering waard zijn.

Conclusie

De Citadel vervult zijn functie als jeugdtheatergezelschap op voorbeeldige wijze. De plaats van vestiging blijkt voor sommige acteurs te ver weg te liggen. Daarnaast zijn de mogelijkheden om meer inkomsten te verwerven relatief beperkt, doordat de groep veel op scholen optreedt.

Om deze redenen is het aan te bevelen de subsidie licht te verhogen. Hieruit zou tevens een jeugdtheaterwerkplaats opgezet kunnen worden, waarvoor de lokale overheden zich dan echter ook verantwoordelijk zouden moeten voelen.

Financieel kader

Huidige exploitatie	0,708
Subsidie OCenW peiljaar 1994	0,315
Subsidie OCenW peiljaar 1995	0,318
Gewenste exploitatie 1997-2000	1,029
Gevraagd subsidie 1997-2000	0,400

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)

Inleiding

De ZON maakt theater voor jongeren. Het gezelschap heeft sinds 1989 vijf producties uitgebracht, waarin muziek en het vertellende element vaak een belangrijke rol speelt. In de toekomst wil de ZON graag uitgroeien tot een vast gezelschap.

Beoordeling

De Zon heeft enkele voorstellingen uitgebracht die indruk maakten op het jonge publiek: Bernice, de Blauwe Amazone. De groep bestaat nu zes jaar. Toch heeft zij zich nog niet met voldoende producties geprofileerd om voor meerjarige subsidie in aanmerking te komen. De Raad betwijfeld of de groep de capaciteiten in huis heeft om de plannen die in het beleidsplan genoemd worden te verwerklijken.

Conclusie

De Raad adviseert negatief over de Zon.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,194</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,555</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,369</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Delta

⊕

- interculturaliteit
- artistieke prestaties

Inleiding

Delta is een collectief waarbinnen theatermakers van Molukse en Nederlandse afkomst samenwerken aan het ontwikkelen van theaterproducties voor de jeugd, jongeren en volwassenen. Uitgangspunt is het spanningsveld tussen westerse en oosterse kunstuitingen. Sinds 1987 ontvangt Delta subsidie van de Gemeente Amsterdam en ad hoc subsidie van het Fonds voor de Podiumkunsten.

Beoordeling

Delta maakt jeugdtheater en volwassenentheater. Het gaat uit van het Molukse erfgoed, maar noemt zich ook een algemeen intercultureel gezelschap. Het gezelschap bestaat al lang en onderscheidt zich ook al langere tijd door bijzondere producties. Op die gronden is de subsidieaanvraag gerechtvaardigd. Het gezelschap werkt incidenteel met amateurs, maar de professionele artistieke kern is hecht.

De stijl is als een interessante vorm van magisch-realisme te omschrijven, met bijzondere aandacht voor de taal en voor taalculturen.

Ook los van het beleidsstreven interculturele kunstuitingen te versterken verdient Delta artistiek waardering.

De Raad heeft kritische kanttekeningen bij de begroting. Zo lijkt voor het jaarlijks spelen van 70 uitvoeringen van een voorstelling niet een afzonderlijke voltijd-zakelijk leider nodig.

Voor de subsidie aan de nieuwe kleinere theaterensembles Bonheur, Delta, de Regentes, Made in da shade en Mug met de gouden tand adviseert de Raad als richtlijn hetzelfde bedrag als de subsidie die tot nu toe aan aan vergelijkbare ensembles als Firma Rieks Swarte en Alex d'Electrique wordt toegekend, om en nabij de 0,3 miljoen. Het is gebaseerd op de produktiewijze van kleine ensembles rond één centrale maker. Zij maken met rijksgeld ofwel jaarlijks één grote produktie ofwel meer kleine produkties. Verder krijgen ze soms ook steun van andere instanties of maken ze als ensemble of op individuele basis co-produkties met anderen.

Conclusie

De Raad adviseert positief over een bescheiden meerjarige projectsubsidie aan Delta ter grootte van de subsidie aan kleine zelfstandige ensembles, zoals aangegeven in de inleiding.

Financieel kader

Huidige exploitatie

Subsidie OCenW peiljaar 1994

Subsidie OCenW peiljaar 1995

Gewenste exploitatie 1997-2000 0,972

Gevraagd subsidie 1997-2000 0,754

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Inleiding

Jeugdtheater Hofplein wil een eigen jeugdtheatergezelschap oprichten dat zich kan richten op producties voor middelgrote zalen. Binnen dit jeugdtheatergezelschap wil Jeugdtheater Hofplein regie- en schrijversprojecten gaan ontwikkelen. Naast het spelen in scholen, buurthuizen en theaters zal er ook toneel gemaakt worden waarin de doelgroep zelf zal spelen naast ervaren acteurs. In september 1996 begint Jeugdtheater Hofplein met een voorbereidend seizoen van het jeugdtheatergezelschap.

Beoordeling

Het Hofpleintheater maakt al jaren theater met jongeren.

Het nu voorliggende behelst een professioneel jeugdtheatergezelschap, dat moet gaan optreden voor jongeren. In deze hoedanigheid heeft het Hofpleintheater echter nog geen staaltje van zijn kunnen laten zien. De uitgangspunten voor de ene en de andere soort organisatie verschillen te veel van elkaar om op grond hiervan vertrouwen uit te kunnen spreken in de toekomst van het jeugdtheatergezelschap. De constructie binnen de artistieke leiding wekt bovendien bedenkingen. De Raad betwijfelt of de twee beoogde artistiek verantwoordelijken niet in elkaars weg zullen gaan staan. De verantwoordelijkheid is verdeeld via een onheldere constructie.

Een afwachtende houding is op zijn plaats. De komende jaren zal moeten blijken of de leiding van de jongerenprojecten ook capaciteiten heeft op het gebied van een jeugdtheatergezelschap en of de constructie met de twee artistiek leiders werkt. Om dit in gang te zetten is het gezelschap aangewezen op incidentele middelen.

Conclusie

Het nieuwe gezelschap heeft zich als zodanig nog niet bewezen. De Raad heeft twijfels bij de samenwerkingsmogelijkheden tussen de twee de facto artistieke leiders. Deze instelling moet zijn bestaansrecht eerst bewijzen aan de hand van incidentele producties.

Financieel kader

Huidige exploitatie

Subsidie OCenW peiljaar 1994

Subsidie OCenW peiljaar 1995

Gewenste exploitatie 1997-2000 0,791

Gevraagd subsidie 1997-2000 0,636

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW

en in miljoenen guldens)

Inleiding

Huis aan de Amstel wordt al meerjarig van Rijkswege gesubsidieerd. Huis aan de Amstel zegt veel van de plannen uit het vorige kunstenplan te hebben gerealiseerd: het ontwikkelen van een eigen artistiek handschrift, internationale activiteiten en samenwerking met theater-makers uit het volwassenentheater. Na ontwikkeling in de breedte is volgens Huis aan de Amstel de tijd aangebroken voor verdieping. Deze moet leiden tot vastere verbintenissen. De eerste stappen in de richting van een ensemble zijn al gezet, er is een eigen pand gekomen en samenwerking met andere kunst disciplines zal een vervolg krijgen. Ook de ontwikkeling van een nieuw repertoire en het maken van meer grote zaal producties voor het jeugdtheater staan op het programma.

Beoordeling

Artistiek bevindt het Huis aan de Amstel zich in de voorste gelederen. Voor kinderen is het gebodene beslist hoog gegrepen. Bij stukken als Eternity dient men zich ernstig af te vragen wat hiervan overkomt bij de eigenlijke doelgroep, ook al dienen volwassenen te beseffen dat kinderen mogelijk andere zaken oppikken dan de logische verhaallijn en de letterlijke tekst. Het Huis aan de Amstel maakt allereerst kunst, met het oog op kinderen. Ondanks bezwaren vindt de Raad dit een belangrijk uitgangspunt. En binnen het totale, zo verscheiden jeugdtheater behoort deze aanpak ook een belangrijke plaats te hebben.

Het Huis aan de Amstel wil nu een budgetvermeerdering ten behoeve van een nieuw onderkomen, ensemble-uitbreiding en bijzondere projecten. Wat het eerste betreft: dat zou bekostigd moeten worden door de gemeente Amsterdam.

Wat het tweede betreft: het beoogde ensemble is evenwichtig van samenstelling. De vorming van een ensemble kan in dit geval de produktiekwaliteit mogelijk nog hoger maken. Het hek zou echter van de dam zijn als vervolgens alle jeugdtheatergezelschappen naar een vast ensemble gaan streven. Op die grond acht de Raad het wenselijk alleen bij wijze van uitzondering en als experiment tegemoet te komen in een zekere verhoging van de subsidie.

Het gezelschap kan tenslotte zelf uitmaken of het de verhoging ook wil benutten voor bijzondere projecten. Deze kunnen gerealiseerd worden via budgetfinanciering en aanvullende middelen uit speciale hiertoe bestemde budgetten, zoals die van het Fonds voor de Podiumkunsten.

Het Huis aan de Amstel wil een educatief medewerker aantrekken, naar eigen zeggen als compensatie voor het feit dat de plaatselijke bemiddelende instanties niet naar behoren functioneren.

De Raad pleit ervoor deze problematiek structureel aan te pakken, omdat meer jeugdtheatergezelschappen hier mee te maken hebben.

Daarvoor is een uitbreiding van 3 à 4 personeelsplaatsen wenselijk, 0,2 miljoen gulden, in de hoop dat ook Amsterdam zal bijspringen.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>1,183</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,735</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,742</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>2,055</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>1,168</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Inleiding

Josee Hussaarts en Suzanne van Lohuizen werken sinds 1993 samen onder de naam Hussaarts en van Lohuizen. Hussaarts en van Lohuizen wil per jaar één voorstelling uitbrengen. De komende jaren wil Hussaarts en van Lohuizen continuïteit op bouwen en de aanzet tot een gezelschap verder te ontwikkelen

Beoordeling

De voorstelling 'Heb jij mijn kleine jongen gezien?' was een aangrijpende, en uitstekend verzorgde voorstelling.

Suzanne van Lohuizen is één van de belangrijkste jeugdtheaterauteurs van het land.

Het plan steunt sterk op de twee naamgevers. Naast de ene succesvolle voorstelling hebben ze niet heel veel samengewerkt. Andere produkties van de laatste tijd waren wisselvallig. Wel is het goed dat twee theatermakers zo uitdrukkelijk voor elkaar willen kiezen. En het is goed als Suzanne van Lohuizen zoveel mogelijk gelegenheid krijgt eigen stukken te ontwikkelen.

Hussaarts & Van Lohuizen beogen zich in Almere te vestigen. Uit het oogpunt van spreiding is dit goed, alleen is het voor de Raad nog niet duidelijk welke specifieke functie zij in de wijde omtrek van Almere zouden bekleden. Almere zelf heeft steeds meer het karakter van een grote stad gekregen, maar de Raad constateert dat een speciale band tussen de makers en bijvoorbeeld de Veluwezoom niet waarschijnlijk lijkt.

Conclusie

Hussaarts & Van Lohuizen vormen een interessante combinatie. Maar op het ogenblik hebben ze nog niet voldoende samengewerkt en hebben ze zich ook afzonderlijk niet voldoende ontwikkeld om een vierjarige projectsubsidie te rechtvaardigen.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	0,163
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	0,377
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	0,285
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Inleiding

Kalebas, voorheen Pruij Theater, is de organisatie van Wijnand Stomp. Hij richt zich op het vertellen van verhalen en wil de vertelkunst in Nederland helpen zich verder te ontwikkelen. In de komende kunstenplan-periode beoogt Wijnand Stomp zes producties per seizoen te maken voor het publiek van 4 tot 12 jaar. Onderwerp zijn verhalen uit verschillende culturen.

Beoordeling

Acteur Wijnand Stomp maakt vertelvoorstellingen voor kinderen waarin hij als solist optreedt of samen met een musicus. Hij heeft zich in de afgelopen jaren ontwikkeld tot een sterke theaterpersoonlijkheid. Telkens verruimt hij zijn horizon. Het is vitaal theater dat aantrekkelijk is voor kleine kinderen.

Het interculturele element speelt een rol in Wijnand Stomps werk. Niet alleen is hij allochtoon theatermaker en verwerkt hij diverse culturele achtergronden artistiek in zijn voorstellingen, ook richt hij zich op een cultureel verscheiden publiek en vormt zo voor verschillende jonge kinderen een eerste confrontatie met niet-westerse culturen.

De Raad adviseert het gevraagde bedrag toe te kennen en het naar boven af te ronden tot 150.000 gulden, om de initiatiefnemers enige speelruimte voor de toekomst te kunnen geven.

Conclusie

Hoewel het subsidiëren van een solokunstenaar risico's inhoudt, met name vanwege de vraag of die ene persoon het allemaal wel kan bolwerken, meent de Raad dat Kalebas toe is aan meerjarige subsidie, ten bedrage van het gevraagde, naar boven afgerond.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,254</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,456</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,132</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Inleiding

Maccus zegt met haar voorstellingen vragen te willen stellen, verwondering te willen wekken en te verontrusten. Taal en live-muziek zijn daarbij belangrijke ingrediënten. Maccus is een klein gezelschap en wil dat ook blijven. In de toekomst wil Maccus graag een aantal nieuwe projecten realiseren namelijk: vertelvoorstellingen in de klas, één keer per twee jaar een grote-zaal productie, jonge regisseurs in industriële monumenten en oudere acteurs en actrices die verhalen voorlezen in het theater.

Beoordeling

Maccus heeft de afgelopen jaren in problemen verkeerd. Normaal zou de overgang naar een nieuwe cultuurnotaperiode misschien een moment geweest zijn om te overwegen de rijkssubsidie te beëindigen, maar hier is dat niet aan de hand. De nieuw aangetrokken artistiek leider Jos van Kan heeft bij allerlei gezelschappen bewezen over het talent te beschikken om voorstellingen onder uiteenlopende omstandigheden tot een goed einde te brengen. Hij werkte de afgelopen jaren geregeld bij jeugdtheatergezelschappen. Daarnaast heeft hij zich ook in het repertoiretheater gemanifesteerd, onder meer in Duitsland. Het beleidsplan van Maccus wekt vertrouwen en maakt nieuwsgierig. Er spreekt een helder idee uit over jeugdtheater en een overtuigende visie op mogelijkheden met het jeugdtheater nieuwe wegen te verkennen en nieuwe publieksgroepen te binden. Voor de plannen met grote zaal-voorstellingen, die erop papier interessant uitzien, geldt, ondanks de ervaring die Jos van Kan hiermee al heeft opgedaan, dat deze op incidentele basis zouden moeten worden gedaan, om te bezien of het voor het jeugdtheater een meerwaarde oplevert. Maccus is zeer actief in de regio rond de standplaats, maar treedt bovendien veelvuldig op in plaatsen in de wijdere omgeving.

Conclusie

Maccus heeft een nieuwe toekomst voor zich met de komst van Jos van Kan. De Raad ziet de toekomst van Maccus met vertrouwen tegemoet en adviseert de subsidie te continueren

---

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,910</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,332</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,335</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>1,065</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,394</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Inleiding

Teatro Munganga bestaat sinds 1986 en wil de multiculturele Braziliaanse cultuur aan een breed Nederlands publiek voorstellen. Het gezelschap beoogt dit te doen met behulp van een stijl waarin veel aandacht wordt besteed aan beeldende elementen. In de toekomst wil Munganga het eigen werk verbreden door intensievere samenwerking met nieuwe Nederlandse en Braziliaanse theatermakers. Ook wil Munganga het publieksbereik vergroten door, naast de leeftijdsgroep 6/8 jaar, toneel te gaan maken voor kleuters en pubers.

Beoordeling

Munganga maakt al enige jaren speels en vitaal theater, met een culturele achtergrond die aan het palet van het Nederlandse theater een eigen kleur toevoegt.

Het is allochtoon theater, maar het heeft niets te maken met 'moederland'-cultuur, zoals in de adviesaanvraag omschreven. Wat dit betreft staat bij het functioneren van Munganga de confrontatie met andere culturen uit de wereld op de voorgrond, de mondialisering in de bewustwording. De Raad hecht hier minstens even sterk aan als aan de moederland-cultuur gedachte.

Munganga voert bovendien aan dat het gezelschap afstamt van de Braziliaanse cultuur, die op zichzelf multicultureel van aard is. Nederland kan daarvan leren, zo luidt de redenering. Deze gedachtengang klinkt plausibel.

Vooraf de eerste voorstellingen onderscheidden zich door een bijzondere energie. Het kleurrijke en de verbeelding zijn sindsdien gebleven. De stijl is echter veiliger geworden.

Munganga heeft een vaste kern van spelers, die niet allemaal evenzeer uitmunten. Daarom is het goed dat het gezelschap theatermakers van buiten bij de werkzaamheden producties wil betrekken. Dit kan verrijkend werken. De Raad vindt Munganga een interessante groep, met enige kanttekeningen. Indien subsidie haalbaar is, denkt de Raad aan een bedrag dat de meeste onafhankelijke ensembles krijgen.

Conclusie

De Raad vindt Munganga interessant, maar nog niet zo uitgesproken functioneren dat meerjarige subsidie zonder meer gerechtvaardigd is. Daarom adviseert de Raad positief met tweede prioriteit.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,345</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,609</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,425</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Muztheater

±

jongerenbeleid

Inleiding

Onder leiding van de artistiek leiders, Allan Zipson en Theo Frans, heeft het Muz-theater voorstellingen gemaakt die een appèl deden op de fantasie en voorstellingen die meer maatschappij-kritisch geëngageerd waren. In de toekomst wil het Muz-theater meer 'lichtvoetiger' produkties maken. Om dit te bereiken wil Muz-theater gebruik gaan maken van klassenprojecten, uitwisseling tussen verschillende kunstdisciplines, uitwisseling tussen acteurs uit het jongeren- en volwassenentheater, workshops en het ontwikkelen van nieuw Nederlands repertoire.

Beoordeling

Het Muztheater maakt aantrekkelijke voorstelling voor een divers publiek. In tamelijk korte tijd heeft het een eigen stijl opgeleverd. Het accent ligt sterk bij het jongerentheater. De rockopera die voor deze doelgroep werd gemaakt was buitengewoon geslaagd. Één van de principes is dat voorstellingen verder kunnen evolueren gedurende de uitvoeringsreeks.

De relatie met de Amsterdamse toneelschool is ook interessant, met het oogmerk aankomende acteurs tijdens hun opleiding vertrouwd te maken met beginselen van het jeugdtheater.

De plannen om met Willibrord Keesen en Paul Pourveur verder te werken aan jongerentheater zijn belangwekkend. Ook uit deze ideeën blijkt hoe consciëntieus het Muztheater zijn taak opvat.

Conclusie

Het Muztheater ontwikkelt zich op voorbeeldige wijze tot jeugd- en jongerentheatergezelschap. De Raad meent dat de subsidie gehandhaafd moet worden en misschien zelfs licht verhoogd, met het oog op de veelbelovende plannen voor jongerenvoorstellingen.

Financieel kader

Huidige exploitatie	0,912
Subsidie OCenW peiljaar 1994	0,336
Subsidie OCenW peiljaar 1995	0,339
Gewenste exploitatie 1997-2000	1,344
Gevraagd subsidie 1997-2000	0,423

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)

Inleiding

O'Mamarée is sinds 1992 actief in het jeugdtheater. De groep zegt te spelen voor een breed publiek en op heel uiteenlopende plekken. Het concept van O'Mamarée houdt in: het presenteren van andere culturen door geïmproviseerd spel en met levende muziek. Tot nu toe kreeg het gezelschap enkele malen ad hoc subsidie van de gemeente Amsterdam, de provincie Noord-Holland en het Ministerie en bijdragen van het Prins Bernard Fonds en het Anjerfonds.

Beoordeling

O'Mamaree maakt spontane, vitale, verbeeldingsrijke voorstellingen die bij jonge kinderen aanspreken. Het uitgangspunt daarbij zijn de ervaringen die een tweetal Nederlanders in andere culturen opdoen. Daarmee maken zij een voorstelling. Acts, sketches en muzieknummers vormen de ingrediënten. Het geheel werkt aanstekelijk, maar diepte krijgt het niet. De brutaliteit is weliswaar te waarderen, maar de bezinning schemert niet door.

Conclusie

Ondanks alle waardering vindt de raad, ook in vergelijking met de vele andere interessante aanvragers, O'Mamaree niet een instelling die voor vierjarige subsidie in aanmerking komt.

Financieel kader

Huidige exploitatie

Subsidie OCenW peiljaar 1994

Subsidie OCenW peiljaar 1995

Gewenste exploitatie 1997-2000 0,460

Gevraagd subsidie 1997-2000 0,335

(alle gegevens volgens opgave

Ministerie van OCenW

en in miljoenen guldens)

---

bijzondere band met
publiek in regio

Inleiding

Rosa Sonnevank wordt sinds 1993 meerjarige gesubsidieerd. De afgelopen vier jaar was het belangrijkste artistieke uitgangspunt volgens Rosa Sonnevank het fysiek vormgeven van existentiële emoties, zodanig dat je deze kunt delen met het publiek. De komende jaren wil het gezelschap deze speelstijl voortzetten, maar daarnaast wil Rosa Sonnevank het accent gaan leggen op theater waarin de vraag centraal staat hoe je moet omgaan met de huidige wereld. Rosa Sonnevank vindt dat de eigen werkwijze en speelstijl en de artistieke ontwikkeling van de groep samenwerking met spelers op langere termijn noodzakelijk maken. Een klein vast ensemble wordt daartoe een voorwaarde geacht.

Beoordeling

Een aantal onderbrekingen in de continuïteit vanwege personele en organisatorische problemen verhinderen niet dat het gezelschap een vitale indruk blijft maken.

Flora Verbruggen is de spil.

De voorstellingen laten een stijlontwikkeling zien met een vergeestelijkte invalshoek, die praktisch ook goed uitpakt en tot een eigen karakter leidt. Commedia dell'arte-elementen en mystieke elementen worden binnen het repertoire verenigd.

Er is een nieuwe zakelijke leiding, die vermoedelijk voor een solide organisatorische basis zal zorg dragen.

Het gezelschap heeft een nieuw onderkomen. Ook dat straalt elan uit.

Rosa Sonnevank concentreert zich op Enschede en omstreken en slaagt erin lokaal een bijzondere band met het publiek te onderhouden. In het beleidsplannen staan plannen gericht op versterking van banden met potentieel publiek, zoals plannen met de Enschedese muziekschool. Deze maken een doorwrochte indruk.

Rosa Sonnevank heeft dus een bijzondere functie voor de regio

Conclusie

De Raad oordeelt de subsidie op het huidige niveau te handhaven.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,921</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,322</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,326</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>1,202</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,400</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Inleiding

Sirkel stelt zich ten doel: het maken van beeldend objecttheater, waarin klassieke oerthema's een appèl doen op de betrokkenheid van kinderen, jongeren en volwassenen. Artistiek leidster is Anandi Teeuw. Er wordt gespeeld in theaters, scholen en op locatie. Sirkel heeft een eigen theater en organiseert samen met de schouwburg in Sittard jaarlijks het internationale jeugdtheaterfestival 'De opening'. De komende periode wil de groep het zogenaamde blokkenproject verder ontwikkelen en vier producties per jaar maken.

Beoordeling

Sirkel werkt al lange tijd volgens een bekend stramien. In de voorstellingen verraadt zich tot nu toe meestal de signatuur van Frans Malschaert. Hij is een consciëntieus en gedreven theatermaker. De voorstellingen waren wisselend van niveau, maar dankzij hem is er toch sprake van een constante artistieke lijn. De voorstellingen waarin Anandi Teeuw de hand heeft zijn aanzienlijk wisselvalliger.

In de nu voorliggende plannen tredt Frans Malschaert verder naar de achtergrond en moet Anandi Teeuw de drijvende kracht worden.

De Raad betwijfelt of zij genoeg artistieke draagkracht heeft om meerjarig de spil de kunnen zijn.

In het plan wordt ook het streven genoemd om jonge theatermakers aan te trekken. Dit krijgt echter nog maar net gestalte in de werkplaats Het Zuidpunt. De artistieke begeleiding lijkt daar echter niet erg effectief te zijn. Deze activiteiten bestaan nog te kortstondig om er meerjarige subsidie aan te kunnen verbinden.

De voorstellen voor samenwerken met andere zuidelijke theatergroepen als Het Vervolg, Kruis van Bourgondië en Het Zuidelijk Toneel verkeren in een nog wel erg pril stadium.

Conclusie

De tot nu toe functionerende artistiek leider van Sirkel had een groot aandeel in het artistieke gezicht van de groep. Nu hij plaats inruimt voor iemand die tot nu toe minder artistieke kwaliteit en continuïteit liet zien, vindt de Raad het niet verantwoord de meerjarige subsidie voor te zetten.

De Raad oordeelt zonder meer negatief, maar binnen het krappe totale budget zou zelfs geen plaats zijn voor het voordeel van de twijfel.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,870</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,214</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,212</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>1,418</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,400</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Inleiding

Het werk van Hans van den Boom was de afgelopen jaren de rode draad binnen Stella en dat zal ook de komende cultuurnotaperiode zo blijven. Zijn producties worden gespeeld in theaters en op scholen in binnen- en buitenland. Het uitgangspunt is volgens Stella het onderzoek naar de synthese tussen taal, beeld en muziek. De laatste jaren ontstaat er geleidelijk aan een vaste kern rondom Stella. Stella brengt schoolvoorstellingen en vrije voorstellingen voornamelijk voor jongeren.

Beoordeling

Aan de toon van het plan van Stella is te merken hoezeer het jeugdtheater is geëmancipeerd. De tekst blaakt van zelfvertrouwen, op het zelfgenoegzame af. In het geval van Stella is deze attitude overigens niet misplaatst, want het gezelschap heeft een prachtige cultuurnotaperiode om op terug te kijken.

Het plan bestaat gedeeltelijk uit allerlei citaten, die het wat eclectisch maken.

Toch spreekt uit de eigen teksten een goed idee over wat jeugdtheater is.

Binnen Stella zijn twee hoofdstromingen vertegenwoordigd, theater voor jeugd vanaf de kinderleeftijd en jongerentheater. Het eerste functioneert al langere tijd op uitstekende wijze. Het laatste is in de loop van het de cultuurnotaperiode opgekomen door de komst van regisseuse Alize Zandwijk naar de groep. Dat heeft onder meer een aangrijpende adaptatie van Hugo Claus' Suiker opgeleverd, een soort theater dat ongetwijfeld helpt voor jongeren de drempel naar theater en ook literatuur lager te maken.

Op grond van deze verrichtingen is continuering van de subsidie zonder meer op haar plaats.

De Raad is ook geïnteresseerd in toekomstige plannen met theatermakers van elders, zoals Herwig de Weerd en Johan de Hollander, die in het plan genoemd worden.

Conclusie

De Raad adviseert de subsidie op het huidige niveau te continueren.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>1,497</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,417</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,421</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>1,423</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,421</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

---

regionale functie

Inleiding

Teneeter wordt sinds 1993 meerjarig gesubsidieerd door het Ministerie van OC&W. Het gezelschap werkte aanvankelijk uitsluitend binnen de kaders van de kunstzinnige vorming. De inhoud werd sterk bepaald door de pedagogie en het onderwijs was haar werkterrein. In de loop der jaren heeft de pedagogische invalshoek plaatsgemaakt voor een artistieke invalshoek.

Beoordeling

Teneeter durft artistiek grote risico's aan en brengt het er vrijwel altijd goed van af. Met name de samenwerkingsproducties met Bernard van Beurden, Rob de Graaf en Dirk Opstaele en het opzoeken van de grote zaal verliepen succesvol. En als een experiment niet helemaal slaagt is er ruimte voor kritiek. Teneeter heeft een geïnspireerde vaste kern. Het voornemend om veel bestaand repertoire te spelen spreekt de Raad aan.

Teneeter vraagt voor bepaalde grootschalige producties extra meerjarig geld aan. De Raad is van mening dat voor dergelijke producties middelen op incidentele basis geworven moeten worden, bijvoorbeeld via het Fonds voor de Podiumkunsten.

Teneeter concentreert zich op Nijmegen en omstreken en slaagt erin lokaal een bijzondere band met het publiek te onderhouden. Teneeter heeft dus een bijzondere functie voor de regio.

Conclusie

De meerjarige subsidie aan Teneeter heeft haar nut bewezen en de plannen geven aanleiding tot de aanbeveling de subsidie te continueren.

Financieel kader

Huidige exploitatie	1,251
Subsidie OCenW peiljaar 1994	0,368
Subsidie OCenW peiljaar 1995	0,374
Gewenste exploitatie 1997-2000	1,470
Gevraagd subsidie 1997-2000	0,504

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)

Inleiding

Wederzijds wordt sinds 1993 van Rijkswege meerjarig gesubsidieerd. Wederzijds wil de komende jaren een eigentijds 'vormingstheater' ontwikkelen waarin de vormexperimenten uit de jaren tachtig zullen worden voortgezet. De produkties kunnen onderling een totaal verschillende inhoud, vorm of signatuur hebben.

Beoordeling

Het beleidsplan is niet zonder enige hoogdravendheid geschreven. Er spreekt een sterke betrokkenheid bij de wereld uit, die op papier pretentius kan klinken, maar in de voorstellingen van Wederzijds evenwel volledig waar gemaakt wordt. Ad de Bont is één van de bijzonderste en integerste theatermakers. Al jaren gaat hij door met een uitzonderlijke vitaliteit. Op de scholen en in de zalen vindt er ware communicatie plaats met het publiek.

In het beleidsplan wordt een duidelijk betoog afgestoken. Het staat het ensemble helder voor ogen waarom en voor wie het optreedt. Het stréven om in de eerste plaats op scholen te spelen krijgt voorbeeldig gestalte. Het percentage schoolvoorstellingen is 95%..

Wederzijds heeft het initiatief genomen voor een gezamenlijke overleg met verschillende jeugdtheatergroepen over kunstzinnige vorming, geheten Jeu de Poules. Waarschijnlijk is het een juist idee om met de jeugdtheatergezelschappen zelf over dit onderwerp rond de tafel te gaan zitten.

Conclusie

De resultaten uit het verleden rechtvaardigen verwachtingen voor de toekomst. De Raad adviseert de meerjarige subsidie aan Wederzijds voort te zetten.

Financieel kader

Huidige exploitatie	1,194
Subsidie OCenW peiljaar 1994	0,420
Subsidie OCenW peiljaar 1995	0,424
Gewenste exploitatie 1997-2000	1,340
Gevraagd subsidie 1997-2000	0,451

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)

Inleiding

Het Waterhuis is een nieuw jeugdtheatergezelschap dat zich richt op theater voor kinderen tussen 4 en 13 jaar. Het Waterhuis wil spelen in theaters en op scholen, waarbij de productie in wording als educatie zal moeten gaan gelden. Er zijn plannen voor internationale co-producties en voor zogenaamde Waterhuis TV, dit is lokale schooltelevisie.

Beoordeling

In het Waterhuis draait het om Roel Twijstra. In zijn nieuwe hoedanigheid als artistiek leider heeft hij nog niet een reeks producties kunnen laten zien waarop hij kan bogen.

Zijn eigen producties elders vertoonden een wisselvallige artistieke kwaliteit, met uitersten. Iets van diezelfde teneur verradt zich ook in het nu voorliggende plan. Het oogt degelijk, maar er spreekt ook voorspelbaarheid uit.

Hoewel de Randstad rijkelijk voorzien is van jeugdtheaterinstellingen en Maccus vlakbij vanuit Delft ook Rotterdam kan bestrijken, is er reden de hoop uit te spreken dat dit Rotterdamse initiatief in de toekomst levensvatbaar blijkt.

Conclusie

De Raad meent dat het Waterhuis nog te veel in de kinderschoenen staat om voor meerjarige subsidie in aanmerking te komen.

Financieel kader

Huidige exploitatie

Subsidie OCenW per jaar 1994

Subsidie OCenW per jaar 1995

Gewenste exploitatie 1997-2000 0,917

Gevraagd subsidie 1997-2000 0,312

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Inleiding

BEWTH maakt architectuurtheater, het gebouw is de hoofdpersoon in de voorstelling. Voorop staat dat de keuze voor de gebouwen bepaald is door hun architectonische kwaliteiten. BEWTH streeft ernaar verschillende bouwstijlen onder de aandacht te brengen. In samenwerking met de BRTN en ID-cultuur is er gewerkt aan de tot stand koming van een film over het gebouw van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek van Abel Cahen, die in Nederland en België zal worden uitgezonden. Ook is er onlangs een voorstelling in combinatie met een boek gemaakt.

Beoordeling

De aanvraag van BEWTH beweegt zich maar ten dele op het terrein van theater. Het werkterrein is vooral architectuur. De aanvraag is kwalitatief en inhoudelijk zeer mager. Zo wordt er in het plan niet gemotiveerd waarom men kiest voor betreffende gebouwen/locatie en biedt het geen inzicht in artistieke aspiraties. Ooit leerde BEWTH het publiek gebouwen zien. Dat principe wordt nog steeds gekoesterd.

De laatste voorstelling in de nieuwe vleugel van het rijksmuseum was weliswaar van grote schoonheid, maar BEWTH laat weinig meer zien dan de schoonheid van de betreffende locatie.

BEWTH zou zijn voorstellingen op projectbasis kunnen maken. Één relevante voorstelling per jaar is voldoende. Deze voorstelling kan op ad hoc-basis geproduceerd worden. Het is niet nodig er een permanent productieapparaat voor in stand te houden.

De aanvraag is ook voorgelegd aan de commissie Beeldende kunst, bouwkunst en vormgeving. Zij meent dat de kracht van BEWTH zou kunnen liggen in de integratie van mime en (monumentale) architectuur. De commissie voor Beeldende kunst, bouwkunst en vormgeving vindt dergelijke geïntegreerde benaderingen van belang, maar vindt in het beleidsplan van BEWTH onvoldoende aanknopingspunten voor meerjarige subsidie.

Conclusie

Bewth heeft bijgedragen aan de belangstelling voor de architectuur in Nederland. Toch voegt het gezelschap inmiddels nog maar weinig aan zijn eigen oeuvre toe op dit gebied. Er is geen sprake meer van ontwikkeling. Mede gezien de krapte in het budget concludeert de Raad dat voor meerjarige subsidie aan Bewth geen plaats meer is.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,691</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,637</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,643</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,958</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,828</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen gulden)</i>	

Carver

- artistieke
kwaliteit

Inleiding

Carver maakt één mime-productie per jaar voor vlakke vloer theaters en middelgrote zalen. Voor de komende periode heeft Carver een aantal plannen op het programma staan. Carver wil proberen het eigen werk bloot te stellen aan een schaalvergroting, dat wil zeggen meer voorstellingen voor de middelgrote zaal; de eigen werkwijze toetsen aan de inbreng van een schrijver en Carver wil onderzoeken in hoeverre de specifieke stijl van de eigen Carverproducties op basis van de uitgebreide media-ervaring van de leden overdraagbaar is naar televisie.

Beoordeling

Carver maakt alledaagsheid tot onderwerp van zijn voorstellingen, zonder zelf tot alledaagsheid te vervallen. Het zou heel gemakkelijk zijn om in de valkuil van hilariteit en platheid te vallen, maar Carver doet dat niet.

De tekst is onderdeel van een totaal, waarin binnen een bewust beperkt gekozen kader een wonderbaarlijke gevarieerde lichaamstaal tentoongespreid wordt.

De voorstellingen worden uiterst consciëntieus voorbereid en gecombineerd met de vindingrijkheid en de artistieke fijngevoeligheid van de makers levert dat een verfijnde produkt op. Nieuwe produkties zijn elke keer weer verfrissend. In zijn fijnzinnigheid is het werk zowel bescheiden als ambitieus, zowel realistisch als bevlogen.

Het oeuvre van Carver spreekt een relatief breed publiek aan.

Carver werkt heel lang aan een voorstelling en speelt die vervolgens een flink aantal malen, maar toch relatief kort. Die verhouding zou evenwichtiger kunnen zijn.

Uit het beleidsplan spreekt deze behoefte aan voortdurende artistieke bezinning ook. Carver haalt er geregeld nieuwe theatermakers bij. Wat dat aangaat zijn de plannen voor toekomstige artistieke samenwerkingsvormen met andere makers ook bijzonder belangwekkend.

In het geheel van het aanbod neemt deze instelling een geheel eigen plaats in.

Ook al gaat het om een relatief klein subsidiebedrag, in principe toereikend voor één middelgrote productie per jaar, de groep kan die functie het best vervullen dankzij meerjarige subsidiëring, met het oog op zakelijke continuïteit, artistieke ontwikkeling en bestending van de publieksopbouw. Daarom is continuering van de meerjarige subsidie op haar plaats.

Conclusie

Het fijnzinnige oeuvre van Carver vervult artistiek een geheel eigen functie, dat bovendien gewaardeerd wordt door een ruim publiek. Afgewogen tegenover het totale aanbod aan theater heeft het een specifieke plaats. Carver behoort tot de

groepen die tot grote prestaties komen dankzij de zekerheid van subsidie voor in principe één geheel volwaardig gefinancierde voorstelling per jaar.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,542</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,445</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,448</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,670</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,560</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Inleiding

De Daders/Jan Langedijk is met ingang van 1 januari 1993 opgenomen in het Kunstenplan 1993-1996. Gedurende deze cultuurnotaperiode is het gezelschap in staat gesteld elk jaar één voorstelling uit te brengen. De initiator en eindverantwoordelijke voor deze produkties is Jan Langedijk. In de loop der jaren heeft zijn werk zich ontwikkelt van vertelstructuur naar poëzie en muzikaliteit. In zijn toekomstig werk wil Jan Langedijk meer aandacht gaan besteden aan muziek en samenwerking met musici.

Beoordeling

De groep de Daders, geschaard rond Jan Langedijk, heeft een eigen, authentieke plek in het aanbod. Ze maken ogenschijnlijk introverte, serene voorstellingen. Deze hebben echter een zodanige verbeeldingskracht en roepen in zo sterke mate een eigen wereld op, dat een vorm van theater ontstaat die heel aantrekkelijk is voor breed publiek, zonder dat artistieke concessies worden gedaan. Een ander in het oog springend aspect van de voorstellingen is de professionaliteit.

Inmiddels heeft Langedijk een ensemble om zich heen verzameld die een belofte inhoudt voor de toekomst.

Artistiek is er sprake van een ontwikkeling. De groep is een voorbeeld van het gunstige effect dat een afzonderlijke meerjarige subsidie aan een bepaalde instelling, hoe klein ook, kan hebben.

Enige kanttekeningen plaatst de Raad bij het feit dat het gezelschap een relatief gering aantal voorstellingen per produktie speelt. Om het huidige subsidieniveau te blijven rechtvaardigen, moeten pogingen gedaan worden het aantal voorstellingen te verhogen.

Conclusie

De groep van Jan Langedijk verwerft zich geleidelijk steeds duidelijker een eigen plaats in het theateraanbod. De Raad adviseert subsidie aan de Daders te geven op hetzelfde niveau als nu, op voorwaarde dat het gezelschap zich inspent meer voorstellingen te geven.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,332</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,280</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,282</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,323</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,280</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

De Gebroeders Flint

±

Subs: 2

artistieke
resultaten +
publiek

Inleiding

De Gebroeders Flint willen hun artistieke beleid voor de komende jaren vooral richten op het ontwikkelen van Muziektheater met een toegankelijk karakter en een grote visuele zeggingskracht. Enerzijds zullen dit zaalproducties zijn, gebaseerd op literair materiaal. Anderzijds zullen dit buitenvoorstellingen zijn, geïnspireerd door gebeurtenissen en personages uit het dagelijkse leven, voor een groot publiek.

Beoordeling

De combinatie straattheater met toneel levert een eigen stijl op. De leiders van het gezelschap groeien onderhand uit tot theaterpersoonlijkheden. Bij de straattheateractiviteiten komt dat goed van pas.

Deze slaan aan bij een breed publiek.

In hun straatvoorstellingen formule kan echter gemakkelijk een zekere platheid en banaliteit sluipen. Hun literaire voorstellingen zijn soms juist aan de brave kant.

De muzikale afwerking van de voorstellingen staat op hoog niveau.

Gezien de artistieke resultaten en gezien de positie die het gezelschap heeft verworven, zijn ze een voorbeeld van het gunstige effect dat een afzonderlijke meerjarige subsidie aan een bepaalde instelling, hoe klein ook, kan hebben.

Conclusie

De Gebroeders Flint nemen een eigen plaats in het bestel. De resultaten van de eerste vier jaar meerjarige subsidie zijn zodanig dat deze voor de komende vier jaren gecontinueerd kan worden. De Raad adviseert de subsidie voort te zetten, op hetzelfde niveau.

Financieel kader

Huidige exploitatie	0,664
Subsidie OCenW peiljaar 1994	0,568
Subsidie OCenW peiljaar 1995	0,573
Gewenste exploitatie 1997-2000	1,015
Gevraagd subsidie 1997-2000	0,757

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)

Inleiding

Stichting de Generale is begin 1992 opgericht met het doel produkties te begeleiden van theatermakers uit verschillende disciplines met name toneel, dans en mime. De Generale wil een platform zijn van waaruit beginnende en ervaren theatermakers de kans krijgen zich te ontwikkelen. Het platform betreft produktie, zakelijke leiding en promotie. De stichting werkt o.a. voor de vaste groepen Ultramarijn (Gerard Pillen) en Troost (Wouter Steenbergen).

Beoordeling

Gerard Pillen

Gerard Pillen maakt theater voor heel jonge kinderen, vanaf twee jaar. Hij werkt op kleine schaal, met beperkte middelen. In de simpelheid is hij professioneel en goed, al is het resultaat soms ook erg braaf.

Het is bijzonder dat er theater is voor de allerkleinsten. Toch is het jammer dat de avontuurlijkheid gering is. De werking heeft te lijden van de routine.

Wouter Steenbergen

Wouter Steenbergen is een bijzondere persoonlijkheid. In veel produkties van anderen vormt hij een betrouwbare factor.

Zijn eigen produkties zijn interessant, maar nog niet voldragen genoeg om er een signatuur in te herkennen die gebaat zou zijn bij meerjarige subsidie.

Het plan is in zijn bescheidenheid niet ambitieus genoeg om de verwachting te rechtvaardigen dat hieruit een permanente structuur zou kunnen voortkomen.

Wouter Steenbergen is typisch een maker die aangewezen is op de projectbudgetten bij het Fonds voor de Podiumkunsten en de produktiehuizen.

De Generale

De Generale werpt zich op als een produktiehuis. Alleen is het geen produktiehuis volgens de opvattingen die de Raad erover heeft.

Het is meer een organisatie- en bemiddelingsbureau. Dat dient niet als zodanig gesubsidieerd te worden.

Conclusie

Op verschillende gronden komt géén der betrokken aanvragers in aanmerking voor meerjarige subsidie. Wouter Steenbergen heeft als zelfstandig theatermaker nog een te korte ontwikkeling achter de rug. Gerard Pillens oeuvre is te weinig ambitieus. De Generale is niet een produktiehuis in de zin die de Raad hanteert, maar een theaterbureau en komt als zodanig niet voor subsidie in aanmerking.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,123</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,872</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,784</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Inleiding

Afgelopen periode heeft Griftheater één productie per jaar gemaakt op locatie. Daarnaast waren er andere activiteiten zoals congressen, conferenties, lezingen en workshops in binnen- en buitenland. De laatste jaren heeft het Griftheater zich behalve op de ruimte als inspiratiebron, ook gericht op het werken met projecties, dia en film.

Beoordeling

Frits Vogels is de constante factor in het Griftheater. Al jaren bepaalt hij het gezicht.

Hij vertegenwoordigt een specifieke vorm van de mime pure, die onder zijn bezielende leiding nog steeds levend is.

De voorgenomen samenwerking met jongeren verloopt minder voorspoedig. Ondanks het vaandel waaronder zij werken, komen zij niet zelfstandig tot ontplooiing.

Het beleidsplan is niet erg overtuigend geschreven. Er spreekt weinig ambitie uit.

Dat neemt niet weg dat de Raad erop vertrouwt heeft dat de artistiek leider nog steeds genoeg inspiratie heeft om belangwekkende voorstellingen te maken.

Gezien de marginale positie die deze mimevorm nu echter inneemt en gezien het feit dat uit het plan weinig ambitie spreekt om nog weer eens geheel nieuwe wegen te bewandelen, adviseert de subsidie aan het Griftheater voort te zetten op het niveau van één productie per jaar.

Conclusie

Het Griftheater vertegenwoordigt een specifieke branche van de mime en heeft dankzij de artistiek leider een heel eigen plaats. Al maakt zij geen deel uit van de hoofdstroom, de mimevorm is in zichzelf volmaakt geworden en Frits Vogels blijft een belangrijke, constante artistieke factor in het theaterleven. De jonge makers in het gezelschap ontplooiën zich echter niet tot eigen gezichten.

Daarom adviseert de Raad het Griftheater te subsidiëren ten bedrage van één project per jaar, te centreren rond Frits Vogels.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,594</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,545</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,550</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,689</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,599</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Inleiding

Paul Clark wil in zijn theaterproducties een kunstzinnige visie met een wetenschappelijke visie verbinden met behulp van humor. Sinds 1993 wordt Paul Clark meerjarig gesubsidieerd.

Beoordeling

Vier jaar geleden adviseerde de Raad voor de kunst Paul Clark meerjarig te subsidiëren. De waardering voor zijn werk is gebleven. Paul Clark is een bijzondere performer. De inhoud van zijn voorstellingen is relevant, als het bijvoorbeeld gaat over vragen aangaande de moderne kunst. Hij heeft een eigen publiek. Maar de stijl is voorspelbaar geworden. Evolutie vindt er niet plaats.

Bovendien constateert de Raad dat Paul Clark goed kan werken op grond van zijn eigen inkomsten, waaronder ook veel buitenlandse revenuen. Het argument dat hij zijn voorstellingen langer zou kunnen voorbereiden als hij een gesubsidieerde basis had, is valide en er is reden aan te nemen dat het voor Paul Clark opgaat, maar voor dit doel kunnen ook incidentele subsidies dienen. Subsidie is bedoeld om zaken tot stand te brengen die anders niet tot stand komen. In het beleidsplan wordt niets voorgespiegeld dat niet zonder meerjarige subsidie tot stand zou kunnen komen.

Conclusie

Ondanks waardering voor het werk van Paul Clark, vindt de Raad het gezien de schaarste van middelen niet juist om meerjarige subsidie voor hem in te ruimen.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,169</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,335</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,199</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave v Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Karina Holla

Inleiding

Karina Holla heeft een eigen beeldtaal en fysieke stijl ontwikkeld, waarin zij in verschillende disciplines werkt: toneel, beeldende kunst, dans en muziek. Naast haar theaterproducties geeft Karina Holla veel workshops in binnen- en buitenland.

Beoordeling

Karina Holla is een bijzonder maker. Haar werk slaat binnen zekere grenzen aan bij een relatief ruim publiek.

In de eerste twee jaar van de nu aflopende cultuurnotaperiode leek haar artistieke progressie te gedijen bij meerjarige subsidie. De hoop dat vierjarige subsidie een meerwaarde zou opleveren leek gerechtvaardigd.

Maar vanaf zeker moment raakte haar werk naar de mening van de Raad artistiek in een neerwaartse lijn. Het leek eerder alsof de verplichtingen die uit een meerjarige structuur voortvloeien, met name een zekere 'productiedwang', een belasting vormden voor artistieke ontplooiing. In het zoeken naar verschillende samenwerkingsverbanden was eerder een soort paniekerigheid te ontdekken dan een weloverwogen artistieke lijn.

De samenwerking met artistieke partners stakte vaak, en dat gold niet alleen voor producties waarin op basis van gelijkwaardige inbreng met een partner werkte, maar ook voor voorstellingen waarover ze de leiding had. Voorstellingen als Solo/duo, Vuile zielen en Topors treatment staan echter in de ziel gegrift. In het kader van MAPA maakte ze ook bijzondere dingen in Oost-Europa.

De Raad meent dat het goed is Karina Holla te omtreffen moet worden van de verplichting met te hoge frequentie te produceren en daarbij min of meer een productiekern te leiden. Haar kwaliteiten nopen er echter wel toe haar de gelegenheid te geven elk jaar een voorstelling te maken, op een continue basis. Daarom adviseert de Raad de subsidie aan Karina Holla te continueren in de vorm van een bescheiden jaarlijkse projectsubsidie, via het Fonds voor de Podiumkunsten.

Ten behoeve van de instellingen die de Raad voor meerjarige subsidiëring bij het Fonds voor de Podiumkunsten voordraagt, wil de Raad een bedrag van een middelgrote productie meegeven, 0,25 miljoen. Instellingen mogen zelf uitmaken of ze de bedragen gebruiken voor verscheidene kleinere producties.

Conclusie

De subsidie aan Karina Holla van de afgelopen jaren voldeed maar ten dele en vormde soms eerder een belasting. Vanwege haar bijzondere capaciteiten meent de Raad dat de subsidie wel voort dient te worden gezet, zij het op een bescheiden niveau, via het Fonds voor de Podiumkunsten, voldoende om één voorstelling per jaar te maken.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,604</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,553</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,556</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,855</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,683</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Inleiding

Love & Orgasm is een samenwerkingsverband tussen Anneke Bonnema en Hans Peter Dahl. De groep wil staan voor een synthese van kunstvormen niet alleen binnen het theater, maar ook in de performance-kunst en de muziek. Love & Orgasm wil zich tonen op poppodia, theaters en galleries in binnen- en buitenland en wil per jaar één grote productie maken en minimaal één klein project ontwikkelen.

Beoordeling

Anneke Bonnema is een intelligent maker en binnen de mimewereld een uniek individu, maar haar werk vertoont te weinig stabiliteit. Ze is sterk afhankelijk van de samenwerking met de door haar uitgekozen medewerkers, maar het resultaat blijft vaak halverwege steken in een mystieke sfeer die theaterafl niet voldoet. Dit levert voorstellingen op die gesloten, op het autistische af zijn, of modieus en trendy. Er is in elk geval tot nu toe geen enkele feitelijke aanwijzing dat het haar zal lukken grote publieksgroepen te bereiken, zoals ze in het beleidsplan vermeldt.

De Raad twijfelt er niet aan dat Love & Orgasm in deze constellatie een aantal interessante voorstellingen zal weten te maken, maar het is de vraag of meerjarige subsidie daartoe zou bijdragen en niet eerder een belasting zou vormen vanwege de met meerjarige subsidie gepaard gaande 'produktiedwang'.

Conclusie

Het werk van deze makers is te wisselvallig om een meerjarige subsidie te rechtvaardigen. Bovendien zouden de vereisten die met meerjarige subsidie samengaan averechts kunnen werken. Love & Orgasm is een instelling die per idee, op projectbasis moet werken.

Financieel kader

Huidige exploitatie

Subsidie OCenW peiljaar 1994

Subsidie OCenW peiljaar 1995

Gewenste exploitatie 1997-2000 0,443

Gevraagd subsidie 1997-2000 0,372

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Inleiding

Made in da Shade ziet theater als een actief communicatiemiddel. De actualiteit speelt een belangrijke rol bij de projecten van de groep. De artistiek leiders zijn Marjorie Boston en Maarten van Hinte. In samenwerking met gastspelers en -regisseurs wil het gezelschap in de toekomst verder gaan met theater maken voor jongeren en allochtonen. Made in da Shade wil de komende jaren één of mogelijk twee produkties per jaar maken en daarnaast proberen bijzondere projecten te organiseren zoals bijvoorbeeld de Right about now avonden.

Beoordeling

Made in da Shade presenteert energiek intercultureel theater voor jongeren met een heel directe en concrete stijl. Booyaka! Booyaka! was een uitermate geslaagde voorstelling, uitgebracht onder auspiciën van de Paardenkathedraal. De hand van een externe regisseur, Helmert Woudenberg, was hierin sterk aanwezig. Maar toch toont deze voorstelling, tezamen met eerdere produkties, dat Made in da Shade over een groot autonoom artistiek potentieel bezit, met de vingers aan de pols van de tijd.

De plannen voor de komende jaren ogen goed.

Het is echter belangrijk om te proberen het initiatief voort te laten bestaan en het nu aangeboorde publiek te blijven bereiken.

De Raad overweegt dat meerjarige subsidie mede bedoeld is om jonge makers een kans te geven en een tijd lang ongestoord de rust te gunnen om hun plaats te vinden. Bovendien kent dit ensemble sterke individuele makers, die zich in het gezamenlijk werk aan elkaar optrekken. Het gevaar zou bestaan dat gezamenlijke bevruchtende werking zou ophouden bij gebrek aan bestendigingsmogelijkheden.

De vorm van de bescheiden subsidie voor één produktie per jaar is een uitgelezen vorm om deze groep de gelegenheid te geven zich te ontwikkelen.

De Raad adviseert u de begroting te negeren. Die is overdreven opgeschroefd. Voor een gezelschap als dit is een bescheiden meerjarige projectsubsidie op zijn plaats.

Voor de subsidie aan de nieuwe kleinere theaterensembles Bonheur, Delta, de Regentes, Made in da shade en Mug met de gouden tand adviseert de Raad als richtlijn hetzelfde bedrag als de subsidie die tot nu toe aan aan vergelijkbare ensembles als Firma Rieks Swarte en Alex d'Electrique wordt toegekend, om en nabij de 0,3 miljoen. Het is gebaseerd op de produktiewijze van kleine ensembles rond één centrale maker. Zij maken met rijksgeld ofwel jaarlijks één grote produktie ofwel meer kleine produkties. Verder krijgen ze soms ook steun van andere instanties of maken ze als ensemble of op individuele basis co-produkties met anderen.

Conclusie

Het is heel belangrijk dat er binnen de categorie meerjarige gesubsidieerde nieuwe aanwas komt. Made in da Shade heeft betoont over veel artistieke potentie te beschikken. Bovendien bereikt het gezelschap publiekscategorieën die een belangrijk investeringsterrein vormen voor het cultuurleven, jongeren, uit verschillende culturen.

Op grond daarvan stelt de Raad voor Made in da shade een meerjarige projectsubsidie te verlenen.

Financieel kader

Huidige exploitatie

Subsidie OCenW peiljaar 1994

Subsidie OCenW peiljaar 1995

Gewenste exploitatie 1997-2000 0,660

Gevraagd subsidie 1997-2000 0,540

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Inleiding

Kdijk is gespecialiseerd in mime-theater voor de jeugd (4-8 jaar). Het gezelschap speelt anekdotes die door de leden zelf zijn geschreven. De komende vier jaar wil KDijk vier produkties uitbrengen, die in theaters en op scholen zullen worden gespeeld. Ook zal er komende jaren veel op de internationale markt geopereerd worden.

Beoordeling

De voorstellingen van Kdijk onderscheiden zich door visuele inventiviteit. In de voorstelling 'Nadien komt terug' werd ingenieus gebruik gemaakt van schaduwwerking. Het bouwen van een compleet huis op het toneel was spannend. Inhoudelijk zijn de voorstellingen beperkt. De laatste voorstelling Plompverloren was inhoudelijk mager. Bovendien werden de trucages nu vele malen herhaald.

Louter vanuit de recente staat van de mime bezien is de speelstijl van de groep oubollig te noemen.

De groep beroept zich in sterke mate op de Italiaanse theatermaker Dario Fo, met wie zij eerder hebben samengewerkt. Fo is uiteraard een theatermaker met bijzondere verdiensten, maar de samenwerking garandeert niet zonder meer een brede basis voor het gezelschap zelf. Verder worden plannen voor samenwerking met Nederlandse theatermakers genoemd, die echter willekeurig overkomen. Er zijn geen aanwijzingen dat Kdijk de ambitie heeft zichzelf naar een hoger plan te tillen. Ook het beleidsplan biedt geen aanknopingspunten voor zo'n veronderstelling.

Op grond van deze overwegingen adviseert de Raad negatief over de aanvraag.

Conclusie

De stijl van Kdijk heeft succes, maar artistiek niet belangwekkend. Uit het plan spreken geen ambities om met subsidie het niveau artistiek op een hoger plan te brengen. Daarom adviseert de Raad negatief over de aanvraag.

Financieel kader

Huidige exploitatie	0,018
Subsidie OCenW peiljaar 1994	
Subsidie OCenW peiljaar 1995	
Gewenste exploitatie 1997-2000	0,454
Gevraagd subsidie 1997-2000	0,379

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)

Inleiding

Nieuw-West wil de komende periode doorgaan met het maken van twee produkties per jaar. Eén kleine voorstelling met een kleine cast en één grotere voorstelling met een omvangrijkere cast. In 1996 is Nieuw-West begonnen met het spelen van literaire teksten. Onlangs is er een nieuw zakelijk leider gekomen. Samenwerking met Kas en de Wolffen met Truus Bronkhorst zal worden voortgezet.

Beoordeling

Marien Jongewaard, de enige overgeblevene van de oorspronkelijke bezetting, blijft tot in het extreme doorgaan met zijn onderzoek van wat in het theater mogelijk is.

Tegelijk moet geconstateerd worden dat dit onderzoek steeds esoterischer wordt en dat de resultaten voor steeds minder mensen toegankelijk zijn.

De tegendraadsheid die Nieuw West nog immer aan de dag legt heeft iets versletens.

Veel vruchtbaarder is de samenwerking van Marien Jongewaard met choreografe Truus Bronkhorst.

De 'produktiedwang' die meerjarige subsidie met zich meebrengt heeft in het geval van Nieuw West geen gunstige werking. De centrale maker moet zich in vele bochten blijven wringen om de illusie hoog te houden dat het hier een volwaardig samenwerkingsverband betreft.

Het voorliggende plan biedt te weinig aanknopingspunten om te veronderstellen dat hierin verandering komt.

Conclusie

De meerjarige ensemblesubsidie voor Nieuw-West blijkt niet meer goed te werken. Bovendien bevinden de experimenten zich momenteel in de marge. De Raad adviseert Nieuw-West niet te subsidiëren voor de komende cultuurnotaperiode.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,502</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,674</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,679</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,662</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,561</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Inleiding

Martin Mens is de artistiek leider, initiatiefnemer en speler van de voorstellingen van stichting Prisma Theater. Hij maakt kindervoorstellingen (6-8 jaar) of zogenaamde familievoorstellingen. Behalve in het theater speelt Prisma/Martin Mens ook op scholen.

Beoordeling

Martin Mens werkt al lange tijd in het theater. De Raad heeft zich in de loop van de tijd dan ook een goed beeld kunnen vormen van zijn artistieke loopbaan. Het theater van Martin Mens voldoet niet aan de artistieke criteria die de Raad stelt. Het is niet vindingrijk, maar daarentegen voorspelbaar. Het is niet avontuurlijk en inhoudelijk braaf. Mens werpt zich op als verteller, maar dat levert geen sterke resultaten op. Daarin liggen niet zijn sterke kanten.

Conclusie

Het theater van Martin Mens is artistiek niet interessant genoeg om voor vierjarige subsidie in aanmerking te komen.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,098</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,403</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,227</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Space

artistieke
kwaliteit

Inleiding

Space maakt zijn eigen stukken. Ieder lid van de groep heeft in principe een even grote verantwoordelijkheid voor de produktie. De groep zegt sterk uiteenlopende voorstellingen te maken, waarin een grote nadruk op tekst en verhaalstructuur ligt. Space wil de komende periode elk jaar één grote en twee kleine produkties maken. Tot nu toe ontving Space subsidie van het Fonds voor de Podiumkunsten, Amsterdams Fonds voor de Kunst, het Veem-theater, het Prins Bernhard Fonds en Mama Cash.

Beoordeling

Space is een snel opkomende groep van sterke jonge makers. Ze zoeken nadrukkelijk een eigen weg en bereiken hierbij belangwekkende resultaten. De Raad overweegt dat meerjarige subsidie mede bedoeld is om jonge makers een kans te geven en een tijd lang ongestoord de rust te gunnen om hun plaats te vinden. Gezien de hoge ogen die het gezelschap telkens gooit bij de incidentele subsidies is er ook reden om over te gaan op bestendiger subsidievormen. Bovendien is deze groep een ensemble van sterke individuele makers, die zich in het gezamenlijk werk aan elkaar optrekken. Het gevaar zou bestaan dat gezamenlijke bevruchtende werking zou ophouden bij gebrek aan bestendigingsmogelijkheden. De vorm van de bescheiden subsidie voor één produktie per jaar is een uitgelezen vorm om deze groep de gelegenheid te geven zich te ontwikkelen. Daartoe draagt de Raad de aanvragers voor aan het Fonds voor de Podiumkunsten. Ten behoeve van de instellingen die de Raad voor meerjarige subsidiëring bij het Fonds voor de Podiumkunsten voordraagt wil de Raad een bedrag van een middelgrote produktie meegeven, 0,25 miljoen. Instellingen mogen zelf uitmaken of ze de bedragen gebruiken voor verscheidene kleinere produkties.

Conclusie

Het is belangrijk dat er binnen de categorie meerjarige gesubsidieerden een zekere nieuwe aanwas plaats vindt van jonge theatermakers die nog wegen aan het verkennen zijn. Op grond daarvan stelt de Raad voor Space een meerjarige projectsubsidie te verlenen.

Financieel kader

Huidige exploitatie

Subsidie OCenW peiljaar 1994

Subsidie OCenW peiljaar 1995

Gewenste exploitatie 1997-2000 0,587

Gevraagd subsidie 1997-2000 0,496

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Suver Nuver

- artistieke

Inleiding

Suver Nuver's artistieke concept - zoals geformuleerd in de punten: exploratie van subjectiviteit, het voordeel van de twijfel, het calvinisme als voedingsbron en regenpool, maatschappelijke betrokkenheid en montage - is richtinggevend voor het toekomstige werk. De komende vier jaar wil Suver Nuver vier grote projecten en twee kleine projecten met een experimenteel karakter maken. Het gezelschap wil blijven samenwerken met een aantal vaste regisseurs en gastspelers. Suver Nuver is door de NES-theaters gevraagd om huisgroep te worden.

Beoordeling

Suver Nuver is een vitale groep. Dankzij meerjarige subsidie maakte de groep zelfs een vliegende start, met zeer sterke voorstellingen. Die groei is niet gehandhaafd, maar het artistieke niveau blijft constant. Het werk van de groep is Westers-postmodern in de zin van een combinatie van opperste subjectiviteit en begaanheid met wereldproblemen. Ook bijzonder is dat zij niet 'typisch grote stads' zijn, maar laten merken dat de moderne denkwereld even goed elders kan huizen. Het beleidsplan steekt zeer degelijk in elkaar en de groep heeft zeer duidelijke ideeën over de weg die zij de komende tijd wil bewandelen. De Raad is benieuwd welke weg met dit talent wordt ingeslagen na risicovolle voorstellingen als Risk en de Circus Whitman voor het Fries Festival. Hopelijk wijzen deze niet op een artistieke crisis, maar waren ze bewust bedoeld om na alle eerdere successen de bakens nog eens te verzetten. Het aangevraagde bedrag is onrealistisch hoog, temeer omdat de groep per half jaar werkt. Het theaterbureau waarbij Suver Nuver is aangesloten staat goed bekend, maar men zou verwachten dat het er eerder toe bijdraagt de kosten te drukken dan ze hoger te maken. De begroting zou hierop nagezien moeten worden. De Raad zou eerder menen dat Suver Nuver met behoud van hetzelfde subsidiebedrag zijn voorstellingen langer zou moeten kunnen doorspelen. De plannen om onder meer in de Amsterdamse Nestheaters een vaste basis te zoeken zijn belangrijk. Het is voor het publieksbereik van belang om een herkenbare plaats te houden en het werken op zo'n plek kan artistiek bevruchtend werken.

Conclusie

Suver Nuver is artistiek een aanwinst en heeft een eigen plaats in het Nederlandse theaterbestel. Alleen na de aanvankelijke vliegende start is de 'winststijging' wat afgenomen. De plannen wekken echter voldoende vertrouwen om te verwachten dat Suver Nuver artistiek gemakkelijk voort kan gaan.

De Raad adviseert de meerjarige subsidie te continueren, maar het aantal voorstellingen ter discussie te stellen.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,643</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,444</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,447</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>1,028</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,881</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Inleiding

De voorstellingen van Tender vinden plaats buiten reguliere theaterlocaties, op openbare plaatsen, meestal plotseling. Ze wekken zoveel mogelijk de indruk van een normale gebeurtenis die bijvoorbeeld uit de hand gelopen is. De afgelopen periode heeft er een verschuiving plaatsgevonden van locatie naar meer de intimiteit, ofwel spelen in de persoonlijke sfeer. In de toekomst wil Tender spelersprojecten opzetten, waarbij jonge spelers de gelegenheid krijgen om zich de speelwijze van Tender eigen te maken. Ook wil Tender verdere aanscherping van de voorstellingen door het regelmatig inschakelen van regisseurs. Inhoudelijke ontwikkeling wil het gezelschap bewerkstelligen door jaarlijks kleinere projecten te maken waarvan de ideeën later in grotere projecten kunnen worden uitgewerkt. Deze kleinere projecten bestaan uit workshops en bijzondere samenwerkingsverbanden.

Beoordeling

Tender is te lang blijven stilstaan. De kwaliteit van de produkties wisselt. Wel is het de vorm die Tender heeft ontwikkeld binnen de theaterwereld nog steeds uniek. De formule heeft nog niet afgedaan, maar nieuw bloed is nodig. Hoewel uit het beleidsplan blijkt dat ze voor de komende jaren met nieuwe plannen komen, zoals onder andere het aantrekken van regisseurs, is het de vraag of deze wel gerealiseerd kunnen worden als alles in de groep bij het oude blijft. Bij de vorige beoordelingsronde voor de cultuurnota waren er ook al twijfels, op dezelfde gronden. Nu vier jaar later is die twijfel niet weggenomen. De grens tussen theater en werkelijkheid, die Tender bewandelt, is wel erg ongrijpbaar geworden, met als gevolg dat de theaterkant van Tender steeds minder zichtbaar wordt. De plannen van Tender geven niet voldoende aanleiding om op dit punt de toekomst met vertrouwen tegemoet te zien.

Conclusie

Eerdere twijfels over het artistieke gehalte zijn niet weggenomen. Toen kreeg Tender het voordeel van de twijfel, nu is daar geen ruimte meer voor. De Raad adviseert Tender niet langer meerjarig te subsidiëren.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,769</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,621</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,626</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,777</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,655</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Inleiding

Vis à vis heeft afgelopen vijf jaar twee grootschalige buitenproducties, zogenaamde lokatievoorstellingen gemaakt. Deze twee voorstellingen zijn in aangepaste versies op verschillende locaties in binnen- en buitenland uitgevoerd. De laatste jaren zijn er veranderingen opgetreden in organisatorisch opzicht waardoor een grotere naambekendheid bij een breed publiek tot stand is gekomen.

Beoordeling

Vis à vis behoort tot een circuit van groepen die populair zijn in zomer-festivalcircuits. Het zijn groepen die grote aantallen veelal nieuw publiek weten aan te spreken.

De voorstellingen van Vis à vis zijn technische hoogstandjes. Inhoudelijk hebben ze weinig diepte. Het acteer niveau is niet opzienbarend, de literaire inhoud is nihil en de beeldende kracht en de muzikale kwaliteit is bijvoorbeeld minder dan die van de Dogtroep. Maar de vindingrijkheid, de technische perfectie en de theatraliteit zijn desalniettemin zodanig dat ze ook artistiek aan hoge maatstaven voldoen.

Het zakelijk beheer is ook inventief. De groep verwerft hoge bedragen aan inkomsten uit sponsoring en uit de internationale tournees.

Nu wil Vis à vis veel meer voorstellingen in veel kortere tijd gaan spelen. De Raad meent de kracht van Vis à vis niet daarin is gelegen.

Vis à vis behoort tot de categorie instellingen die met een relatief klein aandeel subsidie een zekere organisatorische en artistieke vrijheid kunnen behouden. Op grond daarvan is een bescheiden meerjarige subsidie op haar plaats. Vis à vis ontleent zijn kracht aan de nu gevolgde produktiewijze. Daarin is echter enige artistieke ontwikkeling gewenst.

De Raad adviseert dienovereenkomstig Vis à vis een bescheiden meerjarige subsidie te verlenen, via het Fonds voor de Podiumkunsten, voorlopig op tweejarige basis.

Ten behoeve van de instellingen die de Raad voor meerjarige subsidiëring bij het Fonds voor de Podiumkunsten voordraagt, wil de Raad een bedrag van een middelgrote produktie meegeven, 0,25 miljoen. Instellingen mogen zelf uitmaken of ze de bedragen gebruiken voor verscheidene kleinere produkties.

Conclusie

Vis à vis heeft een eigen plaats in het aanbod verworven. De Raad adviseert het gezelschap jaarlijks een bescheiden subsidie te geven om artistieke ontplooiing mogelijk te maken.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,316</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,998</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,714</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Inleiding

Feike Boschma wil zich de komende periode bezighouden met het maken en spelen van voorstellingen in het binnen- en buitenland. Deze voorstellingen zullen deels gericht zijn op het vertonen van puur poppenspel in de diverse technieken, deels op samenwerking met kunstenaars uit andere disciplines. Daarnaast wil Feike Boschma korte films of video's maken met daarvoor speciaal ontworpen poppen en masterclasses verzorgen.

Beoordeling

In de afgelopen cultuurnotaperiode kreeg Feike Boschma de opdracht om zijn kennis over te dragen. Daarin is hij geslaagd. Met bewonderenswaardig elan weet Feike Boschma zijn eigen stijlprincipes steeds verder te vervolmaken en jongere makers te inspireren. Het plan is artistiek goed beargumenteerd.

De opgevoerde begrotingsbedragen zijn pittig. Hierover is overleg vereist.

Conclusie

De Raad constateert dat meerjarige subsidiëring een meerwaarde heeft gehad. Gezien de artistieke impulsen die Feike Boschma steeds doet uitgaan is handhaving van de meerjarige subsidiëring wenselijk. Wel zou overleg wenselijk zijn over de hoogte van de bedragen op de begroting.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,286</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,219</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,221</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,545</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,398</i>

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)

Speeltheater Holland

+

Inleiding

Speeltheater Holland is een theatergroep die voorstellingen maakt voor kinderen. In deze voorstellingen wordt poppentheater gecombineerd met verschillende andere disciplines. Grote nadruk ligt op de vormgeving. De afgelopen periode is de groep uitgebouwd tot een los/vast ensemble met vijf vaste medewerkers. De komende periode wil Speeltheater Holland met name aandacht besteden aan opleiding van en samenwerking met nieuwe jonge poppenspelers, het maken van meer produkties in de grote zaal en uitbreiding van de educatieve activiteiten. De artistiek leiding zal in handen blijven van Saskia Janse en Onny Huisink.

Beoordeling

De enige poppentheaterinstelling die als ensemble optreedt, met bijzondere resultaten. De groep verkent met succes de mogelijkheden tot grootschaligheid en samenwerking met andere disciplines. Een groep die ook op zeldzame wijze de liefde voor het eigen vak uitdraagt. De onderwerpkeuze is geslaagd, de keuze van medewerkers is geslaagd en de groep verliest de doelgroep niet uit het oog. Zelfs als een voorstelling minder geslaagd is, gaat het om een verantwoord experiment. Produkties als *Pero* of *de geheimen van de nacht* zijn voorbeeldig. Het acteer niveau van de eigen medewerkers laat te wensen over, maar mede om die reden trekt men goede externe medewerkers aan.

Met verve heeft het gezelschap een eigen theater ingericht, dat het bovendien deelt met andere groepen. Zakelijke en organisatorische lopen de zaken ook goed.

Het beleidsplan is helder en maakt aannemelijk dat de positieve lijn wordt voortgezet.

Ophoging van de subsidie is wenselijk. De Raad denkt aan het bedrag van een kleine produktie per jaar of een bescheiden personeelsuitbreiding extra, circa 0,15 miljoen is een richtlijn.

Conclusie

Het Speeltheater komt zonder meer in aanmerking voor continuering van meerjarige subsidie. Een lichte stijging van het budget is verantwoord.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,740</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,518</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,522</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>1,172</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,757</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Inleiding

Hinderik de Groot maakt grootschalige, beeldende theaterproducties. De komende vier jaar wil hij drie beeldende theaterproducties maken. Twee van de drie zullen ook in het buitenland worden gespeeld.

Beoordeling

In de vorige cultuurnotaperiode ontving Studio Hinderik meerjarige subsidie. De Raad voor de kunst adviseerde deze met ingang van de aflopende periode te beëindigen. De grootschaligheid kreeg toen de overhand boven de kwaliteit. De producties van Studio Hinderik waren alleen nog maar vormgericht. Sindsdien heeft Hinderik de voorstelling *Regen* uitgebracht. Deze ging voort op het stramien: technische knap, maar inhoudelijk mager en de spelprestaties van de acteurs waren beneden de maat.

Nu ligt een mager beleidsplan voor. Het biedt geen aanknopingspunten om te veronderstellen dat het een andere kant op zal gaan. Deze werkwijze verdient geen meerjarige subsidie, maar eventueel subsidiëring per project.

Conclusie

De voorstellingen van Studio Hinderik hebben hun bijzondere betekenis van de beginjaren verloren. De artistieke ontwikkeling staat stil, de kwaliteit laat te wensen over. De voorstellingen en het beleidsplan bieden geen aanknopingspunten om te veronderstellen dat het een andere kant op zal gaan.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>1,043</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,450</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>1,032</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,758</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Inleiding

Artistiek leider, acteur en poppenspeler van Studio Peer is Fred Delfgaauw. Het gezelschap heeft als doel het integreren van het poppenspel in de diversiteit van de podiumkunsten. Studio Peer wil voorstellingen maken voor de jeugd en voor volwassenen. Fred Delfgaauw houdt zich daarnaast bezig met televisie en film en het geven van lezingen, workshops en regie-adviezen. De komende periode wil hij met name aandacht besteden aan het opleiden van jonge spelers en wil hij geleidelijk aan in grote zalen gaan spelen

Beoordeling

Fred Delfgaauw is een magiër met poppen. Dat zegt nog niet dat er elke keer een voorstelling staat, zodra hij zijn poppen ter hand neemt. Gedurende de afgelopen kunstenplanperiode heeft hij langdurig in de knoop gezeten. Het verdient aanbeveling na te gaan wat er met het subsidiegeld is gebeurd tijdens die periode. De produkties die wel tot stand kwamen toonden als voorstelling een neergaande lijn. Het is zonde dat Delfgaauw zijn oorspronkelijke publiek, kinderen, achter zich heeft gelaten. Hij verwaarloost daarmee zijn oorspronkelijke publiek, zonder op een gelijkwaardige manier om te gaan met een nieuw publiek. Hij is meer en meer zelf gaan acteren, in plaats van dit aan de poppen over te laten. Hij is echter geen acteur met bijzondere capaciteiten. Hij verwaarloost daarmee zijn oorspronkelijke métier, zonder er iets bijzonders voor in de plaats te stellen.

De voorstellingen worden in toenemende mate gekenmerkt door obsessies en door mystiek. Hij laat echter na deze te voorzien van een aansprekende metafoor, waardoor de toeschouwer buiten gesloten blijft.

Het voorgaande beleidsplan zat boordevol ideeën, die echter niet verwezenlijkt zijn. Het nu voorliggende beleidsplan bevat zelfs de ideeën niet. De plannen komen voor een deel neer op herhaling van succesvolle elementen uit eerdere voorstellingen. Dat geeft geen aanleiding om te veronderstellen dat meerjarige subsidie de komende jaren nog een meerwaarde oplevert.

Conclusie

De meerjarige subsidie aan Studio Peer heeft teleurstellende resultaten opgeleverd. Er is geen reden deze te continueren.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,243</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,157</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,159</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,435</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,190</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Inleiding

Het Stuffed Puppet Theatre is gecentreerd rond artistiek leider Neville Tranter. Artistieke ruimte en continuïteit voor een breed publiek zal het streven zijn voor de komende vier jaar. Stuffed Puppet theatre wil komende periode om de twee jaar een produktie uitbrengen die het daarop volgende jaar in het Engels zal worden vertaald en uitgevoerd in combinatie met een film of videoproject.

Beoordeling

Het Stuffed Puppet Theatre past de method-scholing in het poppentheater toe. Dat leidt tot heel introverte voorstellingen, die aanvankelijk positief opvielen. De bescheidenheid werd als het ware uitvergroot. Een ander bijzonder aspect was de repertoirevorming.

De artistieke ontwikkeling van het Stuffed Puppet Theatre is sindsdien echter volledig gestagneerd. Al jaren zijn er dezelfde thema's, al jaren dezelfde stemmetjes, al jaren dezelfde, slordige, ja, door sommigen zelfs liefdeloos genoemde omgang met objecten.

Bovendien is de productiviteit afgenomen: één produktie in de twee jaren, terwijl het aantal speelbeurten minder groot is dan vroeger. Volgens het beleidsplan is het de bedoeling dit nog verder af te laten nemen.

Het beleidsplan is verder weinig inhoudelijk. Ook hieruit blijken geen intenties om de artistieke ontwikkeling op koers te brengen.

Conclusie

Het Stuffed Puppet Theatre heeft niet meer de bijzondere betekenis van de beginjaren. De voorstellingen en het beleidsplan bieden geen aanknopingspunten om te veronderstellen dat het een andere kant op zal gaan. Artistiek staat het Stuffed Puppet Theatre stil, de kwaliteit van de voorstellingen laat te wensen over. De Raad adviseert het geen vierjarige subsidie te geven.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,526</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,313</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,316</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,617</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,316</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Inleiding

Theater Terra is een jeugdtheatergezelschap rondom artistiek leider Theo Terra. Afgelopen periode heeft het gezelschap drie uiteenlopende voorstellingen gemaakt en een combinatie tussen acteren en poppenspel ontwikkeld. De komende jaren wil Theater Terra meer gaan samenwerken met jonge theatermakers uit andere kunst disciplines. Voor de periode 1997-2000 staan vier grote voorstellingen op het programma en zes proeves, korte projecten waarin ruimte is voor experimenten met nieuwe vormen en stijlen.

Beoordeling

Theater Terra kan bogen op een reeks prachtige voorstellingen uit het wat verder verleden, zoals Zwanedons. Sindsdien is dat niveau niet telkens gehaald. Sommige voorstellingen zijn zelfs slordig te noemen, zeker in de aanvang. Nachtvlucht was dan weer heel goed verzorgd. De recente voorstelling Torenhog haalde dat niveau niet. De ontwikkeling van Theo Terra tot regisseur is geslaagd te noemen. Inzoverre is er sprake van artistieke continuïteit. Poppentheater kan bijzonder goed functioneren als jeugdtheater. Daarvan is het Theater Terra een voorbeeld.

Het beleidsplan bevat interessante concrete ideeën voor samenwerking met anderen, maar is als geheel vaag.

Dit overziende vindt de Raad het moeilijk positief dan wel negatief te adviseren over voortzetting van de meerjarige subsidiëring.

Ook in dit beleidsplan leest men weer klachten over de samenwerking met het LOKV als grote centrale institutionele instelling. Deze klachten dienen ernstig genomen te worden.

Theater Terra vraagt een veel hoger subsidiebedrag aan, mede om een educatief medewerker aan te stellen. Onlangs de mogelijke gerechtvaardigde klachten, meent de Raad dat het subsidiesysteem geen ruimte biedt voor het aanstellen van speciale medewerkers bij zulke kleine instellingen. Daarvoor moet een efficiëntere oplossing gevonden worden.

Conclusie

De Raad adviseert de meerjarige subsidie te continueren, in de hoop dat de oude ontwikkelingslijn spoedig voortgezet kan worden en met in gedachten dat Theater Terra ook kinderen op een bijzondere manier aanspreekt.

Voor advies tot vermeerdering van het subsidie budget is er geen aanleiding.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,556</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,267</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,269</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,801</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,573</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Inleiding

Trajekt theater laat het maken van beelden en verder inhoudelijk invulling sterk bepalen door de gevonden locaties. De locatie is uitgangspunt voor een combinatie van en spel en beeld. De groep wil komende jaren elk jaar vier tot zes projecten realiseren. Behalve locatie-theater wil Trajekttheater ook terug naar het straattheater. Trajekt ontving eerder ad hoc subsidie van het rijk.

Beoordeling

Het Trajekttheater vertegenwoordigt een introverte, verfijnde stijlrichting., die het midden houdt tussen mime en beeldende kunst. De artistieke staat buiten kijf en het plan is sympathiek, maar de Raad vindt de voorstellingen niet erg opwindend en vaak keren dezelfde principes weer terug. Het Trajekttheater wil zelf nu enigszins breken met de beeldende traditie en zich richten op locatieprojecten, waarin het technisch vertoon op de achtergrond blijft. De Raad meent dat hierin niet de sterke kan van het Trajekttheater is gelegen.

Conclusie

De Raad heeft waardering voor het Trajekttheater, maar vierjarige subsidie zal geen meerwaarde opleveren ten opzichte van de projectmatige aanpak.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,057</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,733</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,335</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Inleiding

Warner & Consorten is een performance-theatergroep die bestaat uit vier vaste medewerkers. Artistiek leider is Warner van Wely. Warner & Consorten maakt spektakel-voorstellingen in binnen- en buitenland.

Beoordeling

De voorstellingen die Warner&Consorten tot nu toe uitbrachten waren warrig. De Grotowski-achtige luidruchtige personages en de telkens herhaalde handelingen met beeldende objecten geven het idee van een ritueel waar het publiek buiten staat en zijn gebaseerd op theaterprincipes die in de jaren zestig avantgarde waren, maar nu een achterhaalde indruk maken.

Het beeldend aspect onderscheidt zich niet in positieve zin van het overige aanbod. De visuele vondsten worden zo langdurig geëxploiteerd, dat het effect langdradig en saai is.

De voorstelling van Warner&Consorten voegen niets toe aan het bestaande repertoire.

Conclusie

De Raad adviseert negatief.

Financieel kader

Huidige exploitatie

Subsidie OCenW peiljaar 1994

Subsidie OCenW peiljaar 1995

Gewenste exploitatie 1997-2000 0,669

Gevraagd subsidie 1997-2000 0,325

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Inleiding

DASARTS is een tweede fase opleiding voor de podiumkunsten. De opleiding biedt een multidisciplinair studieprogramma van twee jaar met daarin de nadruk op regie, choreografie, scenografie en mimografie. Ook educatie en participatie van en door jongeren van culturele minderheden krijgen aandacht. DASARTS wil voor haar deelnemers een inspirerende uitvalbasis zijn. Structureel en inhoudelijk gesprek wordt daarnaast gestimuleerd middels DASARTS DIALOGUES, een publicatie die regelmatig verschijnt en in vorm en inhoud wisselt.

Beoordeling

Het hele tweede-fase onderwijs staat momenteel ter discussie, ook in de universiteit.

Dasarts schuift van een tweede-fase opleiding steeds meer in de richting van een laboratorium en centre of excellence. De eerste lichter deelnemers heeft zijn studie jaren nog niet afgerond, maar het belang voor de kunsten van zo'n centrum is evident.

Gelet op het aantal deelnemers lijken de kosten hoog.

Het aannemebeleid is niet erg doorzichtig. Het beleidsplan is hierover niet erg duidelijk, maar de Raad kan zich niet aan de indruk onttrekken dat de weg ook in de praktijk niet erg duidelijk voor kandidaten is.

De betoonde internationale oriëntatie acht de Raad belangrijk. De internationale uitwisseling en confrontatie zijn belangrijk. Bij overwegend buitenlandse deelname zou het wel raadzaam zijn voor de bekostiging te zoeken naar Europese middelen.

Bij een dergelijke instelling is de persoon van de artistiek ondernemers cruciaal. De huidige artistiek leider heeft een eminente staat van dienst als speurder naar talent en artistiek mentor. Hij heeft echter plannen voor vertrek. Het is belangrijk dat er een goede opvolger komt.

Conclusie

De Raad adviseert de subsidie aan Dasarts voort te zetten in samenwerking met de onderwijsafdeling van het Ministerie van OCenW. Het is ook raadzaam naar Europese onderwijsmiddelen te zoeken.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,824</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,700</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,528</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>2,211</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>2,083</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Inleiding

Festival Images is een tweejaarlijks festival op het gebied van beeldend, object- en poppentheater. Naast de voorstellingen die plaatsvinden op tien verschillende locaties in Arnhem, vinden er randactiviteiten plaats zoals lezingen, studiemiddagen, workshops, boekpresentaties, filmvertoningen en tentoonstellingen.

Beoordeling

Het beleidsplan van Festival Images biedt weinig informatie over de inhoudelijkheid en artistieke visie van het festival. De programmering is echter wel interessant en van landelijk belang. De nieuwe ontwikkelingen in het objecttheater spelen zich hier af. De Raad betreurt het overigens wel dat het echte poppentheater buiten de boot is gevallen en ook de samenhang binnen de programmering is niet altijd even duidelijk.

Conclusie

Ondanks enkele kritische kanttekeningen beoordeelt de Raad festival Images positief.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,508</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,200</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,100</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,551</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,235</i>

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)

Inleiding

Het Internationale Micro Festival is een festival waar professionele poppenspelers uit verschillende landen voorstellingen verzorgen. Het festival wil de poppenspelers uit verschillende landen de gelegenheid bieden elkaar te ontmoeten, beroepservaringen uit te wisselen en gezamenlijk bij te dragen aan de kwaliteitsverbetering en de versterking van de internationalisering van het poppentheater. Daarnaast biedt het festival het Nederlandse publiek de gelegenheid kennis te maken met de ontwikkelingen van deze discipline in andere landen.

Beoordeling

Het festival is de enige forum in Nederland voor het traditionelere poppenspel. Damiet van Dalsum is een gedreven persoonlijkheid die een interessante programmering samenstelt. Het evenement is erg kleinschalig, maar heeft wel potentie uit te groeien tot een festival van nationale betekenis. Om dit te kunnen bewerkstelligen adviseert de Raad de artistiek leider meer de samenwerking te zoeken met anderen.

De Raad adviseert het festival te adviseren voor om en nabij het gevraagde, bescheiden bedrag, namelijk met 30.000 gulden.

Conclusie

In de hoop dat het evenement in de toekomst minder afhankelijk zal zijn van één persoon, oordeelt de Raad positief over het Internationaal Micro Festival

---

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,080</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,121</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,030</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Internationaal Theaterschool Festival

+

Inleiding

Sinds 1990 is het ITF een jaarlijks terugkerend internationaal podium voor de nieuwe generatie dansers en theatermakers. Het festival wordt geproduceerd door de Stichting Theaterschool Bedrijf in samenwerking met de NES-theaters, Theater de engelenbak en Theater Bellevue. Theateropleidingen uit binnen- en buitenland worden gevraagd een voorstelling te nomineren die kenmerkend is voor de opleiding en voor de theatertraditie in het land of de regio van herkomst. Deze voorstellingen zijn uitgangspunt voor het programma van workshops, masterclasses, lezingen en discussies. De doelstelling van het ITF is: een brug slaan tussen de scholen en de internationale beroepspraktijk, om de horizon van de deelnemers te verbreden, hun artistieke opvattingen en ambities in internationaal perspectief te plaatsen en hun mentale en feitelijke actieradius te vergroten.

Beoordeling

Het Internationaal Theaterschool Festival is een bijzonder festival met een bijzondere functie in het theateronderwijs en met een bijzondere uitstraling en potentiële toekomstige uitstraling jegens publiek. Ook het internationale aspect is belangwekkend. Van belang is dat het zich zowel richt op landen met een gevestigde theatercultuur als landen waar een theateronderwijscultuur wordt opgebouwd. Voor theaterschoolstudenten is het een bijzondere gelegenheid om over en weer van culturen kennis te nemen. Maar ook het interdisciplinaire karakter binnen het Nederlands theateronderwijs is van groot belang. Aldus voldoet het op veel onderdelen aan de uitgangspunten van Pantser en Ruggegraat.

De Raad adviseert een subsidie van ongeveer 80.000, met de aanbeveling om het festival zoveel mogelijk ook te betrekken in het overleg met kunstvakonderwijs.

Conclusie

De Raad beoordeelt de aanvraag positief.

Financieel kader

Huidige exploitatie

Subsidie OCenW per jaar 1994

Subsidie OCenW per jaar 1995

Gewenste exploitatie 1997-2000 0,598

Gevraagd subsidie 1997-2000 0,080

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Inleiding

De artistiek- inhoudelijke uitgangspunten van Theater Kikker krijgen vorm in een jaarlijks terugkerende produktionele activiteit: de Theaterweek. Met de Theaterweek initieert theater Kikker jaarlijks een aantal produkties van jonge theatermakers, die individueel vorm geven aan eenzelfde thema.

Gemeenschappelijke uitgangspunt is meestal een historisch belangrijk toneeltekst. De Theaterweek wil voor jonge makers fungeren als een vrijplaats voor relatief ongestoorde uitwisseling en bezinning in een tijdperk van grote produktiedwang en concurrentie.

Beoordeling

De Raad vindt de Theaterweek een goed initiatief dat echter nog niet van een constante hoge kwaliteit is. In een aantal gevallen was het evenement zeker geslaagd te noemen, maar er is nog te veel kwaliteitsverschil. Daarnaast is het festival vooral van lokaal belang. Daarom de Raad dat het nog te vroeg is om meerjarige subsidie toe te kennen.

Conclusie

De Raad oordeelt negatief over de aanvraag van Theater Kikker.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,760</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,161</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,076</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Inleiding

Het Limburg Festival wil publieksgroepen die zeer weinig tot geen gebruik maken van het reguliere theateraanbod, in een vertrouwde omgeving in contact brengen met kwaliteits-theater. Daarom wordt er ook geprogrammeerd in kleine dorpen en gehuchten in Limburg. Het is een internationaal georiënteerd festival waar straattheater, zaalproducties en sinds 1995 ook lokatietheater wordt geprogrammeerd. Het geheel speelt zich af in de provincie Limburg en het Duitse en Belgische grensgebied. Voor de komende jaren zijn er plannen voor samenwerking met buitenlandse festivals.

Beoordeling

Het beleidsplan van het Limburg Festival biedt helaas weinig inzicht in ambities voor de toekomst en in artistieke visie. Echter de nationale en internationale kwaliteit van het geprogrammeerde theater is interessant. In het verleden waren sommige groepen voor het eerst tijdens dit festival te zien en pas later braken zij door in de rest van het land. Als festival heeft het een nogal beperkte lokale uitstraling. Op die schaal heeft het echter een hoge lokale evenementswaarde. De geschetste samenwerking met Belgische en Duitse grensgebieden kan een interessante ontwikkeling zijn.

De vermelde directiesalarissen zijn onrealistisch hoog.

Het festival bedruipt zich tot nu toe goed zelf. Toch wil de Raad adviseren van rijkswege op bij te dragen in de kosten, ten bedrage van twee tot drie part-time personeelsposten, bij elkaar rond 75.000,-.

Conclusie

Ondanks een mager beleidsplan, acht de Raad het Limburg Festival van belang voor het openluchttheater in Nederland en adviseert de Raad positief voor een bescheiden bedrag.

Financieel kader

Huidige exploitatie	0,547
Subsidie OCenW peiljaar 1994	
Subsidie OCenW peiljaar 1995	
Gewenste exploitatie 1997-2000	1,350
Gevraagd subsidie 1997-2000	0,250
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Inleiding

Het jaarlijks terugkerende Theaterfestival is voortgekomen uit het Holland Festival. Op grond van een keuze van een jury van deskundigen wordt een tiental van de belangwekkendste produkties op het gebied van toneel, mime en incidenteel ook dans uitgenodigd een reprise in het festival te spelen. Het theaterfestival stelt zich ten doel de aandacht voor de artistieke en beleidsmatige ontwikkelingen in het Nederlandstalige toneel te bevorderen in Vlaanderen, Nederland en daarbuiten. Het richt zich daarbij op de samenhang tussen toneel, beleid en publiek. Naast het hoofdprogramma in Nederland vindt er een parallelprogramma plaats in Vlaanderen.

Beoordeling

Het Theaterfestival heeft zeker uitstraling naar publiek, pers en buitenland. Het is van groot belang voor het Nederlands toneel. Wel moet men oppassen dat het festival geen instituut wordt dat te veel onderdelen wil onderbrengen.

Conclusie

De Raad oordeelt positief over het Theaterfestival, maar vindt verdere uitbreiding van de activiteiten niet nodig.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,874</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,170</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,170</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,880</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,200</i>

(alle gegevens volgens opgave Ministerie von OCenW en in miljoenen guldens)

Inleiding

Date is een digitaal magazine, dat bestaat uit een redactioneel/beschouwend deel, een deel waar groepen en/of individuele theater- en dansmakers zich presenteren en een Datum-archief, waarin alle edities permanent opvraagbaar zijn. Het magazine fungeert volgens de makers binnen het digitale netwerk als een cultureel kruispunt, waar internationale contacten gelegd kunnen worden.

Beoordeling

Het uitgangspunt - een digitale theaterkrant op Internet - maakt nieuwsgierig. Toch vindt de Raad het plan te prematuur om een positieve uitspraak te kunnen doen.

Gelet op het beperkte bereik van Internet geeft de Raad vooralsnog de voorkeur aan de aanvraag voor een gedrukt theatertijdschrift.

Overigens is verdedigbaar dat een opzet als deze plaats zou kunnen krijgen bij het nieuwe gedrukte vakblad of bij het Theater Instituut Nederland.

Conclusie

De Raad wijst de aanvraag voor meerjarige subsidie af.

Financieel kader

Huidige exploitatie

Subsidie OCenW peiljaar 1994

Subsidie OCenW peiljaar 1995

Gewenste exploitatie 1997-2000

Gevraagd subsidie 1997-2000

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW

en in miljoenen guldens)

Inleiding

De Europese Mime Federatie is een Europese netwerkorganisatie voor theatermakers en pedagogen op het gebied van mime en bewegingstheater, die als doel heeft het bevorderen van internationale samenwerking, het bevorderen van de expertise bij de leden door uitwisseling van informatie en kennis; het bevorderen van de status van en de kennis omtrent de mime- en bewegingskunst in de ruimste zin. Eén en ander probeert men te bereiken door het opzetten van diverse projecten zoals congressen, werkbezoeken, het uitgeven van een nieuwsbrief en het verzamelen van documentatie en informatie. De huisvesting van het EMF is in het gebouw van het TIN.

Beoordeling

Een instelling als de European Mime Federation bevestigt het belang van Nederland als voortrekkersland in de mime. Tegelijkertijd bevestigen de problemen die de organisatie heeft de existentiële problemen waarin de mime verkeert. Strikt genomen zou de Raad menen dat deze instelling in stand gehouden moet worden door de afzonderlijke instellingen die er bijzonder belang bij hebben. Toch wil de Raad voorkomen dat deze organisatie nodeloos in de problemen komt vanwege problemen bij de mime-instellingen zelf.

Conclusie

Vanwege de bijzondere situatie in de mime adviseert de Raad positief, voor een bescheiden bedrag.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,121</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,088</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,088</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,100</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,095</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Inleiding

IETM zorgt voor uitwisseling van informatie over de productie en presentatie van hedendaags theater, dans en andere vormen van podiumkunsten. Dit willen bereiken met behulp van congressen, publikaties en andere vormen van communicatie.

Beoordeling

De IETM is een interessant internationaal forum voor producenten en podia uit uiteenlopende landen. Het belang is echter direct gerelateerd aan de behoeften van de deelnemers, waaronder diverse Nederlandse gesubsidieerde instellingen. De Nederlandse gesubsidieerde instellingen zijn alle relatief goed geëquipeerd, zodat het niet te veel gevraagd is om de Nederlandse deelnemers door middel van hun bijdrage te laten bepalen in hoeverre de activiteiten van deze organisatie werkelijk in een behoefte voorziet.

Conclusie

Aan de kwaliteit die deze instelling biedt valt naar de mening van de Raad niets af te dingen, maar het rijkskunstenbudget is niet het middel om deze instelling te steunen. De werkelijke behoeften van podia en producenten moet bepalend zijn. Deze overwegingen worden zeker ook ingegeven door de grootte van het budget dat voor de theatersector beschikbaar is, die ertoe leidt om dienstverlenende organisaties en belangenorganisaties geen prioriteit te geven.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>10,132</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,960</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,025</i>

Gewenste exploitatie 1997-2000

Gevraagd subsidie 1997-2000

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Moving Academy for Performing Arts (MAPA)

+

Inleiding

Mapa organiseert theatertrainingen en workshops in oost- en midden europa als ondersteuning aan onafhankelijke jonge theatermakers. Instrumenten hierin zijn twee netwerkstations in Zagreb en Praag die zijn geregeld via het Matraprogramma van buitenlandse zaken. MAPA wil fungeren als een bindmiddel tussen Oost- en West-Europese theatermakers

Beoordeling

Voor de MAPA, een organisatie die organisatorisch nauw verwant is met de European Mime Federation, geldt hetzelfde als voor laatstgenoemde instelling. Een instelling als deze bevestigt de rol van Nederland als voortrekkersland in de mime.

MAPA richt zich op culturele samenwerking in de mime tussen Oost-Europa. Dit is niet alleen een voor Oost-Europa vruchtbare samenwerking, maar gezien de rijke theatertraditie aldaar is de confrontatie van Nederlandse theatermakers met de Oosteuropese cultuur ook belangwekkend voor de Nederlandse theatermakers. De verrichtingen van diverse Nederlandse theatermakers zijn blijkens de getoonde resultaten ook uitermate belangwekkend binnen hun eigen ontwikkeling.

Daarom wil de Raad ter overweging geven eventueel middelen ter beschikking te stellen als er extra middelen beschikbaar zijn voor internationalisering.

Conclusie

Vanwege de bijzondere situatie in de mime adviseert de Raad positief, voor een bescheiden bedrag.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,102</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,951</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,702</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	

Inleiding

De besturen van Stichting Notes en Stichting Nederlands Toneel Verbond hebben gezamenlijk een plan ingediend voor één onafhankelijk Vakblad voor theater en dans.

Beoordeling

Het is tijd voor een kwalitatief hoogstaand, wijd verbreid theatertijdschrift met een goede redactief formule.

Alles hangt af van de hoofdredacteur. Deze moet vertrouwen hebben binnen alle vakgebieden en de redactie kunnen leiden, zodat kennis goed gepresenteerd wordt voor deskundigen en geïnteresseerden.

Zolang deze persoon niet bekend is, is het moeilijk positief te oordelen over het plan.

De mening van de in het beleidsplan aangehaalde onderzoeker dat één blad voor de hele theatersector kan voldoen klinkt overtuigend.

Van de geboden alternatieven voor uitgave, in eigen beheer dan wel via een reguliere tijdschriftuitgever, kiest de Raad voor het laatste. Voor een goede start is een optimale distributie noodzakelijk. Blijkens de aanvraag is dit het duurder van de twee alternatieven, maar misschien kunnen de absolute kosten nog teruggebracht worden. Het plan kan immers ook voor uitgevers lucratief zijn. Voorzover nog niet onderzocht, zou het interessant kunnen zijn verschillende uitgevers een offerte te laten maken.

Een goed blad met een goede hoofdredacteur zou voor subsidie in aanmerking dienen te komen.

Tot het takenpakket van het Theater Instituut Nederland behoorde uitgave van bladen. Deze activiteit heeft het Theater Instituut nu afgestoten. Dit betekent dat het desbetreffende deel van de subsidie moet meeverhuizen.

De subsidiemiddelen voor het nieuwe blad zouden langs die weg gevonden moeten worden.

Conclusie

Afhankelijk van de hoofdredacteur is de Raad geneigd positief te adviseren over het nieuwe vakblad. De middelen zouden verkregen moeten worden door het deel van de subsidie aan het Theater Instituut dat ooit voor de uitgave van de oude vakbladen aangewend werd nu over te hevelen naar het nieuwe tijdschrift.

Financieel kader

Huidige exploitatie

Subsidie OCenW peiljaar 1994

Subsidie OCenW peiljaar 1995

Gewenste exploitatie 1997-2000

Gevraagd subsidie 1997-2000

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Inleiding

Oistat is een internationale organisatie voor samenwerking op het gebied van, en uitwisseling van informatie over podiumtechnieken. De afgelopen periode heeft OISTAT een woordenboek uitgegeven voor theater techniek in acht talen, twee keer het OISTAT bulletin, op internet gegaan, en congressen, meetings en symposia georganiseerd.

Beoordeling

De OISTAT is een organisatie die waarschijnlijk van groot nut is voor kennisoverdracht tussen instellingen uit verschillende landen. De Raad vindt echter in principe dat zulke instellingen bekostigd moeten worden door de afzonderlijke instellingen, die er het meeste belang bij hebben.

Conclusie

De relatie tussen OISTAT en belanghebbende podiumkunstinstellingen is concreet genoeg om het bestaansrecht te laten afhangen van de bereidheid van instellingen zelf om zich een financiële inspanning te getroosten.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,129</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,100</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,100</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,175</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,140</i>

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)

Inleiding

Doelstellingen van het Schrijverstoneel zijn het ontwikkelen van nieuw, Nederlands toneelrepertoire, het actief stimuleren en vakkundig begeleiden van schrijvers en het uitbrengen van toneel- en televisieproducties van de ontwikkelde scripts. In 1994 en 1995 organiseerde het Schrijverstoneel het Festival van het Ongespeelde Stuk. Dit waren reading-festivals, waar de scripts aan de toneelpraktijk getoetst werden. De komende jaren wil het Schrijverstoneel door hun uitgekozen en begeleidde scripts in productie brengen.

Beoordeling

Het Festival van het ongespeelde stuk is een interessant initiatief. Voor het overige zijn de ideeën in deze aanvraag onvoldoende uitgewerkt. De aan het plan ten grondslag liggende behoefte om meer aandacht te creëren voor nieuw Nederlandstalige stukken komt overeen met een wens van de Raad het Fonds voor de Podiumkunsten beter uit te rusten om hierin een actieve rol te spelen. Hetzelfde wil de Raad laten gelden voor niet vaak gespeelde stukken. Het Fonds heeft hiertoe een duidelijker en beter uitgewerkt plan ingediend. Elders adviseert de Raad u het Fonds beter tot deze activiteiten in de gelegenheid te stellen. Dientengevolge meent de Raad dat het werk van het Schrijverstoneel overbodig is.

Conclusie

Op het Festival van het ongespeelde stuk na meent de Raad dat het werk van het Schrijverstoneel doubleert met dat van het Fonds voor de Podiumkunsten op dit terrein. Dit festival dient gesubsidieerd te worden uit de incidentele middelen, waarbij de instanties die verantwoordelijk zijn voor literatuursubsidie niet vergeten dienen te worden.

De Raad adviseert negatief over meerjarige subsidie.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,167</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,561</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,561</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Opleiding Theatertechnici (SOTT)

Inleiding

De SOTT-cursus is een tweejarige bijscholingscursus voor theatertechnici met ten minste vier jaar praktijkervaring, die op deze manier in staat worden gesteld hun ervaring theoretisch te onderbouwen, waardoor verdere ontplooiing binnen de theatertechniek mogelijk wordt gemaakt. De komende jaren zal er verbreding van het cursusaanbod komen aangezien er cursussen ontwikkeld worden voor assistent belichter, assistent geluidstechnicus en assistent decorbouw/podiumtechnologie. Deze vakrichtingen hebben zich namelijk binnen het veld ontwikkeld tot een specialisme.

Beoordeling

De Stichting Opleiding Theater Technici biedt een gedegen vervolgopleiding voor theatertechnici. De Raad meent echter dat zo'n faciliteit niet direct uit het kunstenbudget moet worden gesubsidieerd. Het is een instelling waar gesubsidieerde instellingen behoefte aan hebben, zowel de theaterproducenten als - van gemeentewege gesubsidieerde - podia. Ook al heeft de Raad waardering voor de instelling, het werkterrein van de SOTT is concreet genoeg om zijn bestaansrecht te laten afhangen van de bereidheid van instellingen om zelf een financiële inspanning te leveren.

Als volgens u toch op enigerlei wijze sprake is van een rijkstaak aangaande een vervolgopleiding, dan dient deze gekoppeld te worden aan het onderwijs en de nu enige tijd functionerende theatertechnische 're fase'-opleiding in Amsterdam.

Conclusie

Aan de kwaliteit die deze instelling biedt valt naar de mening van de Raad niets af te dingen, maar het rijkskunstenbudget is niet het middel om deze instelling te steunen. De werkelijke behoeften van podia en producenten moet bepalend zijn.

Financieel kader

Huidige exploitatie

Subsidie OCenW peiljaar 1994

Subsidie OCenW peiljaar 1995 0,050

Gewenste exploitatie 1997-2000

Gevraagd subsidie 1997-2000 0,145

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)

Inleiding

Het Theater Instituut Nederland verstrekt naar eigen zeggen informatie, verricht onderzoek, initieert het debat, zet aan tot reflectie en bevordert de deskundigheid aansluitend bij de behoefte van het professionele theater, nationaal en internationaal. Om deze doelen te bereiken beheert het TIN een grote museale collectie; organiseert het discussies, conferenties, workshops, tentoonstellingen en internationale presentaties; publiceert het boeken, cd's en andere uitgaven en maakt het deel uit van een groot aantal internationale netwerken. Belangrijke aandachtspunten voor de komende periode zijn de versterking van de maatschappelijke positie van het theater, het gebruik van oude en nieuwe media, deskundigheidsbevordering en historisch onderzoek van het theater in Nederland.

Beoordeling

Het TIN is het resultaat van een, voor de kunstsector, grootscheepse fusie tussen een aantal instituten die afzonderlijke theaterdisciplines bestreken. De toen aantredende directeur heeft dit proces voortvarend geleid.

De structuur is centralistischer geworden. Dat heeft voor- en nadelen. Het heeft het vertrek ingeluid van een aantal krachtige medewerkers, die indertijd wellicht iets teveel hun eigen koninkrijkjes bestierden. Onder de huidige medewerkers mist men wel eens de hartstocht, die paste bij die koninkrijkjes.

De nieuwe directeur heeft een belangrijk internationaal netwerk met zich meegebracht en heeft de internationale status van het instituut versterkt. Belangrijk is echter dat het instituut ook middenin het Nederlandse netwerk moet blijven staan. Dat betreft niet alleen het Amsterdamse, maar het landelijke. Binnen Nederland lijkt het instituut zich tot nu vooral op Amsterdam te richten. Er zijn verschillende plannen die dat moeten doorbreken, zoals het landelijk uitlenen van tentoonstellingen en het is ook terug te vinden in de salonbijeenkomsten, maar de servicefuncties die de afzonderlijke instituten traditioneel hadden brachten vanzelf ook een landelijke functie met zich mee en in deze vervult het instituut nu niet meer de vanzelfsprekende rol die de afzonderlijke instituten hadden.

De traditioneel sterke functies zijn databank, bibliotheek voor professionals en publiek, reflectiecentrum, expertisecentrum voor Nederlandse theateractiviteiten in het buitenland en museum voor het publiek. Momenteel zijn deze niet allemaal even duidelijk ten opzichte van elkaar gepositioneerd. In de dagelijkse praktijk heeft ook dit soms te maken met de benadering van verschillende servicemedewerkers.

Het instituut heeft op het ogenblik te maken met een grootscheepse verbouwing, maar ook hier geldt dat het streven om nieuwe aandachtsvelden aan te boren niet ten koste mag gaan van hetgeen waarin het instituut traditioneel een onmisbare rol vervult.

In een tussentijdse beleidsnota dacht het instituut er zelf kennelijk anders over, maar de Raad onderschrijft het huidige standpunt van het instituut dat uitvoering van buitenlandbeleid en expertise en netwerk dicht bij elkaar moeten blijven. Dat zegt nog niet dat het hele beleidsterrein per se niet naar bijvoorbeeld het Fonds voor de Podiumkunsten zou kunnen verhuizen, conform hetgeen u in uw adviesaanvraag suggereert. Sommige de experts op dit terrein zijn echter waarschijnlijk zo onmiskenbaar met het instituut verknocht dat overplaatsing nodeloze nevenproblemen zou veroorzaken. Samenwerking tussen de twee instellingen op dit terrein is wenselijk, maar de Raad meent dat niets daaraan in de weg staat en dat de praktijk uitwijst dat beide instellingen geregeld bij elkaar buurten.

Als het instituut bij haar eerdere wens zou zijn gebleven om het terrein af te stoten, zou dit advies waarschijnlijk anders hebben geluid, maar nu adviseert de Raad u de uitvoerende taak op het terrein van buitenlandbeleid dicht bij de expertise te laten.

De dans is onzichtbaarder geworden in het geheel. Weliswaar onderschrijft de Raad het streven naar de geïntegreerde aanpak, maar er zijn ook verschillen tussen de sectoren, die in het huidige beleid onder de tafel zijn geveegd. Het zou wenselijk zijn als de deskundigheid op verschillende terreinen zichtbaar blijft.

De laatste jaren was de Raad niet onverdeeld enthousiast over de manier waarop de theatertijdschriften functioneerden, maar hij betreurt het dat het beleid van het instituut heeft geleid tot een scheiding. De bestaande bladen zijn vertrokken en het is het instituut niet gelukt om een nieuw blad op te richten, zoals de plannen luiden. In elk geval geldt dat het oorspronkelijk budget voor het instituut mede bedoeld was voor de uitgave van tijdschriften. Als het 'Vakblad voor de podiumkunst' zelfstandig gaat functioneren, is het logisch dat een nader te bepalen, passend deel van dat oorspronkelijke budget mee verhuist naar het tijdschrift.

Conclusie

Het instituut vervult een onmisbare functie. De integratie van de afzonderlijke onderdelen is geslaagd. Het fusieproces is met vaste hand tot stand gebracht. De Raad heeft enkele kritische kanttekeningen bij de manier waarop bepaalde functies waarin de eerdere instituten traditioneel sterk waren nu vervuld worden. Dat hangt ten dele samen met het fusieproces en met de huidige verbouwing, maar het is van het grootste belang dat de vervulling van deze taken weer op orde komt.

De Raad meent dat langetermijn gedachtenvorming en korte-termijn uitvoering van buitenlands beleid bijeen moeten blijven. In zoverre steunt zij het verlangen van het instituut om een uitvoeringsloket voor bijdragen in buitenlandse reizen te behouden.

De Raad meent dat het instituut een kans heeft laten lopen door het nieuwe theatervakblad, dat ontstaat uit Notes en het Nederlands Toneel Verbond, niet onder zijn hoede te nemen. Als de breuk niet gelijmd kan worden, zou het nieuwe tijdschrift een passend deel van de subsidie moeten meekrijgen van het instituut.

Met deze belangrijke kritische kanttekeningen in gedachten kiest de Raad toch voor het standpunt dat het instituut onmisbaar is, dat het in een overgangsfase

verkeert en dat het krachtig geleid wordt. Op deze gronden adviseert de Raad de subsidie aan het instituut te handhaven, op het huidige niveau, en de komende jaren in gesprek te blijven over de ontwikkelingen in het instituut.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>9,134</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>6,816</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>5,856</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>9,229</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>7,600</i>

*(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW
en in miljoenen guldens)*

Inleiding

Theater Netwerk Nederland probeert eigentijds theater te volgen, te signaleren, te ondersteunen en te helpen aan vitale speelcircuits. De interne organisatie heeft zich aangepast aan de nieuwe taak van distributeur en bestaat uit een programma-afdeling, een marketing- en promotieafdeling en een ondersteunend bureau. Ook de komende vier jaar zullen de activiteiten bestaan uit distributie, advisering, marktontwikkeling en dienstverlening.

Beoordeling

In een ander hoofdstuk van dit advies gaat de Raad in op de positie van Theater Netwerk Nederland als toekomstig onderdeel van een voorgesteld bemiddelingsorgaan.

Het is van belang hieraan toe te voegen dat het karakter van de ensembles en van de podia in de drie sectoren verschillend is. In de muziekwereld kan gemakkelijker aanbod op afroep beschikbaar gemaakt worden. In de theaterwereld is dat niet zo. In de muziekwereld is een initiërende instantie tussen individuele uitvoerders en podia daarom nuttig. De bemiddelende instantie is dan niet alleen makelaar, maar in feite aannemer; hij is immers vaak eindverantwoordelijk producent. In het theater, waar de aanmaak van een produktie veel langer duurt en iets niet op afroep beschikbaar kan zijn, is voor een bemiddelaar een veel marginalere rol weggelegd. In uw adviesaanvraag suggereert u TNN voor theater eenzelfde soort werkbudget te geven als bemiddelingsinstanties in de muzieksector krijgen. Het bovenstaande is voor de Raad juist een reden om TNN anders te benaderen.

Er bestaat een spanning tussen vraag en aanbod. Theater Netwerk Nederland kan een nuttige functie hebben bij het wegwijs maken van podia in het aanbod. Zoals Theater Netwerk de afgelopen jaren werkte wekte de serie Nieuwe Theatremakers een positieve indruk. Ook de reprise tournee heeft vruchten afgeworpen.

Gevaar is in beide gevallen toch dat podia zich laten leiden door de bemiddelende instantie en zich van hun eigen verantwoordelijkheden ontslagen achten. Als zalen anders niets of niet iets van kwaliteit geprogrammeerd zouden hebben, is de premie die TNN op de uitkoopsom biedt welkom. Als een gepremieerde voorstelling komt in plaats van een andere, heeft de premie geen nut en werkt zij concurrentievervalsend. De bemiddeling van TNN werkt voorts prijsopdrijvend voor podia waarmee TNN niet werkt.

De Raad heeft ook een minder positieve indruk van het Schouwburgplan. Dit wordt wel eens slordig uitgevoerd. Bij de producenten werden gemakkelijk- verkeerde verwachtingen gewekt. De inhoudelijke begeleiding jegens de schouwburgen verliep onzorgvuldig. Ensembles die in schouwburgen een eigen plaats kregen deden dit niet zelden op eigen kracht. Bij bepaalde successen in sommige schouwburgen was het gevolg dat deze bij volgende gelegenheden van

dezelfde gezelschappen weer gepremieerde voorstellingen verwachtten te krijgen.

Bij een goede verkoopondersteuning hoort een zeker smaakmonopolie. Zonder visie kan kleurloosheid optreden. TNN heeft problemen hierin een richting te vinden. In deze situatie kan het gemakkelijk teveel hooi op zijn vork nemen. De landelijke dansdag was hiervan een voorbeeld, waarin ambitie groter was dan het artistieke belang.

Het TNN bevindt zich tussen terreinen waar, naast de reguliere producerende instellingen, het Fonds voor de Podiumkunsten de afname van bepaald veelbelovend aanbod uit eigen stal ondersteunt en waar straks een programmeringsfonds interessante afname ondersteunt. Als hier nog een laag tussen komt, is het de vraag of drie instanties elkaar niet in de weg gaan zitten. De Raad voorziet nodeloze concurrentie en competentieproblemen, waarbij instanties elkaar, met behulp van subsidiegeld, voor de voeten zouden kunnen lopen.

Organisaties als deze richten zich op naar de aard der zake eindige dienstverleningen. Bemiddelende organisaties zouden als één na belangrijkste doel moeten hebben zichzelf overbodig te maken. De praktijk wijst uit dat op zeker moment hun eigen voortbestaan een doel wordt en dat ze daartoe steeds meer taken gaan creëren en aantrekken.

Waardering bestaat ervoor de manier waarop TNN sommen programmeringsgeld voor de theaters weet bijeen te krijgen bij de provincies. De conclusie moet luiden dat de Raad meer waardering heeft voor de volgende, dienstverlenende en coördinerende activiteiten van het TNN dan voor de activiteiten waarbij TNN zelf artistiek het voortouw neemt, zoals de programmeringsactiviteiten.

Conclusie

Bemiddelende instellingen moeten slechts de professionaliteit versterken en niet de verantwoordelijkheden van producenten en podia overnemen.

TNN vervult nuttige functies als het gaat om het wegwijs maken van podia in het aanbod van producenten, in het bijzonder als het gaat om wegbereiding voor incidentele produkties.

Er kleven echter ook minder wenselijke effecten aan de bemiddeling, met name waar deze instantie, die de bedoeling heeft de markt te verruimen, de markt gaat verstoren.

De huidige plannen verraden verder de ambitie om uit te groeien tot een veel grotere instantie, die zal concurreren met bijvoorbeeld het Fonds voor de Podiumkunsten.

Voorts wil de Raad erop wijzen dat bemiddeling in de theatersector een veel minder prominente rol heeft dan in de muzieksector, waar de bemiddelaars ten dele als producent optreden, iets dat in de theatersector onwenselijk is.

Waar TNN optreedt als dienstverlenende en coördinerende instantie heeft de Raad waardering voor de activiteiten.

Om deze redenen adviseert de Raad het budget van Theater Netwerk Nederland te handhaven, maar het de uitbreiding van de financiën zoals u suggereert te

onthouden en de subsidie alleen te handhaven overeenkomstig het bescheiden aantal functies die de Raad zoals hierboven vermeld zinvol acht.

<i>Financieel kader</i>	
<i>Huidige exploitatie</i>	<i>1,896</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,469</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,472</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>6,589</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>2,030</i>

(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)

Vooropleiding Theater Groningen/Vooropleiding Producties

Inleiding

De Stichting Vooropleiding Theater Groningen heeft primair een educatief doel namelijk kinderen en jongeren onder professionele begeleiding beter leren toneelspelen. Het gaat hierbij om zowel kinderen die dit als hobby doen als om kinderen die zich willen voorbereiden op het HBO-kunstvakonderwijs. SVTG biedt een meerjarig onderwijsprogramma aan: een integraal buitenschools programma en een programma als onderdeel van de bovenbouw HAVO/VWO van het Zernike College in Groningen. De produkties die de vooropleiding uitbrengt, zijn ondergebracht bij de Stichting Vooropleiding Producties (SVP).

Beoordeling

Bij de vorige kunstenplanronde sprak de Raad voor de kunst waardering uit voor het werk van de Vooropleiding Groningen, maar adviseerde deze instelling niet meerjarig uit het kunstenbudget te subsidiëren. De Raad voor cultuur komt nu opnieuw tot hetzelfde oordeel.

De vooropleiding levert goede aspirant-acteurs af, dat staat buiten kijf.

De produkties als zodanig voldoen echter niet aan de kwaliteitscriteria die men aan een meerjarig gesubsidieerde theaterinstelling mag stellen. Daar zijn ze te onvoldragen voor en zijn ze te zeer bedoeld als louter vehikel voor de expressiemogelijkheden van de betrokkenen.

Daarom adviseert de Raad u de subsidiëring uit het kunstbudget te beëindigen. Het is misschien wel mogelijk wegen te bewandelen om subsidiëring uit onderwijsbudgetten te bewerkstelligen.

Conclusie

De Raad adviseert de meerjarige subsidie te beëindigen, maar tevens te onderzoeken of andere subsidiemogelijkheden bestaan, in afwachting van een algehele regeling voor vooropleidingen.

Financieel kader

<i>Huidige exploitatie</i>	<i>0,301</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1994</i>	<i>0,100</i>
<i>Subsidie OCenW peiljaar 1995</i>	<i>0,100</i>
<i>Gewenste exploitatie 1997-2000</i>	<i>0,887</i>
<i>Gevraagd subsidie 1997-2000</i>	<i>0,150</i>
<i>(alle gegevens volgens opgave Ministerie van OCenW en in miljoenen guldens)</i>	
